

HOLMEN

2015

ÅRSREDOVISNING

Innehåll

Styrelsen och verkställande direktören i Holmen Aktiebolag (publ), organisationsnummer 556001-3301, avger härmed årsredovisning för verksamhetsåret 2015 för moderbolaget och koncernen.

Årsredovisningen omfattar sidorna 4–89. Resultatet av årets verksamhet samt moderbolagets och koncernens ställning framgår av **förvaltningsberättelsen, sidorna 4–55**, och av de finansiella rapporterna jämte noter och kommentarer. Koncernens resultat- och balansräkning jämte moderbolagets resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på årsstämman.

Årsredovisningen beskriver Holmens finansiella utveckling tillsammans med koncernens hållbarhetsarbete. Styrning och hantering av relevanta hållbarhetsfrågor påverkar i högsta grad lönsamhet,

risk och därmed möjlighet till värdeskapande. Utgångspunkten för lämnad hållbarhetsinformation är de hållbarhetsfrågor som identifierats som väsentliga mot bakgrund av den verksamhet som Holmen bedriver och att den kräver tillståndsplikt i enlighet med miljölagstiftningen i de länder där koncernen verkar. För mer information om hur de väsentliga hållbarhetsfrågorna har identifierats hänvisas till GRI-indexet på Holmens webbplats. Holmen redovisar hållbarhetsarbetet i enlighet med Global Reporting Initiatives riktlinjer GRI G4 på nivå Core. Hållbarhetsredovisningen omfattar sidorna 10-11, 32-41 och 90-91, GRI-indexet på Holmens webbplats och de i GRI-indexet angivna sidorna på Holmens webbplats. Lämnad information om hållbarhetsarbetet är externt granskad av en tredje part, se separat bestyrkanderapport på Holmens webbplats.

Året i korthet 4

Vd-ord 6

Verksamhet

Strategi	8
En hållbar affär	10
Skog	12
Energi	16
Kartong	20
Tryckpapper	24
Sågade trävaror	28
En hållbar framtid	32
Miljö	34
Medarbetare	38
Samhälle och intressenter	40

Riskhantering 42

Bolagsstyrning

Bolagsstyrningsrapport	46
Styrelse	50
Koncernledning	52
Aktien och ägarna	53

Finansiella rapporter

Resultaträkning	56
Rapport över totalresultat	57
Balansräkning	58
Förändringar i eget kapital	59
Kassaflödesanalys	60
Moderbolaget	62

Noter 64

Förslag till vinstdisposition	88
Revisionsberättelse	89
Granskning av hållbarhetsredovisning	89
Femårsöversikt hållbarhet	90
Ekonomisk tioårsöversikt	92
Definitioner och ordlista	94
Kalendarium	95

Året i korthet

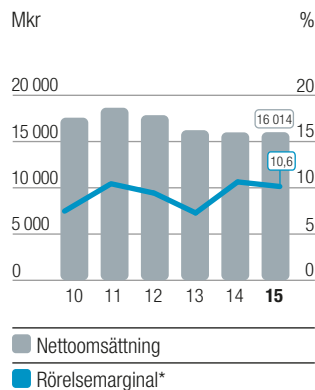
KONCERNENS RÖRELSERESULTAT exklusive jämförelsestörande poster uppgick till 1 700 Mkr. Resultatet påverkades negativt av prisnedgångar på tryckpapper och sågade trävaror samt flera större ombyggnads- och underhållsstopp. Detta uppvägs till stor del av en svagare svensk krona, bra produktion och kostnadsrationaliseringar. Investeringarna uppgick till 832 Mkr och kassaflödet efter investeringar till 1 694 Mkr. Utbetald utdelning uppgick till 840 Mkr. Den finansiella nettoskulden minskade till 4 799 Mkr vilket motsvarar en skuld-

sättningsgrad om 0,23. Styrelsen föreslår en utdelning om 10,5 kr per aktie.

UTSIKTER. Marknadsläget för kartong är bra men kommer under 2016 påverkas av ny kapacitet som tillförs marknaden. Iggesund Paperboard slutför under 2016 ett investeringsprogram i ökad kartong- och massakapacitet vilket utöver att ge ökad volym även ska sänka produktionskostnaderna. Efterfrågan på tryckpapper minskar strukturellt. Holmen Paper fortsätter omställningen till att bli en special-

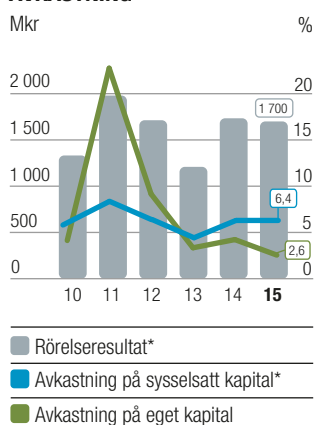
papperstillverkare genom att öka försäljningen av magasin- och bokpapper baserat på färskafibrer samtidigt som beroendet av tidningspapper minskas. Efterfrågan på sågade trävaror är god men marknaden pressas av högt utbud och utvecklingen för 2016 är osäker. Skörden av egen skog följer gällande avverkningsplan. Produktionen av vattenkraft var hög under 2015 till följd av riklig vattentillgång men väntas under 2016 återgå till normal nivå.

NETTOOMSÄTTNING OCH RÖRELSEMARGINAL

* Exkl. jämförelsestörande poster.

RÖRELSERESULTAT OCH AVKASTNING

* Exkl. jämförelsestörande poster.

FAKTA

	2015	2014
Nettoomsättning, Mkr	16 014	15 994
Rörelseresultat, Mkr	769	1 284
Rörelseresultat, Mkr**	1 700	1 734
Årets resultat, Mkr	559	907
Resultat per aktie, kr	6,7	10,8
Utdelning per aktie, kr	10,5*	10
Avkastning på sysselsatt kapital, %**	6,4	6,4
Avkastning på eget kapital, %	2,6	4,3
Skuldsättningsgrad, ggr	0,23	0,28
Investeringar, Mkr	832	834
Medelantal årsanställda	3 315	3 359

* Styrelsens förslag. ** Exkl. jämförelsestörande poster.

Kvartal 1

UPPGRADERING AV KARTONG. Iggesund Paperboard presenterar en uppgradering av Invercote G som innebär ytterligare förbättrad tryckkvalitet.

"CARE BY IGGESUND" LANSERAS.

Iggesund Paperboard breddar och förbättrar sitt servicekoncept; från distribution, provleveranser och kunskapsförmedling till lokalt teknisktöd och transparent råvaruförskörning.

POPULÄRT PAPPER PÅ ARK. För att möta kundernas efterfrågan på mindre upplagor är det nu möjligt att beställa Holmen TRND på ark.

Kvartal 2

NY STYRELSELEDAMOT. Årsstämman utser Henriette Zeuchner, VD och koncernchef i Berling Media, till ny styrelseledamot i Holmen.

NY PAPPERSKVALITET. Holmen Paper lanserar Holmen UNIQ, ett SC-papper som är tjockt i förhållande till papprets vikt. Det gör att kunden kan gå ner i tyvikt och samtidigt sänka sina distributionskostnader.

BIOBASERAT FRAMTIDSMATERIAL. En pilotanläggning för utveckling av kristallin nanocellulosa i kommersiella applikationer kommer att uppföras i Örnsköldsvik. Bakom initiativet står Holmen tillsammans med SP Sveriges Tekniska Forskningsinstitut, MoRe Research och Melodea.

UPPFÖRANDEKOD. Holmen implementerar en uppförandekod för att tydliggöra koncernens syn på områden som berör affärsetik, medarbetare och omvärld.

Kvartal 3

ÖKAD KAPACITET. Ombyggnaden av råsorteringen i Iggesunds sågverk slutförs, vilket innebär en ökning av produktionskapaciteten om 15 procent.

FÖRÄNDRING I KONCERNLEDNINGEN.

Ola Schultz-Eklund utses till ny teknisk direktör. Fredrik Nordqvist blir vd för affärsområdet Holmen Energi.

UTMÄRKELSE. Vid Pro Carton/ECMA Awards får en förpackningslösning tillverkad av Invercote utmärkelsen "Carton of the Year".

DUBBLA TRÄSLAG I BRAVIKEN. Vid Bravikens sågverk, där det produceras trävaror i gran, påbörjas nu även produktion av trävaror i furu.

Kvartal 4

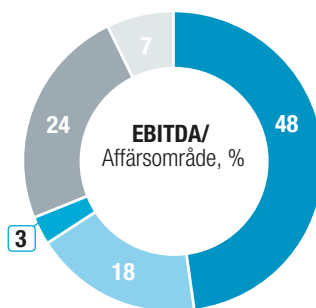
EFFEKTIVARE ORGANISATION.

Holmen Skog genomför en omorganisation samtidigt som affärs- och marknadsinriktningen förstärks.

BRAND PÅ HALLSTA PAPPERSBRUK.

I november utbryter en brand i massafabriken. Pappersproduktionen upphör under knappt två veckor varefter delar av bruket återuppstartas.

PAPPER GODKÄNT FÖR MAT. Alla papperskvaliteter som produceras på PM 53 vid Bravikens pappersbruk godkänns för att nyttjas i produkter som kommer i kontakt med mat.

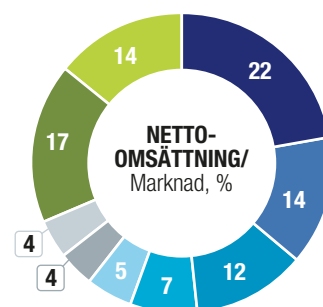
Totalt: 2 673

Iggesund Paperboard	1 346 Mkr
Holmen Paper	514 Mkr
Holmen Timber	86 Mkr
Holmen Skog	668 Mkr
Holmen Energi	198 Mkr

Totalt: 31 155

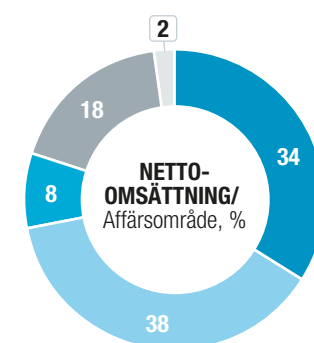
Iggesund Paperboard	6 622 Mkr
Holmen Paper	3 558 Mkr
Holmen Timber	924 Mkr
Holmen Skog	17 589 Mkr
Holmen Energi	3 351 Mkr

Totalt: 16 014

Sverige*	22 %
Storbritannien	14 %
Tyskland	12 %
Spanien	7 %
Italien	5 %
Frankrike	4 %
Nederländerna	4 %
Övriga Europa	17 %
Övriga världen	14 %

* Varav skog och energi 19 %.

Totalt: 16 014

Iggesund Paperboard	5 472 Mkr
Holmen Paper	6 148 Mkr
Holmen Timber	1 314 Mkr
Holmen Skog	2 814 Mkr
Holmen Energi	268 Mkr

Bäste aktieägare

Årets resultat är i paritet med 2014 och visar att bolaget är på fortsatt rätt väg. Bra produktion och kostnadsrationaliseringar inom verksamheterna har vägt upp effekterna av prisnedgångar, ombyggnads- och underhållsstopp. Mot bakgrund av detta har styrelsen beslutat att föreslå en utdelning om 10,5 (10) kr per aktie.

På industrisidan har vi under året tagit steg mot en mindre men effektivare verksamhet inom tryckpapper, en mer produktiv och flexibel sågverksrörelse och en välinvesterad kartongverksamhet med potential för tillväxt.

Stora förnybara tillgångar inom skog och kraft och en storskalig industriverksamhet med spets inom högpresterande konsumentkartong gör Holmen till ett långsiktigt intressant företag.

Basen i förnybara skogs- och krafttillgångar

Klimatförhandlingarna i Paris i slutet av 2015 ledde fram till att världens ledare antog ett globalt klimatavtal. Av avtalet framgår att åtgärder måste vidtas för att bevara och förbättra förmågan att ta upp och behålla växthusgaser. Jag ser det som speciellt intressant att skogarnas betydelse specifikt lyfts fram i detta sammanhang. Även på hemmaplan pågår diskussioner om skogsråvarans roll i framtiden, inte minst ur ett klimat- och energiförsörjningsperspektiv.

Med 1,2 miljoner hektar skogsmark är Holmen en av Sveriges största skogsägare. Av Holmens mark används idag cirka 20 procent för naturvårdsändamål, fördelat på frivilliga avsättningar och enligt lag skyddade områden. Holmen bedriver sedan länge ett hållbart skogsbruk med målsättning att öka tillväxten över tid och därmed potentialen att binda koldioxid i såväl de växande skogarna som i skogens produkter.

Det råder ingen tvekan om att skogen som råvara har goda framtidsutsikter, inte minst i omställningen mot en bioekonomi där produkter baserade på fossila råvaror ersätts med förnybara alternativ. Men en grundläggande förutsättning för att på sikt kunna öka tillväxten i skogen, och därmed möjligheten att ta ut mer råvara, är rätten att bruka skogen. Det är en avgörande fråga för svensk skogsindustri men ytterst också en fråga om äganderätten som jag och Holmen tar på största allvar och som vi på

alla sätt kommer att försvara.

Vattenkraften, som står för 90 procent av krafttillgångarna i Holmen, liknar skogstillgångarna genom att den är förnybar och i teorin har oändlig livslängd. I likhet med skogen är även vattenkraften i centrum för diskussionerna kring Sveriges framtida energiförsörjning. Trots att vattenkraften både är förnybar och reglerbar och ses som avgörande för det framtida energisystemet är förutsättningarna för vattenkraft utmanande. Den rådande skattebelastningen där vattenkraft beskattas väsentligt hårdare än exempelvis kraftvärme gör att nödvändiga reinvesteringar i vattenkraft inte går att räkna hem med dagens villkor.

Trots diskussioner kring rätten att bruka skogen och dagens skattebelastning på vattenkraft har våra tillgångar i skog och kraft – om de bara ges rimliga förutsättningar – potential att ge fortsatt stabil intjäning som ökar över tiden. Samtidigt är de centrala resurser i omställningen till en hållbar framtid. Både idag och för kommande generationer.

Investeringar för stärkt konkurrenskraft

Som marknadsledare i de högsta kvalitetssegmenten för kartong har Iggesund Paperboard, med varumärkena Invercote och Incada, en stark position på en växande marknad. De senaste årens investeringar, först i energipannor vid båda bruken och senare i ökad massaproduktion vid Iggesunds bruk, har resulterat i lägre produktionskostnad och högre massakapacitet. Med den planerade investeringen i Workington inräknad finns potential att öka den totala kartongproduktionen med cirka 10 procent. Tack vare starka varumärken och framgångsrik produktutveckling ser vi goda förutsättningar att avsätta volymen på en marknad som kännetecknas av ökad konkurrens till följd av ny kapacitet.

Holmen Paper är mitt i ett omfattande förändringsarbete och tog under 2015 ett viktigt steg mot att fullfölja specialpappersstrategin

genom investeringen i ny produktinriktning för PM 53 i Braviken. En spännande möjlighet på en tuff marknad. Att det är möjligt är Hallsta pappersbruk ett lyckat exempel på, där bok- och magasinpapper har ersatt tidningspapper. En mindre, mer snabbfotad och betydligt effektivare verksamhet inriktad på specialpapper ger oss en större kundbas med ökade möjligheter att växa på fler marknader utan ytterligare större investeringar.

Holmen Timber verkar på en marknad som trots relativt god efterfrågan präglas av obalans beroende på högt utbud som lett till pressade priser. Investeringarna i ökad produktivitet vid Iggesunds sågverk och möjligheten att såga både gran och tall i Braviken innebär att konkurrenskraften stärks samtidigt som produktutbudet breddas. Sågade trävaror har trots en tuff marknadssituation framtiden för sig tack vare att det är både kostnads- och tids- effektivt att bygga i trä, samtidigt som det medför stora klimatfördelar.

Nya utmaningar kräver ständig förbättring

Stora delar av skogsindustrin inklusive Holmen konfronteras med såväl strukturella som konkurrensrelaterade utmaningar. I det läget är det skönt att ett antal större investeringar ligger bakom oss och att vi går mot en lugnare investeringsperiod med fokus på att ta hem potentialen i de satsningar vi gjort. Samtidigt kräver marknadsutmaningarna offensiva insatser inom sälj och marknadsföring för att nå ut till nya marknader och nya kunder med ett utvecklat serviceerbjudande. Vi ser också kontinuerligt över organisation och arbetssätt. Minskade produktionskostnader drivet av effektivare processer som möjliggör lägre bemanning är nödvändigt för att klara konkurrensen.

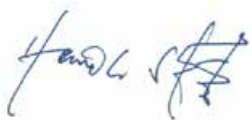
I en tid av förändring är ett ledarskap som kännetecknas av tydliga förväntningar och mål centralt för att skapa den förståelse och delaktighet som krävs för att nå resultat. Som ett ansvarsfullt och förtroendeingivande bolag ska

ständig förbättring och en vilja till utveckling genomsyra allt vi gör.

Sedan 2007 är Holmen anslutet till FN:s Global Compact och vi ser det som naturligt att stödja dess tio principer som bland annat innefattar mänskliga rättigheter, socialt ansvar och miljöansvar. Det är också just dessa tre delar som tas upp i den uppförandekod som vi tog fram under 2015. Under året har våra policyer också varit föremål för översyn. Bland dessa finns affärsetikpolicyn och dess riktlinjer som bland annat behandlar antikorruption och konkurrensfrågor. Jag ser ett stort värde i detta arbete med syfte att ge tydligare vägledning i det dagliga arbetet och klargöra vilka förväntningar som finns på oss som arbetar inom Holmen.

Avslutningsvis vill jag tacka alla medarbetare för deras insatser under året. Vi har under det gångna året tagit steg som visar att vi klarar att göra nödvändiga omställningar. Vår förmåga att anpassa oss till en föränderlig omvärld och ta oss an nya utmaningar kommer även fortsättningsvis vara avgörande för vår framgång.

Stockholm 17 februari 2016

Herik Sjölund
VD och koncernchef

Strategi

Holmens strategi är att äga skog och krafttillgångar samt driva och utveckla industriell verksamhet inom kartong, tryckpapper och trävaror.

De stora och förnybara skogs- och krafttillgångarna ska ge stabil intjäning som ökar över tid.

Storskalig industriverksamhet i effektiva anläggningar ska ge god lönsamhet genom förädling av skogsråvara till högpresterande konsumentkartong, kostnadseffektivt tryckpapper och trävaror för snickeri- och byggindustri.

STRATEGISK INRIKTNING: RÅVAROR OCH PRODUKTER

SKOG Aktivt skogsbruk

Intjäningen och det framtida värdet på Holmens skogsinnehav ska ökas genom aktivt och hållbart skogsbruk, tydligt kostnadsfokus samt vidareutveckling av metoder, teknik och kompetens. Positionen på virkesmarknaden och stordriftsfördelar ska bidra till industriverksamhetens konkurrenskraft.

ENERGI Långsiktig vattenkraft

Holmens vattenkraft ska förvaltas med fokus på långsiktig lönsamhet. Möjligheterna att utveckla vindkraft på egen mark ska bevakas för att kunna utnyttjas när det bedöms ge god lönsamhet.

KARTONG Organisk tillväxt

Iggesund Paperboards position som marknadsledare i Europa inom högpresterande kartong för konsumentprodukter ska bekräftas genom produktutveckling samtidigt som möjligheterna att växa globalt tillvaratas. Välinvesterade produktionsanläggningar, självförsörjande på energi, ger konkurrenskraftiga tillverkningskostnader och möjlighet att växa genom kompletterande investeringar.

TRYCKPAPPER Specialisering med fokus på kassaflöde

Holmen Paper ska öka andelen specialpapper där den fräska fiberns egenskaper tillvaratas för att göra ett lättare papper som ger kunden kostnadsbesparingar i såväl produktion som distribution. Den strukturella nedgången i marknaden kräver ständigt fokus på kostnader samtidigt som marknadspositionen kontinuerligt behöver utvecklas.

SÅGADE TRÄVAROR Storskalig integrerad produktion

Holmen Timber producerar trävaror för snickeri- och byggindustri. Konkurrenskraften baseras på en stark organisation för virkesansaffning och kostnadseffektivitet genom storskalig produktion integrerad med koncernens pappers- och kartongbruk.

FINANSIELLA MÅL

UTFALL 2015

KOMMENTAR

LÖNSAMHET

Målsättningen är att skog och kraft, som utgör två tredjedelar av koncernens tillgångar, ska ge en stabil avkastning på sysselsatt kapital om minst 5 procent samtidigt som industriverksamheten uthålligt ska avkasta mer än 10 procent. Sammanvägt innebär det att koncernens avkastning ska överstiga 7 procent.

Avkastningen på sysselsatt kapital var 6,4 procent.

Trävaror och tryckpapper uppvisade svag lönsamhet under året vilket innebär att koncernen inte fullt nådde avkastningsmålet.

KAPITALSTRUKTUR

Den finansiella ställningen ska vara stark för att ha handlingsfrihet att fatta långsiktiga affärsmässiga beslut. Målet är att skuldsättningsgraden inte ska överstiga 0,5.

Skuldsättningsgraden uppgick till 0,23.

Skuldsättningsgraden har på senare år legat på nivåer omkring 0,3.

AKTIEUTDELNING

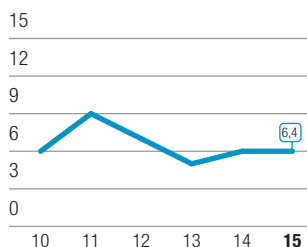
Beslut om aktieutdelning ska grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, investeringsplaner och finansiella ställning.

Styrelsens förslag 2016 är 10,5 kronor per aktie.

Den föreslagna utdelningen motsvarar 4,2 procent av eget kapital. Under de senaste fem åren har utdelningen i genomsnitt uppgått till 4 procent av eget kapital.

LÖNSAMHET

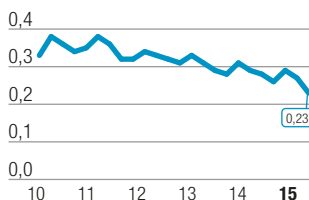
Avkastning på sysselsatt kapital, %

Exkl. jämförelsestörande poster

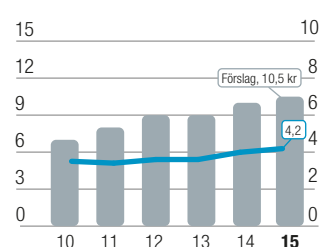
KAPITALSTRUKTUR

Skuldsättningsgrad, ggr

UTDELNING PER AKTIE

Kr %

■ Utdelning

■ Utdelning i procent av eget kapital

HÅLLBARHETSMÅL

UTFALL 2015

KOMMENTAR

ÖKAD TILLVÄXT I HOLMENS SKOGAR

Den årliga tillväxten i Holmens skogar ska år 2050 vara 25 procent högre än 2007. Detta ska ge både ökad skörd av virke från koncernens skogar och mer bindning av koldioxid.

Avstämning görs vid nästa inventering av Holmens skogar 2021.

Skogsskötselåtgärder som ska ge den ökade tillväxten är identifierade och införda.

MINSKAD ANVÄNDNING AV FOSSILA BRÄNSLEN

Användningen av fossila bränslen vid koncernens bruk ska till år 2020 ha minskat med 75 procent jämfört med 2005.

Användningen av fossila bränslen vid bruken har minskat med 62 procent sedan 2005.

Investeringar i biopannor och energieffektiviseringar har väsentligt sänkt förbrukningen av fossila bränslen.

ÖKAD PRODUKTION AV FÖRNYBAR EL

Andelen egenproducerad förnybar el ska i förhållande till Holmens totala användning vara 50 procent 2020 jämfört med 31 procent 2005.

Andelen egentillverkad förnybar elenergi ökade till 52 procent.

Tillkomsten av Varsvik vindkraftspark och hög vattenkraftsproduktion ökade den förnybara elproduktionen under året.

En hållbar affär

Den växande skogen är utgångspunkten för Holmens verksamhet. Av den förnybara råvaran som skogen ger och energi från egna krafttillgångar framställs idag kartong, tryckpapper och trävaror vid koncernens bruk och sågverk. En verksamhet som bidrar med klimatnytta.

I **CENTRUM FÖR HOLMENS STRATEGI** finns de naturliga, förnybara råvarorna från hållbart brukade skogar och fossilfri energiproduktion från vatten- och vindkraft. Råvarorna förädlas till produkter som, liksom skogen, gör nytta för klimatet. Att i varje led av förädlingskedjan ta tillvara skogsråvaran så att den genererar högsta värde är grundläggande för att kunna bygga en hållbar affär. Med fokus på finansiell stabilitet och lönsamhet, i kombination med långtgående ansvarstagande för miljö, medarbetare och omvärld, har Holmen skapat förutsättningar för en hållbar verksamhet som genererar värde för aktieägare, kunder och andra intressenter.

Holmen bedriver ett hållbart skogsbruk med hög tillväxt. Virkesförrådet byggs upp under cirka 70–90 år och efter skörd påbörjas en ny tillväxtcykel. Nyckeln till långsiktig lönsamhet i skogsbruket är ökad produktivitet i både skötsel och skörd. Det handlar dels om att fullt ut nyttja dagens metoder och teknik, dels om att utveckla nya. Optimerad resursförbrukning

och positiva klimateffekter är ledstjärnor i hela kedjan, från plantförädlingen till utvecklingen av morgondagens förnybara produkter.

SKOGS- OCH ENERGITILLGÅNGARNA är av stort värde för Holmen. De bidrar till att ge företaget en stabil intjäning samtidigt som de ger fördelar vid råvaruanskaffningen till de produktinriktade affärsområdena. Koncernens skogsinnehav omfattar cirka 1,3 miljoner hektar, varav drygt en miljon hektar är produktiv skogsmark. Självförsörjningsgraden för virke uppgår till drygt 60 procent. Elproduktionen vid de hel- och delägda vatten- och vindkraftverken, tillsammans med elproduktionen vid de större bruken, motsvarar hälften av koncernens elförbrukning.

Produktionen vid Holmens bruk och sågverk är till mycket stor del baserad på förnybar el- och värmeenergi. De senaste årens omfattande investeringar i biobränsle drivena energipannor vid kartongbruken i Iggesund och Workington har som mål att göra dessa bruk

självförsörjande på såväl el- som värmeenergi. Satsningarna på energieffektivisering vid Holmen Papers bruk i Hallstavik och Braviken har lett till att självförsörjningsgraden av värmeenergi ökat i betydande grad. Insatserna leder till att energiförsörjningen successivt tryggas samtidigt som klimatpåverkande utsläpp från verksamheterna i form av fossil koldioxid under senare år minskat i väsentlig omfattning.

DEN FÖRNYBARA VIRKESRÅVARAN från Holmens skogar är ett viktigt bidrag i det nödvändiga arbetet för att främja en effektiv resurshushållning och motverka klimatförändringen. Detta sker dels genom att den stående skogen, liksom träkonstruktioner och snickeriprodukter, binder stora mängder koldioxid, dels via substitutionseffekten som uppstår då förnybara material och biobränslen från skogen ersätter fossila material. Dessutom kan Holmens produkter av papper och kartong återvinnas i form av nya produkter eller bioenergi.

NYCKELTAL FÖR HOLMENS VERKSAMHET I ETT KLIMATPERSPEKTIV 2015

Holmens verksamhet bidrar till positiva klimateffekter. Dels genom att koldioxid binds i skogarna och produkterna, dels genom den resurseffektiva produktionen som till övervägande del drivs med förnybar energi. Tack vare satsningarna på bland annat egenproducerad energi, och utvecklingen av nya produkter med skogsråvara som bas, kommer de positiva klimateffekterna att förstärkas i framtiden.

Utsläpp av fossil koldioxid från produktionen av råvaror och insatsvaror, produktionsanläggningarna samt transporter	-465 000 ton
Varav utsläpp från: skogsbruksmaskiner	30 000 ton
tillverkning av insatsvaror	80 000 ton
produktionsanläggningarna	180 000 ton
transporter av råvaror och produkter	175 000 ton
Bindning av koldioxid i det ökande virkesförrådet ¹⁾	495 000 ton
Bindning av koldioxid i sågade trävaror ²⁾	605 000 ton
Utsläpp av fossil koldioxid som kan förhindras då sågade trävaror från Holmen ersätter klimatpåverkande byggnadsmaterial	1 100 000 ton
Netto, upptag av koldioxid och substitutionseffekt	1 735 000 ton

1) Cirka 85 procent av den årliga tillväxten skördas. Det innebär att det årligen blir en lagerökning i skogen.

2) Koldioxid bundet i produkter med en livslängd på mer än 70 år.

Skog

Tack vare ett aktivt skogsbruk har virkesförrådet i Sveriges skogar nästan fördubblats de senaste 100 åren. Yngre och medelålders skog, där tillväxten är som störst, tar upp mer koldioxid än äldre skog där tillväxten avtagit. Av den anledningen är en brukad skog bättre för klimatet än en obrukad skog.

Läs mer på sida 12

Kartong

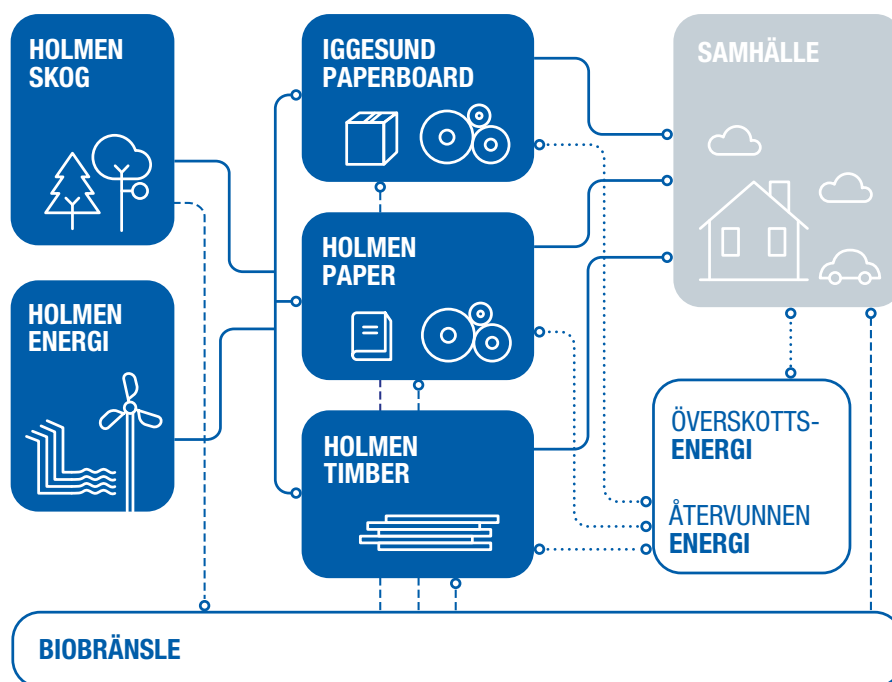
Såväl Invercote som Incada tillverkas av färsk fiber från hållbart brukade skogar. Kombinationen av färsk fiber och kartongens speciella egenskaper gör det möjligt att tillverka attraktiva och funktionella förpackningslösningar som med fördel kan ersätta förpackningar baserade på fossila råvaror.

Läs mer på sida 20

Tryckpapper

Holmens tryckpapper från de svenska pappersbruken baseras helt på färsk fiber. Med låga ytvikter stärker det kundernas effektivitet, konkurrenskraft och hållbarhetsarbete samtidigt som det i förlängningen bidrar till ett fungerande returpapperssystem.

Läs mer på sida 24

Energi

Vattenkraften har en unik fördel bland andra förnybara energikällor då den är reglerbar. Genom att öka eller minska vattenflödet genom turbinen kan produktionen till viss del anpassas utifrån efterfrågan. Vattenkraften är samtidigt en aldrig sinande energikälla.

Läs mer på sida 16

Sågade trävaror

I trähus finns klimatnyttan inbyggd redan från start. Träkonstruktionen i hus lagrar nämligen den koldioxid som tagits upp i de växande träden. Genom att välja trä för husbyggen minskar också utsläppen samtidigt som det krävs mindre energi för tillverkning och transport.

Läs mer på sida 28

Skog

Holmen Skog ansvarar för ett aktivt och hållbart skogsbruk av koncernens skogar om drygt en miljon hektar mark.

Tack vare ett aktivt skogsbruk har virkesförrådet i Sveriges skogar nästan fördubblats de senaste 100 åren. Skogens förmåga att ta upp koldioxid i kombination med ett växande skogsbestånd bidrar därför till att motverka klimatförändringarna. Men det är viktigt att komma ihåg att skogens upptag av koldioxid förändras över tid och styrs av trädens

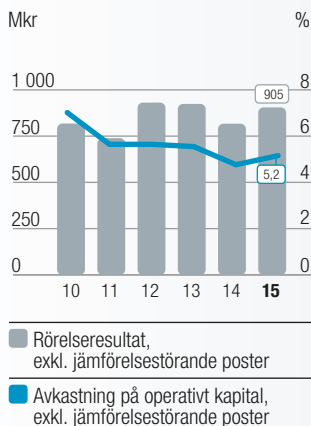
ålder. Yngre och medelålders skog, där tillväxten är som störst, tar upp mer koldioxid än äldre skog där tillväxten avtagit. Tumregeln är därför enkel: Ju mer virkesförrådet i våra skogar växer, desto bättre är det för klimatet. Av den anledningen är en brukad skog bättre för klimatet än en obrukad skog.

RESULTAT 2015

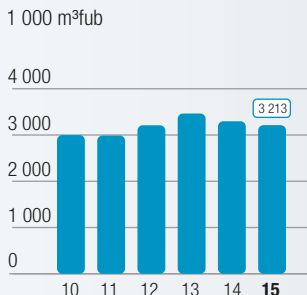
Holmen Skogs operativa resultat för 2015 ökade med 103 Mkr till 638 Mkr, främst genom lägre kostnader för att omhänderta stormfällt virke och effekterna av genomförda rationaliseringar. Rörelseresultatet, som inkluderar värdeförändring om 267 Mkr, uppgick till 905 (817) Mkr.

Holmen Skog anskaffade totalt 11,2 (11,4) miljoner m³fub virke, varav 5,9 (6,1) miljoner m³fub såldes externt. Skörden i de egna skogarna uppgick till 3,2 (3,3) miljoner m³fub virke, inklusive 0,1 (0,1) miljoner skogsbränsle. Holmens svenska produktionsenheter förbrukade netto 4,8 (4,8) miljoner m³fub virke.

RÖRELSERESULTAT

SKÖRD I HOLMENS SKOGAR

FAKTA

	2015	2014
Operativt resultat, Mkr	638	535
Rörelseresultat inkl. värdeförändring skog, Mkr	905	817
Investeringar, Mkr	31	86
Operativt kapital, Mkr	17 589	17 340
Medelantal årsanställda	384	418
Skörd av egen skog, 1 000 m³fub	3 213	3 297

VILKEN LÅNGSIKTIG ROLL SER DU FÖR SKOGEN?

Behovet av råvara från skogen för byggnation, förpackningar, hygienändamål och energi kommer att drivas på av den stadigt växande befolkningen i världen. Samtidigt står vi inför en klimatförändring som blir märkbar på många sätt. Av båda skälen behöver vi få våra skogar att växa bättre. Med andra ord behöver vi i ännu högre utsträckning bruka våra skogar på ett aktivt och hållbart sätt.

VAD MENAS MED ER VISION "VI ODLAR FRAMTIDEN"?

För mig handlar den å ena sidan om att vi ska ta till vara på och utveckla skogens alla värden för generationer framåt. Å andra sidan förmedlar visionen att vi har ett långsiktigt ansvar i våra roller som skogsägare, virkesköpare och leverantör till sågverk och bruk. Genom att vara en engagerad och kompetent skoglig affärspartner bidrar vi med råvara till en växande bioekonomi.

HUR KAN NI BLI EFFEKTIVARE?

Det ena perspektivet handlar om att förbättra produktiviteten i alla led, till exempel genom ny teknik och utvecklade metoder. Det andra perspektivet handlar om att göra organisationen mer effektiv och anpassad för framtiden. Under 2015 arbetade vi med våra processer och roller, och under hösten sjösatte vi en ny organisation som kombinerar hög skoglig kompetens med förstärkt affärs- och marknadsinriktning.

VILKET VÄRDE GER SKOGEN?

Genom vårt sätt att arbeta har vi visat att aktivt skogsbruk främjar hållbar tillväxt, både i skogen och i ekonomin. Tillväxten i våra skogar har länge överstigit uttaget av virke och vi jobbar mot målet att öka tillväxten med 25 procent till 2050 jämfört med basåret 2007. Sammantaget innebär detta att virkesförrådet successivt ökar. Det är ett inspirerande och viktigt mål både för Holmen och för klimatet.

Sören Petersson,
VD Holmen Skog

Marknad

MARKNADSUTVECKLING. Under 2015 var efterfrågan på timmer hög samtidigt som utbudet av massaved var högt. Försäljningspriserna var i stort sett oförändrade jämfört med föregående år. I södra Sverige låg prisnivåerna fortsatt väsentligt högre än i landet i övrigt. För skogsbränsle var tillgången högre än efterfrågan.

VIRKESFÖRRÅDET i Sverige uppgår till cirka 3 miljarder m³sk. Tillväxten är cirka 95 miljoner m³fub per år varav 70 - 80 miljoner m³fub skördas. Av den årliga skörden utgör timmer och massaved 90 procent jämnt fördelat. Resterande del avser bränsleved.

Holmens virkesförråd är idag cirka 119 miljoner m³sk. År 2050 förväntas förrådet ha ökat till 160 miljoner m³sk, samtidigt som skörden har ökat från 3 till 4 miljoner m³fub/år.

Skogens värde

TILLVÄXT OCH SKÖRD. Skogens tillväxt och värde beror huvudsakligen på hur den sköts och brukas. Holmens mål är att öka tillväxten i de egna skogarna med 25 procent till 2050 (basår 2007: 4,4 miljoner m³sk/år).

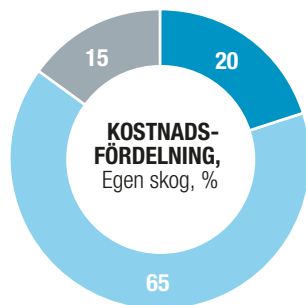
Den årliga skörden styrs av en långsiktig plan baserad på skogsinventeringar som genomförs vart tionde år. Den senaste planen är från 2011. I Holmens skogar skördas under nuvarande avverkningsplan cirka 85 procent av den årliga tillväxten. Fram till 2020 planeras den genomsnittliga skörden uppgå till 3,0 miljoner m³fub årligen.

EKONOMISKT VÄRDE. Holmens skogsinnehav redovisas till verkligt värde enligt redovisningsrekommendationen IAS 41. Värderingen görs genom att beräkna nuvärdet av förväntade kassaflöden för de kommande 100 åren från den växande skogen. Kassaflödet utgörs av nettot mellan försäljningsintäkterna och kostnader för skörd, skogsvård och administration. Värderingen baseras på ett långsiktigt trendpris som är i nivå med det genomsnittliga priset de senaste tio åren. Detta pris räknas upp med 2 procent per år. Kostnadsprognosen utgår från aktuell kostnadsnivå och räknas upp med drygt 2 procent per år. Kassaflödena diskonteras med en ränta om 5,5 procent. Det redovisade värdet uppgick per den 31 december 2015 till 17 173 Mkr. En uppskjuten skatteskuld om 3 788 Mkr redovisas relaterat till detta vilket innebär att den växande skogens värde netto efter skatt redovisas till 13 385 Mkr. För ytterligare detaljer se not 11, sid. 77.

SAMHÄLLSVÄRDE. Världen vi lever i påverkas redan av stora resurs- och klimatutmaningar. Därför brådskar omställningen till en samhällsekonomi där resurseffektiva och klimatsmarta produkter ersätter de som tär på jordens resurser. Holmens växande, uthålligt brukade skogar spelar här en central roll. Genom att aktivt bruka skogen och använda skogsråvara för tillverkning av produkter och förnybar energi bidrar Holmen till klimatnytta och hållbar samhällsutveckling.

Skogsbruk

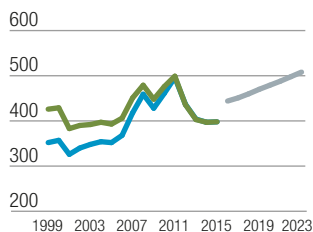
AKTIVT OCH UTHÅLLIGT. Holmen bedriver ett hållbart skogsbruk med fokus på hög tillväxt. Virkesförrå-

Skogsvård	20 %
Skörd	65 %
Fasta kostnader	15 %

PRISER

Kr/m³fub

Realt
Nominellt
Pris använt i värderingen (nominellt)

det byggs upp under cirka 70–90 år och efter skörd påbörjas en ny tillväxtcykel. De närmaste åren efter skörd utförs de viktigaste skogsvårdsåtgärderna. Marken bereds och återbesogas genom plantering eller sådd. Rönjning och gallring sker för att välja ut träden med bäst förutsättningar att växa vidare. Ungefär 10–30 år innan skogen skördas kan den gödslas för att ytterligare öka tillväxten. Holmen gödslar cirka 8 000 hektar per år.

2015 lanserades boken ”Konsten att odla skog”. Boken beskriver utförligt skogens viktiga roll för ett hållbart samhälle och Holmens sätt att bedriva aktivt, långsiktigt hållbart skogsbruk.

ÖKAD PRODUKTIVITET är nyckeln till långsiktig lönsamhet i skogsbruket. Fokus ligger dels på att fullt ut nyttja dagens metoder och teknik, dels på att utveckla nya. Holmen arbetar aktivt med flera utvecklingsprojekt ihop med tillverkare, forskare och innovatörer.

Under 2015 slutförde Holmen tester av en ny typ av skogsmaskin, drivaren, en kombination av skördare och skotare som både skördar och transporterar ut virket till väg. Skogforsk har utvärderat konceptet och lyfter fram fördelar som effektivare virkeshantering och lägre bränsleförbrukning.

SKOGSVÅRD OCH ÅTERVÄXT. Kostnaderna för skogsvård, skötsel och gödning uppgår till cirka 160 Mkr årligen. Åtgärderna syftar till att öka tillväxten i den egna skogen och utförs enligt Holmens skogsskötselprogram. Holmen kvalitetssäkrar återväxten och bedriver ett långsiktigt utvecklingsarbete som omfattar hela kedjan från frö och till nyplantering. Varje år produceras 30 miljoner plantor vid Holmens skogsplantaskolor varav merparten planteras på koncernens mark.

LASERDATA. Under 2015 har Holmen implementerat laserdata som underlag i beslutsstöd och skoglig planering. Datan ger uppdaterad information om bland annat skogens höjd och täthet samt markens topografi. Informationen ger bättre möjligheter att utföra rätt skoglig åtgärd vid rätt tidpunkt vilket effektiviserar verksamheten.

VILTSKADOR OCH INSEKTSANGREPP är problem som påverkar skogens tillväxt och värde. Holmen förlorar cirka 400 000 m³sk varje år på grund av viltbete. Skogsbrukets gemensamma mål är att viltstammarna anpassas så att sju av tio tallar oskadade kan växa upp till fullstora träd. Detta sker genom god samverkan med jägarna.

Holmens försök med skyddsvaxning av plantorna mot snytbaggas har under 2015 varit positiva och ambitionen är att alla plantor på sikt ska vaxas.

SKOGENS SOCIALA VÄRDE. Skogen är inte bara viktig ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Dess miljö- och rekreationsvärden är stora och skogen har en dokumenterat positiv effekt på hälsa och välbefinnande.

Holmen tar särskild hänsyn till estetiskt och upplevelsemässigt värdefulla skogar, samt skogar som många besöker för friluftsliv, avkoppling och motion.

EKOSYSTEMTJÄNSTER är ett begrepp som behandlar de nyttigheter som människor och samhälle får av

naturen. Produktion av fiberråvara är ett exempel som redan i dag har ett marknadsvärde. Andra exempel på ekosystemtjänster från skogen är förmågan att binda koldioxid, biologisk mångfald, arbetstillfällen, rekreation, kött, svamp och bär. Flera processer pågår i Sverige och internationellt för att kartlägga, utveckla och värdera ekosystemtjänster. Holmen har påbörjat studier för att utreda vilka affärsmöjligheter som finns att utveckla bland de många ekosystemtjänster som finns i skogen.

BIOLOGISK MÅNGFALD bygger på ett komplext samspel mellan många olika arter i olika naturmiljöer. Totalt nyttjas cirka 20 procent av Holmens skogsareal för naturvårdsändamål. I det ingår frivilligt avsatt skogsmark, trädbärande impediment som är skyddade enligt lag samt miljöhänsyn i den brukade skogen.

Holmen Skog tillämpar olika typer av åtgärder för att säkerställa biologisk mångfald. Naturvårdsbränning sätter effektivt fart på skogens naturliga återskapandeprocesser och skapar livsrum för en mängd arter. Exempel på andra åtgärder är luckhuggning, anläggning av våtmarker och att skada träd i syfte att skapa död ved. I naturmiljöer som under århundraden formats av människan tar Holmen ansvar för återskapande av exempelvis lövskogsarealer och betesmarker.

KLIMATFÖRÄNDRINGAR. Barrträden i nordisk natur har funnits i cirka 500 miljoner år och är således

HOLMENS SKOGAR 2015

Total landareal	1 269 000 ha
Total skogsmarksareal*	1 153 000 ha
- varav naturvårdsareal	202 000 ha
Produktiv skogsmark**	1 042 000 ha

Totalt virkesförråd på produktiv skogsmark* 119 000 000 m³sk**

* Analys utförd av Riksskogstaxeringen enligt internationella definitionen av skogsmark: Landareal >0,5 hektar där träd där kron-täckningen är större än 10 procent för skog som är minst 5 meter hög vid mogen ålder.

** Skogsmark som kan producera minst 1 m³sk per hektar och år (i genomsnitt under beståndets växttid).

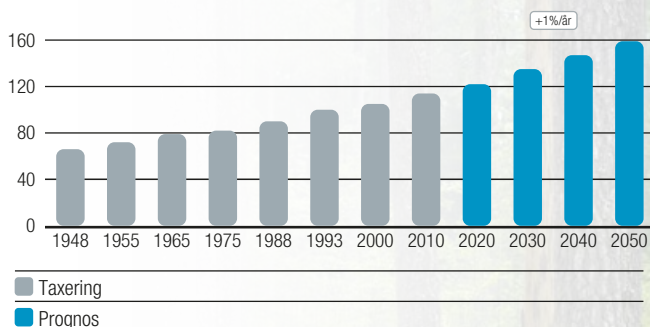
*** Justering har skett i förhållande till tidigare år som följd av ny mätmetod.

mycket gamla organismer med stor anpassningsförmåga till förändringar. Ett varmare klimat kan dock komma att påverka skogen på olika sätt. Tillväxten kan öka i vissa områden, men perioderna med tjälad mark kan bli kortare vilket försvårar skörd. De olika populationerna från plantförädlingen är utvalda för att växa och trivas i ett föränderligt klimat och Holmens program för skogsskötsel är robust sett ur ett klimatperspektiv.

VIRKESFÖRRÅD

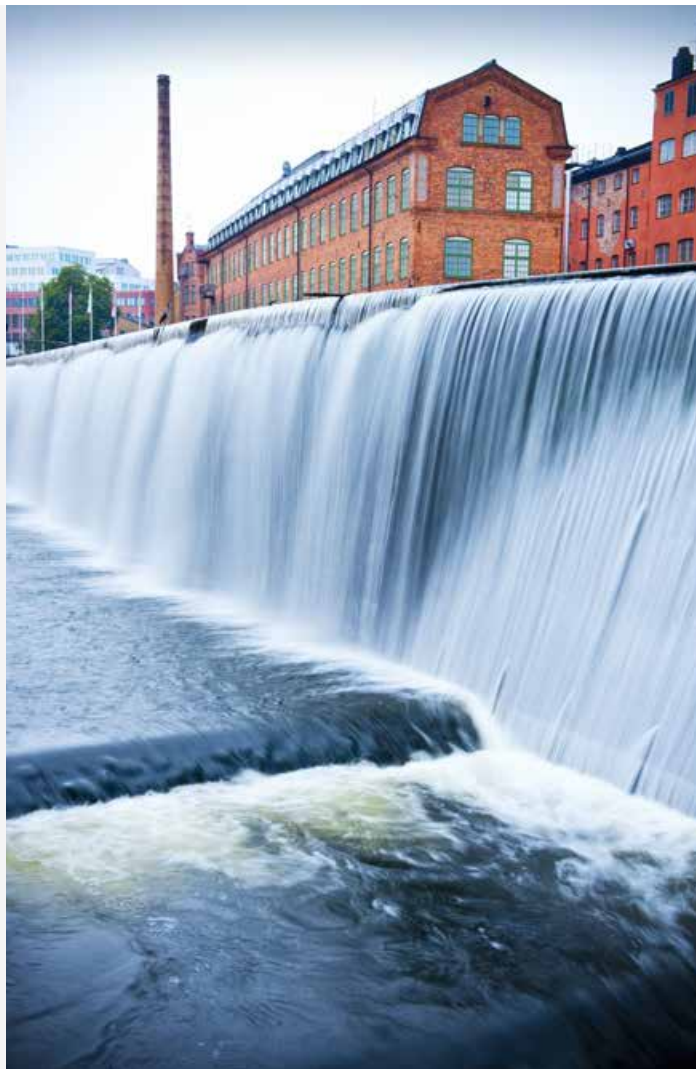
m³sk per hektar produktiv skogsmark

KARTA

■ Holmens skogsinnehav
■ Holmens svenska industrier

Energi

Holmen Energi ansvarar för att utveckla koncernens förnybara vatten- och vindkraftsproduktion.

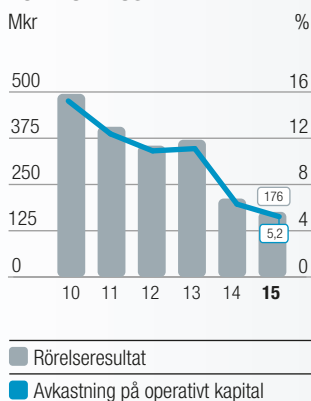
Vattenkraften har en unik fördel bland andra förnybara energikällor då den är reglerbar. Genom att öka eller minska vattenflödet genom turbinen kan produktionen till viss del anpassas utifrån efterfrågan. Vattenkraften utgör därmed en mycket betydelsefull del i det svenska energisystemet, och är

samtidigt en aldrig sinande energikälla. I takt med utfasningen av kärnkraften och i ett energisystem som alltmer kommer att baseras på förnybara källor skapar vattenkraften därmed stor samhällsnytta. Till skillnad från fossil energi släpper den inte heller ut någon koldioxid.

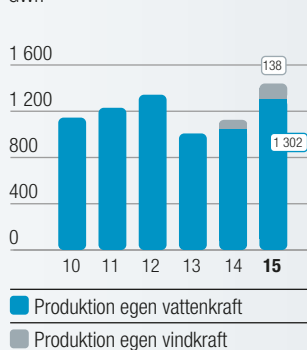
RESULTAT 2015

Årets rörelseresultat uppgick till 176 (212) Mkr. Produktionen var drygt 15 procent högre än normalt men resultatet minskade till följd av låga priser.

RÖRELSERESULTAT

PRODUKTION EGEN VATTEN- OCH VINDKRAFT

FAKTA

	2015	2014
Rörelseresultat, Mkr	176	212
Investeringar, Mkr	18	32
Operativt kapital, Mkr	3 351	3 401
Medelantal årsanställda	11	10
Produktion egen vatten- och vindkraft, GWh	1 441	1 113

HOLMENS FÖRSTA VINDKRAFTSPARK PÅ EGEN MARK HAR Fyllt ett år. Har förväntningarna uppfyllts?

De 17 vindkraftverken i Varsvik levererade över förväntan redan under inkörningen på senhösten 2014. Under 2015 ställde vi om till reguljär drift och då har turbinerna producerat i paritet med förväntan.

VAD SER NI FÖR MÖJLIGHETER MED VATTENKRAFTEN?

Vattenkraften har flera viktiga roller i det svenska kraftsystemet. Den är förnybar och dess reglerförmåga har stor betydelse i ett energisystem där andra energikällor varierar med vädret. Det går att öka produktionen i vattenkraften ytterligare, men med nuvarande politiska förutsättningar är det inte praktiskt möjligt. För att investeringar ska komma till stånd måste synen på vattenkraften förändras. Dess betydelse för systembalansen och som effekthållare måste uppvärderas.

VILKA ÄR DE VIKTIGASTE FÖRDELARNA MED VATTENKRAFT?

Ett vattenkraftverk kan leverera klimatsmart, förnybar energi i mer än hundra år förutsatt att det underhålls och utvecklas. Investeringsbehovet är förhållandevis litet. För varje kilowattimme som produceras med vattenkraft kan elproduktion från energislag med större miljöpåverkan som till exempel olja och kol minskas.

HUR ÄR MARKNADSFÖRUTSÄTTNINGARNA?

Dessvärre har villkoren för vattenkraften försämrats. Skatten på kraftverksfastigheterna har höjts dramatiskt under senare år, vilket i praktiken innebär att förnybar energi av denna typ straffbeskattas. Med dagens marknadsförutsättningar kan vi inte räkna hem reinvesteringar i våra anläggningar vilket är allvarligt för den framtida energiförsörjningen. En kapacitetsförstärkning i stamnätet mellan norr och söder är viktig för industrin både ur effekt- och prisperspektiv.

Fredrik Nordqvist,
VD Holmen Energi

Marknad

ELPRODUKTIONEN i Sverige uppgick under 2015 till 159 (150) TWh, varav vattenkraftsproduktionen utgjorde 75 (64) TWh. Kärnkraften producerade 54 (62) TWh och vindkraftsproduktionen fortsatte öka till 16 (12) TWh. Resterande 13 (13) TWh utgjordes av värmekraft.

Det genomsnittliga spotpriset för Sverige under 2015 låg på 200 (290) kr/MWh, vilket var 30 procent lägre än föregående år. Terminspriserna på el för kommande år sjönk med 30 procent till cirka 200 kr/MWh.

Egna energitillgångar

HOLMEN ENERGI har ansvaret för koncernens vatten- och vindkraftsanläggningar. Elproduktionen vid de 25 hel- och delägda vatten- respektive vindkraftsanläggningarna, tillsammans med elproduktionen vid de större bruken, motsvarar 56 procent av koncernens elförbrukning. Holmens elförbrukning vid produktionsenheterna uppgick 2015 till 3 994 (4 067) GWh.

Utveckling

VATTENKRAFTEN dominerar Holmens egen energiproduktion. Det är en klimatsmart, förnybar energikälla med låga investeringsbehov och lång livslängd. Den reglerbara vattenkraften spelar dessutom en viktig roll i ett energisystem där andra energikällor varierar med vädret. Utfasningen av den befintliga kärnkraften ökar dess betydelse ytterligare.

Tack vare riklig nederbörd under vår och sommar fylldes vattenmagasinen tidigt och årsproduktionen ökade under 2015 med 24 procent jämfört med föregående år. Vattenkraftsproduktionen är mycket kostnadseffektiv, men kostnaderna har ändå ökat till följd av den kraftiga höjningen av fastighetsskatten som genomförts under senare år. Under 2015 uppgick fastighetsskatten för Holmens hel- och delägda vattenkraftverk till 93 (92) Mkr.

Då möjligheterna att bygga ut vattenkraft är begränsade inriktas Holmens arbete på effektivisering och uppgrädering av befintliga kraftverk och dammar. Med dagens skattekostnader och marknadspris på el är det svårt att åstadkomma lönsamma reinvesteringar.

Under 2014 presenterade Energimyndigheten och Havs- och Vattenmyndigheten (HaV) en nationell strategi för vattenkraften. Strategin ska säkerställa miljöförbättrande åtgärder med beaktande av vattenkraftens betydelse för elsystemet. Under 2015 har intressenterna lämnat förslag på en finansieringslösning där vattenkraftsägaren kan få hjälp med kostnader för miljöanpassningsåtgärder och ersättning för produktionsförluster, liksom hur tillståndsprövningen kan bli effektiv och rationell.

VINDKRAFT. Holmens strategi är att på koncernens egen mark, tillsammans med partners, utveckla vindkraftsprojekt som är långsiktigt lönsamma. Vindmätningar har genomförts under flera år på drygt 10 platser på Holmens marker. Arbetet pågår med att utvärdera lämplig teknik, infrastruktur och övergripande effektivitet för att kunna gå vidare med de bästa lägena.

För närvarande är utmaningen att det finns för många elcertifikat på marknaden och att det produ-

ceras mer el än det förbrukas i Sverige. I kombination med lägre pris på kol och utsläppsätter leder det till historiskt låga elpriser. Sammantaget innebär detta att det i nuläget inte är lönsamt att bygga vindkraft.

VINDKRAFTSPARKEN i Varsvik är den första större vindkraftsparken i Stockholms län. Anläggningen, som driftsattes och trimmades in hösten 2014, består av 17 vindkraftverk med en total installerad effekt på 51 MW. Projektet avslutades planenligt under 2015 och övergick till reguljär drift. Produktionen uppgick till totalt 164 GWh under 2015.

Vindkraftsparken ägs genom ett samägt bolag, Varsvik AB, där Holmen och den internationella investeringsfonden Eurofideme 2 äger 50 procent vardera.

VINDKRAFTSBOLAGET VindIn AB ägs av flera elintensiva företag i Sverige, varav Holmen är ett. Bolaget äger totalt 40 kraftverk fördelade på tre vindkraftsparker – Skutskär respektive Trattberget i Sverige, samt Svaskulla i Finland. Under 2015 ökade VindIns sammanlagda produktion till 317 (211) GWh, där Holmens andel var 56 (37) GWh.

TILLSTÅNDSPROCESSER. Under hösten 2015 erhöles tillstånd för etablering av vindkraftverk på koncernens mark utanför Örnsköldsvik. Förutsättningarna på platsen bedöms som mycket goda, men tills vidare bedöms projektet inte lönsamt på grund av marknadssituationen.

Tillståndprocesser för vindkraft på Holmens marker i Västerbotten pågick under 2015.

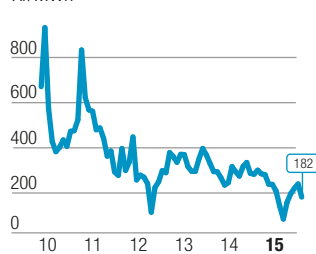
Ansökan om miljötillstånd för vindkraft vid kartongbruket i Workington i England avlogs i oktober 2015.

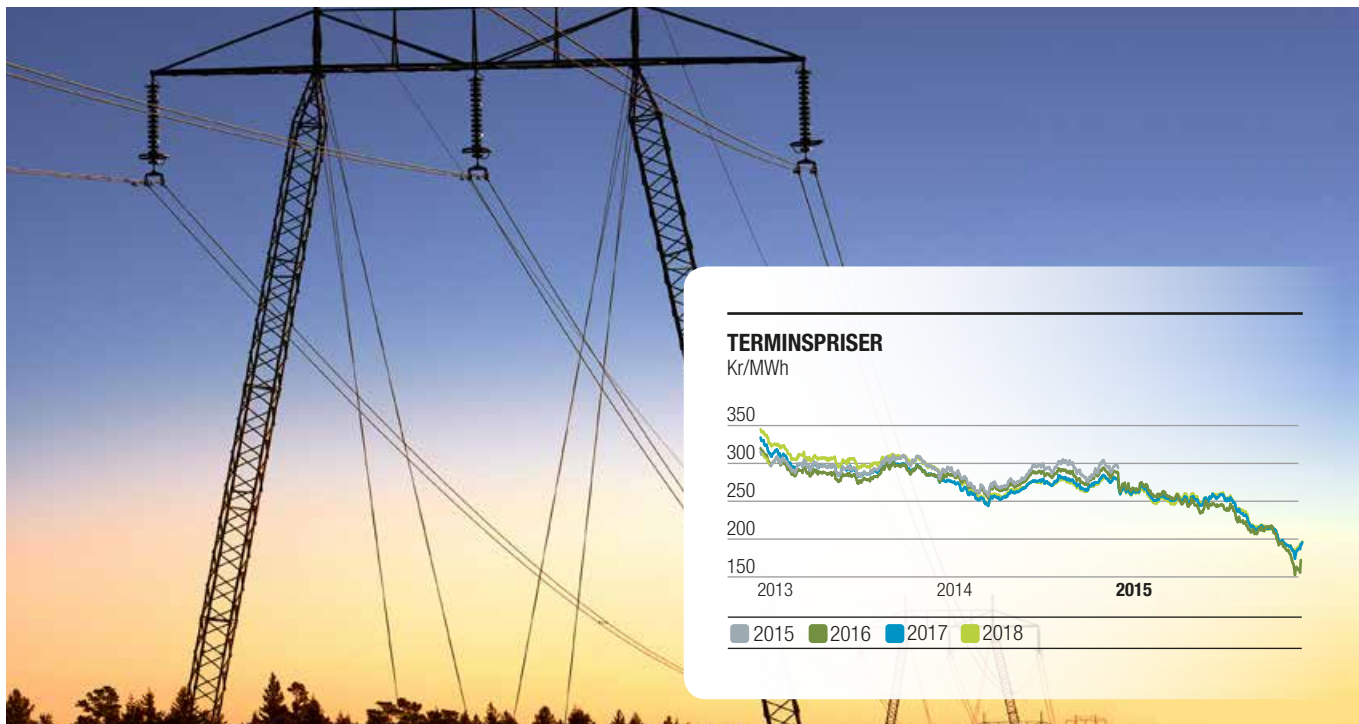
TORV. Holmens torvtäkt utanför Örnsköldsvik togs i bruk 2009 och skördas årligen för energiändamål. Till skillnad från 2014 präglades 2015 av en regnig sommar vilket bidrog till en sämre årsskörd motsvarande 63 (93) GWh elenergi.

Under 2015 fortsatte Holmen Energi att utreda möjligheterna att använda torv som råvara till produktion av jordförbättringsmedel. Arbetet har skett i samverkan med Holmen Skogs plantskolor och resultaten under året visar att torv har stor potential inom detta användningsområde.

ELSPOTPRIS,
Elområde Stockholm (SE3)
Kkr/MWh

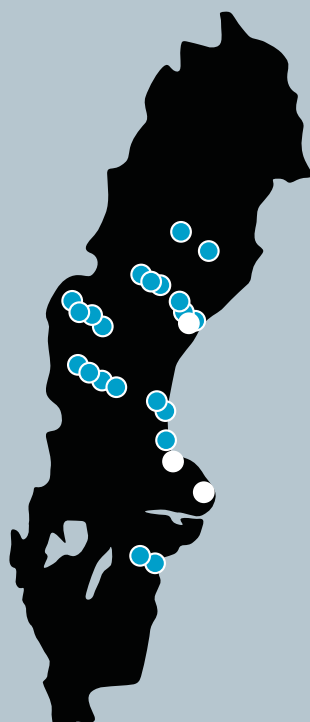

HOLMEN ÄR
HEL- ELLER DELÄGARE I

21 VATTENKRAFTVERK

4 VINDKRAFTSPARKER

■ Vattenkraftverk
□ Vindkraftsparker (samt en i Finland)

HOLMENS KRAFTANLÄGGNINGAR

VATTENDRAG	VATTENKRAFTVERK	HOLMENS PRODUKTIONSANDEL		ÅR FÖR BYGGNATION
		%	GWh*	
Umeälven	Harrsele	49,4	470	1957–58
	Tuggen	21,5	97	1962
Gideälven	Stennäs	9,9	3	1985–96
	Gammelbyforsen	9,9	1	—
	Björna	9,9	8	—
	Gideå	9,9	9	—
	Gidböle	9,9	7	—
	Gideåbacka	9,9	7	—
Faxälven	Linnasselv	7,2	14	1961–74
	Junsterforsen	100	115	—
	Gäddede	30	23	—
	Bågede	100	70	—
Iggesundsån	Pappersfallet	100	7	1915
	Iggesunds kraftstation	100	22	2009
Ljusnan	Sveg	20	30	1949–75
	Byarforsen	20	17	—
	Krokströmmen	8,7	45	—
	Långströmmen	11	29	—
	Ljusne Strömmar	7,4	17	—
Motala Ström	Holmen	100	112	1990
	Bergsbron-Havet	100	10	1927
ÄGARE	VINDKRAFTSPARKER	HOLMENS PRODUKTIONSANDEL		ÅR FÖR BYGGNATION
		%	GWh*	
Varsvik	Varsvik	50	83	2014
VindIn	Skutskär	17,7	5	2009
	Trattberget	17,7	38	2012
	Svalskulla, Finland	17,7	9	2014

* Avser normalproduktion

Kartong

Iggesund Paperboard är marknadsledande i de högsta kvalitetssegmenten för konsumentförpackningar och kartong för kvalificerade grafiska ändamål.

Kartongprodukterna från Iggesund Paperboard har belönats med många internationella utmärkelser för egenskaper som uppskattas av varumärkesägare, konverterare och kreatörer världen över. Men en annan viktig egenskap har varken med kvalitet, produktionseffektivitet eller designmässig frihet att göra. Den handlar nämligen om hållbarhet och ansvarsfull användning av jordens resurser.

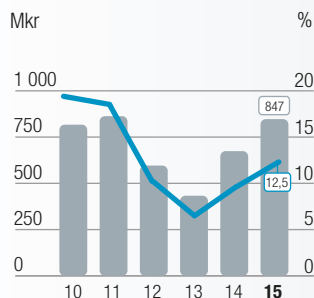
Såväl Invercote som Incada tillverkas av färsk fiber från hållbart brukade skogar. Kombinationen av färsk fiber och kartongens speciella egenskaper gör det möjligt att tillverka attraktiva och funktionella förpackningslösningar som med fördel kan ersätta förpackningar baserade på fossila råvaror. På så sätt kan våra kartongprodukter bidra till utvecklingen mot en bioekonomi.

RESULTAT 2015

Iggesund Paperboards leveranser uppgick till 499 000 ton under året, vilket var 1 procent högre än 2014.

Årets rörelseresultat blev 847 (674) Mkr. Förbättringen beror på en svagare svensk krona och sänkta produktionskostnader.

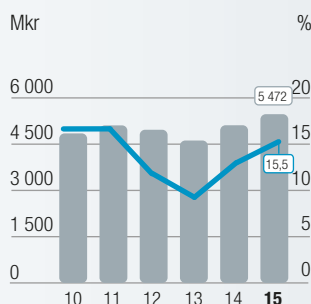
RÖRELSERESULTAT

■ Rörelseresultat

■ Avkastning på operativt kapital

NETTOOMSÄTTNING OCH RÖRELSEMARGINAL

■ Nettoomsättning

■ Rörelsemarginal

FAKTA

	2015	2014
Nettoomsättning, Mkr	5 472	5 113
Rörelseresultat, Mkr	847	674
Investeringar, Mkr	324	288
Operativt kapital, Mkr	6 622	6 790
Medelantal årsanställda	1 432	1 389
Leveranser, 1 000 ton	499	493

VAD VILL DU LYFTA FRAM FRÅN 2015?

Vi fortsätter att befästa vår starka position i Europa samtidigt som vi bygger en plattform för selektiv global tillväxt. Vi vet att vi har potential att växa och det förutsätter att vi fortsätter fokusera på goda kundrelationer, kostnadseffektivitet och produktivitet.

VAD BETYDER DEN POSITIVA UTVECKLINGEN FÖR VERKSAMHETEN?

Den positiva resultatutvecklingen är ett resultat av vårt långsiktiga förändringsarbete på både marknadssidan och bruken. Jag gläds speciellt åt att vår uppgraderade Invercote G fick ett så positivt mottagande på marknaden. Invercote G är en strategiskt viktig produkt som fungerar i alla tryckprocesser och den är optimerad för digitaltryck. Uppgraderingen gör det möjligt att trycka på förpackningens insida, något som ökar designfriheten för våra kunder. För våra bruk har energiinvesteringarna stärkt vår konkurrenskraft genom sänkta rörliga kostnader och gjort oss i princip oberoende av fossila bränslen.

HUR LYCKADES BRUKEN UNDER ÅRET?

Produktionen var bra i både Iggesund och Workington. I Iggesund färdigställde vi våra kapacitetsprojekt i massfabriken enligt plan vilket ger oss möjlighet till fortsatt organisk tillväxt. I Workington förbereder vi oss för kapacitetsökning på kartongmaskinen under 2016. Vi står starka med engagerade medarbetare, en välinvesterad maskinpark och våra varumärken Invercote och Incada.

VAD SER DU FÖR MÖJLIGHETER ATT KUNNA ERBJUDA ÄNNU MER KUNDNYTTA?

För ett år sedan sjösatte vi vårt serviceerbjudande "Care by Iggesund". Våra kunder köper inte bara hållbar kartong i världsklass. Vi vill även förstärka kundnyttan genom att vara ledande på starka servicekoncept, kundomhändertagande och partnerskap för innovation.

Annica Bresky,
VD Iggesund Paperboard

Marknad

EUROPA. För de produkter som Iggesund Paperboard tillverkar, folding box board (FBB) och solid bleached board (SBB), växte marknaden under 2015 med 1 procent till 2,7 miljoner ton. Produkterna återfinns inom de högre premiumsegmenten och inom SBB är Iggesund Paperboard den ledande producenten och växte mer än marknaden. Året präglades av att flera finpappersbruk annonserade omställningar till kartongtillverkning som en följd av den strukturella nedgången i pappersbranschen. Priserna var i stort sett stabila under året.

GLOBALT. Asien, och då främst Kina, står för den största globala ökningen inom området förpackningar vilket bland annat beror på en växande medelklass och pågående urbanisering. Under 2015 avstannade tillväxten något på grund av Kinas allmänt försämrade konjunktur. I USA var det fortsatt balans mellan utbud och efterfrågan. Prisen i Asien och USA var oförändrad under året.

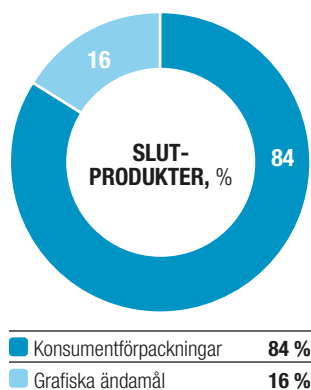
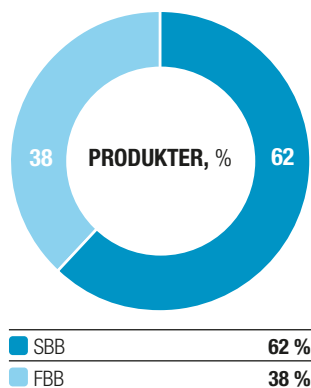
Produkter

MARKNADSPPOSITION. Iggesund Paperboard är marknadsledande i världen inom högpresterande kartong för konsumentförpackningar och grafiska applikationer. De största kundgrupperna är konverterare som tillverkar förpackningar samt grossister och tryckerier som köper kartong för grafiska ändamål. Kunderna uppskattar särskilt den höga och jämna kvaliteten som bidrar till förutsägbarhet i produktionsprocesserna, samt den utmärkta tryckkvaliteten. Iggesund Paperboard är dessutom väl positionerat för den snabbt växande digitala trycktekniken.

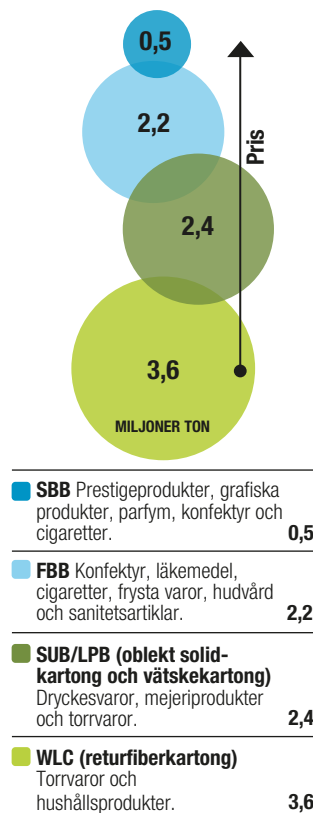
STARKA VARUMÄRKEN. Iggesund Paperboard tillverkar och marknadsför kartongprodukter under två varumärken: Invercote (SBB) som produceras vid Iggesunds bruk och Incada (FBB) som framställs vid bruket i Workington. Båda har fått internationella branschutmärkelser och placerar sig i toppskiktet vid varumärkesstudier. Vid Pro Carton/ECMA Awards var två av de förstaprisbelönade förpackningslösningarna tillverkade av Invercote. Vidare utsågs Invercote G till vinnare av klassen medier för digitalt tryck vid det amerikanska nyhetsbrevet Quick Printings årliga internationella läsaromröstning.

ANVÄNDNINGSSOMRÅDEN. Invercote och Incada används främst till konsumentförpackningar för konfektyr, kosmetika, parfym, vin, sprit, läkemedel, livsmedel och tobak. Tack vare en av världens mest kompletta produktpaletter, tillsammans med vidareförädlingsmöjligheterna vid lamineringsanläggningen i Strömsbruk, erbjuder Iggesund Paperboard hållbara, innovativa och kundanpassade produkter. De svarar upp mot de högsta kraven – från kundens industriella processer till konsumentupplevelse. Invercote och Incada uppfyller dessutom världens växande behov av förpackningslösningar som är lämpliga för digitaltryck.

Invercote och Incada har hög status även bland designers och producenter inom den grafiska branschen och produkterna används för till exempel reklamtryck, kort och omslag.

EUROPEISKA KARTONGMARKNADEN 2015

Utveckling

FÖRNYBART. I förpackningsbranschen handlar marknadstrenderna främst om innovativa förpackningslösningar, förpackningens roll som varumärkesförstärkare och hållbarhet. Engagemanget i hållbarhet är en global trend som ser olika ut på olika marknader, men generellt sett är ett konkret hållbarhetsarbete en nödvändig dörröppnare till nya kunder.

Igesund Paperboards båda bruk är spårbarhetscertifierade enligt FSC® och Iggesunds bruk även enligt PEFC™. Allt virke som köps in för kartongproduktionen kommer från välskötta och hållbart brukade skogar. Slutprodukten är högpresterande, förnybar kartong baserad på färskfiber. Förutom att färsk fiber bidrar till speciella produkt egenskaper utgör de också ett nödvändigt tillskott till returfiberkretsloppet.

KUNDFOKUS. Under 2015 vidareutvecklades servicekonceptet "Care by Iggesund" som lanserades året innan. Samtliga delar finns nu på plats – ökad global säljaktivitet, förstärkt leveransservice, utvecklad kunskaps- och teknisk support kring produkterna Invercote och Incada, utökad lagerhållning i Asien och USA samt utökad service i Ryssland. I konceptet ingår också Iggesund Paperboards miljödokumentation samt tillgång till analysmöjligheter vid det egna ackrediterade laboratoriet för sensorisk och kemisk analys, det så kallade lukt- och smaklaboratoriet, vid Iggesunds bruk. Under 2015 genomfördes djuplodande marknadsundersökningar för att identifiera framtida kundbehov, marknadsmöjligheter och förbättringspotential. Detta utgör en bas för den fortsatta strategiska utvecklingen av Iggesund Paperboards produktportfölj.

PRODUKTUTVECKLING. Iggesund Paperboard befäste ledarskapet inom premiumsegmenten för samtliga trycktekniker i och med 2015 års lansering av uppgraderade Invercote G, som genom sin bestrukna motsida gör det möjligt att även trycka på förpackningens insida. Med anpassade kartongprodukter, såsom Invercote G, driver Iggesund Paperboard utvecklingen och har skapat en plattform för volymtillväxt såväl i Europa som globalt. Liksom förpackningskartongen har det grafiska sortimentet marknadsanpassats för att kunder fullt ut ska kunna dra nytta av digitaltrycktekniken. Dels genom uppgraderade Invercote G, dels genom ökad tillgänglighet avseende de vanligaste formaten för digitala tryckpressar.

Digitaltryck växer starkt och utvecklingen drivs på från alla håll – varumärkesägare, designers, konverterare och tryckpressstillverkare. Iggesund Paperboard utvecklar framtidens produkter i nära samarbete med ledande aktörer, kunder och varumärkesägare.

PRODUKTIVITET. Kapacitetsutnyttjandet vid de båda bruken är högt och totalt sett ökade produktionen vilket även medförde att de rörliga kostnaderna sänktes. Trots vårens långa underhållsstopp levererade bruket i Workington på en lika hög nivå som föregående år. Iggesunds bruk slog rekord i kartongproduktion per månad vid ett par tillfällen under året.

I november genomfördes ett underhålls- och ombyggnadsstopp vid bruket i Iggesund. Bland annat upgraderades sodapannan från 18 till 24 månaders besiktningintervall vilket ökar den tillgängliga kapaciteten i fabriken. Produktionen av massa har genom investeringar optimerats så att kapaciteten kan öka med 50 000 årston. Kapacitetshöjningarna vid Iggesunds bruk har blivit möjliga tack vare den nya sodapannan.

Vid bruket i Workington sker investeringar för ökad kartongkapacitet med 20 000 årston. Genom ombyggnad av presspartiet höjs även produktkvaliteten.

Investeringarna i de båda bruken uppgår till sammanlagt 530 Mkr och ska vara fullt genomförda under första halvåret 2016.

ENERGIFÖRSÖRJNING. Investeringen i biobränslepannan som genomfördes vid bruket i Workington 2013 gör det möjligt för bruket att endast nyttja fossilfri el och värmeenergi. Under 2015 distribue-

rades överskottselen till närsamhället. Biobränslepannan eldas främst med flis, rundved och bark. Som komplement används biobränsle från energiskog som lokala lantbrukare odlar enligt avtal med bruket. För lantbrukarna är energiskogen ett välkommet sätt att diversifiera sin verksamhet och få stadiga intäkter.

Under året certifierades energihanteringen vid bruket i Workington enligt ISO 50001.

Sodapannan vid Iggesunds bruk stod klar 2012 och har successivt trimmats in för att optimera utbytet av energi och minska utsläppen av fossil koldioxid. Målet är fossilfri drift och under 2015 användes drygt 99 procent biobränslen för att driva pannan.

Hösten 2015 återfanns Iggesund Paperboard återigen bland finalisterna till utmärkelsen ”Bio Strategy of the Year Award” för det långsiktiga arbetet med hållbara energilösningar vid bruken. Utmärkelsen delas ut av den internationella branschorganisationen PPI.

IGGESUNDS BRUK

Råvara: Barr- och lövmassaved.

Process: Sulfatmassa.

Produkter: SBB-kartong, plastbelagd kartong och sulfatmassa.

WORKINGTONS BRUK

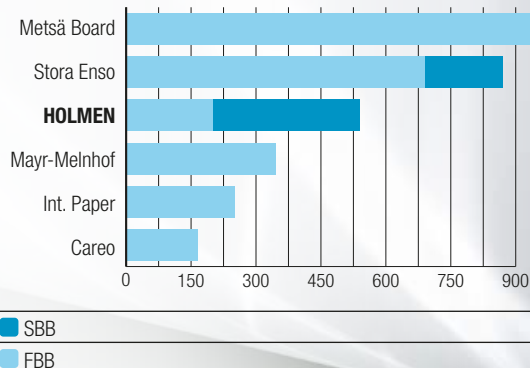
Råvara: Granmassaved och inköpt sulfatmassa.

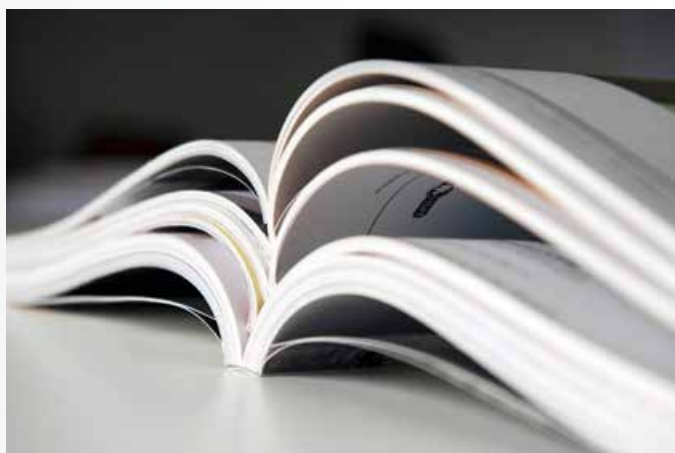
Process: RMP-massa.

Produkter: FBB-kartong.

LEDANDE PRODUCENTER 2015

FBB och SBB, kapacitet i Europa, 1 000 ton

Tryckpapper

Holmen Paper är en specialpappersproducent som tillvaratar den färska fiberns egenskaper för kostnadseffektiva alternativ till traditionella pappersval.

Holmens tryckpapper från de svenska pappersbruken baseras helt på färsk fiber. Det finns alltså ingen inblandning av retur-fibrer i Holmens moderna magasin- och bokpapper. Men hur stämmer det med kretsloppstänkandet och Holmens ambitiösa hållbarhetsarbete? Riktigt bra faktiskt. I själva verket är det nödvändigt att färsk träfiber tillförs i returpapperssystemet eftersom träfibern kan användas upp till sju gånger innan den

är förbrukad. Holmens färskfiberbaserade tryckpapper är dessutom spårbart. Följer man spåren kommer man till svenska skogar där skogsbruket bedrivs på ett ansvarsfullt sätt.

Holmens tryckpapper med låga ytvikter stärker kundernas effektivitet, konkurrenskraft och hållbarhetsarbete samtidigt som det i förlängningen bidrar till ett fungerande returpappers-system tack vare den färsk fiber.

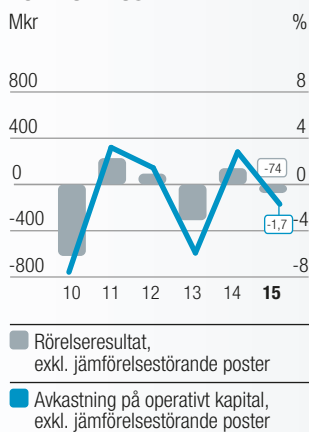
RESULTAT 2015

Holmen Papers leveranser uppgick under året till 1 325 000 ton, vilket var 2 procent högre än 2014, trots ombyggnadsstopp och brand. Magasin- och bokpapper utgjorde 60 procent av leveranserna.

Årets rörelseresultat blev -74 (141) Mkr, exklusive jämförelsestörande poster. Resultatnedgången beror på lägre försäljningspriser samt kostnader och produktionsbortfall vid ombyggnadsstopp i Bravikens pappersbruk. Detta har till viss del uppvägs av en svagare krona och genomförda rationaliseringar.

I november 2015 stoppades produktionen vid Hallstas två pappersmaskiner till följd av brand i massafabriken. Produktionen på PM 12 kunde återstartas efter 12 dagar medan produktion på PM 11 väntas kunna återstartas i mars 2016. Intäktsbortfall under stoppet och kostnader för återuppbyggnad täcks av försäkringen med undantag för självrisk om 30 Mkr.

RÖRELSERESULTAT

INVESTERINGAR OCH RESULTAT FÖRE AVSKRIVNINGAR

FAKTA

	2015	2014
Nettoomsättning, Mkr	6 148	6 247
Resultat före avskrivningar, Mkr	514	725
Rörelseresultat exkl. jämförelsestörande poster, Mkr	-74	141
Investeringar, Mkr	347	331
Operativt kapital, Mkr	3 558	4 666
Medelantal årsanställda	1 150	1 220
Leveranser, 1 000 ton	1 325	1 305

HOLMEN PAPER FORTSÄTTER ATT UTMANA MED NYA PRODUKTER. VARFÖR?

Det är en naturlig del av vår strategi att vara en specialpappersproducent som tillvaratar den fräska fiberns egenskaper. Nu har vi gjort investeringar för att fullfölja strategin och kan erbjuda ännu fler kostnadseffektiva alternativ till de traditionella pappersvalen.

VAD HAR INVESTERINGARNA VID DE SVENSKA BRUKEN INNEBURIT?

För bruket i Hallstavik har energiomställningen blivit framgångsrik och dessutom har försäljningen av bark till lokala energiproducenter resulterat i nya intäkter. Vid Bravikens pappersbruk genomförde vi i januari 2015 en omfattande ombyggnation av PM 53 för att kunna producera vårt nya SC-papper, Holmen UNIQ. Vi ser en volymtillväxt och ett ökande intresse på marknaden för detta nya papper.

HUR FORTSKRIDER OMSTÄLLNINGEN TILL MAGASIN- OCH BOKPAPPER?

Vi håller fast vid vår strategi att bli den ledande producenten av innovativt, färskfiberbaserat magasin- och bokpapper med låga ytvikter som hjälper våra kunder att nå ökad effekt och spara pengar utan att ge avkall på kvalitet och känsla. Genom våra investeringar förfogar vi nu över en effektiv maskinpark som gör det möjligt att optimera kapacitetsutnyttjandet och samtidigt fortsätta vår produktutveckling.

VAD HÄNDER NU?

Vi fortsätter att trimma anläggningarna för att bli effektivare och minska kostnaderna. För att hämta hem investeringarna måste vi samtidigt öka vår aktivitet på marknaden. Därför stärker vi våra säljprocesser och vårt kundnära arbete på såväl befintliga som framtida marknader. Papper behövs i framtiden och jag är övertygad om att vår produkt- och marknadsmix kommer att göra skillnad.

Nils Ringborg,
VD Holmen Paper

Marknad

EUROPAMARKNADEN för trähålligt tryckpapper uppgick till 16,9 miljoner ton 2015, vilket var en minskning med cirka 5 procent jämfört med föregående år. Marknaden präglades av obalans mellan utbud och efterfrågan. Försäljningspriserna sjönk under året.

MAGASINPAPPER. Efterfrågan på magasinpapper i Europa minskade under året med 5 procent till 9,7 miljoner ton, men inom de segment Holmen är verkamt ökade däremot efterfrågan.

BOKPAPPER. Marknaden för bokpapper var stabil. Inom segmentet trähålligt bokpapper, där Holmen Paper verkar, uppgick efterfrågan till cirka 400 000 ton.

TIDNINGSPAPPER. Efterfrågan minskade med 8 procent till 6,7 miljoner ton. Under första halvåret gjordes kapacitetsneddragningar motsvarande cirka 700 000 ton vid tre europeiska bruk, vilket gav en tillfällig förbättring av utnyttjandegraden.

Produkter

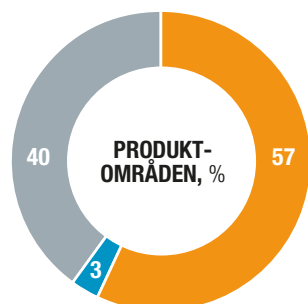
MARKNADSPPOSITION. Holmen Paper utvecklar och säljer färskfiberbaserade magasin- och bokpapper som ger detaljister, tryckerier och förlag världen över kostnadseffektiva alternativ till traditionella pappersval. Tack vare omställningar vid bruken, fortsatt produktutveckling och intensifierat säljarbete beräknas andelen magasin- och bokpapper öka i en allt snabbare takt. Tidningspapper blir därmed en alltmer lokal produkt för närmarknader men utgör fortsatt en viktig del av produktmixen.

PRODUKTIONEN äger rum vid två pappersbruk i Sverige samt ett i Spanien. Det spanska bruket tillverkar nästan uteslutande tidningspapper och produktionen är helt baserad på returpapper. I Holmens svenska bruk används färsk fiber som bas för tillväxt inom obestrukna magasinpapper (LWU) och bokpapper med unika egenskaper som ger ekonomiska besparingar för kunderna. Andelen tidningspapper utanför närmarknaderna minskar till följd av denna strategi.

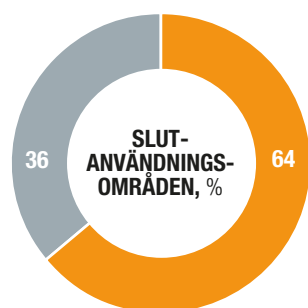
INNOVATION. Holmens magasin- och bokpapper gör det möjligt för kunderna att producera trycksaker av papper med lägre ytvikter men med samma tjocklek som de traditionella kvaliteterna. Resultatet blir lägre kostnader för pappersinköp samt minskade distributions- och portokostnader för de färdiga trycksakerna. Holmen ligger i framkant av produktutvecklingen men andra tillverkare har börjat lansera produkter med liknande egenskaper. Det positiva med detta är att papperstypen snabbare blir en standard, med ökad tillgång och större trygghet för kunderna.

Under 2015 blev alla papper som produceras på PM 53 vid Bravikens pappersbruk godkända för att nyttjas i produkter som kommer i kontakt med mat.

MAGASINPAPPER. Holmen Paper är branschledande i utvecklingen av nya produkter och det senaste tillskottet, Holmen UNIQ, började produceras under våren 2015. Holmen UNIQ är helt baserat på färsk fiber och erbjuder en kombination av bulk, ljushet och glans som jämfört med traditionella SC-kvalite-

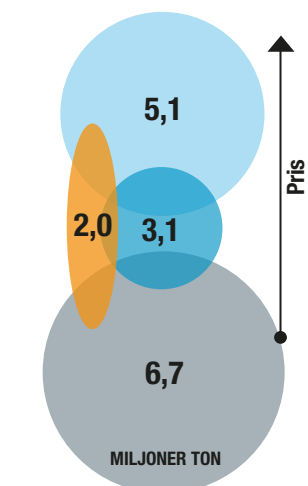

LWU/Bok	57 %
SC	3 %
Tidningspapper	40 %

Magasin, kataloger, direktreklam och böcker	64 %
Dagstidningar	36 %

EUROPEISKA TRYCKPAPPERSMARKNADEN 2015

LWC/MWC	5,1
Magasin, produktkataloger och direktreklam.	
SC-papper	3,1
Magasin, produktkataloger och direktreklam.	
LWU/Bok	2,0
Magasin, bilagor, kataloger, direktreklam och böcker.	
Tidningspapper	6,7
Dagstidningar och direktreklam.	

ter hjälper kunderna att sänka sina kostnader för inköp och distribution. Holmen UNIQ är därmed ett naturligt komplement till de övriga produktvarumärkena i LWU-familjen: Holmen VIEW, Holmen XLNT och Holmen TRND. Gemensamt för dessa är att de erbjuder en mycket fördelaktig kombination av kvalitet och kostnadsfördelar inom områden där dyrare papperskvaliteter dominerat. Användningsområdena är främst magasin, produktkataloger, bilagor och direktreklam.

BOKPAPPER. Med en marknadsandel om drygt 40 procent är Holmen BOOK det marknadsledande papperet i Europa för pocketböcker och inbundna böcker. Den jämna och ljusa ytan tillsammans med hög stabilitet ger en utmärkt läsoplevelse. 2015 lanserades Holmen BOOK Extra som med högre ljushet utmanar traditionella pappersval även för inbundna böcker. Att Holmen BOOK numera produceras vid både Hallsta och Bravikens pappersbruk innebär fördelar vad gäller effektivitet, kapacitet och tillgänglighet.

TIDNINGSPAPPER. På hemmamarknaderna Skandinavien och Iberiska halvön är Holmen Paper en betydande leverantör av färskfiberbaserat respektive returfiberbaserat tidningspapper för dagspress. Holmen NEWS uppfyller högt ställda krav på kvalitet, produktionsekonomi och tryckresultat. Papperet tillverkas i flera nyanser och används även till bilagor och direktreklam.

Utveckling

PRODUKTLANSERINGAR. I maj 2015 startade produktionen av det nya SC-papperet Holmen UNIQ vid Bravikens pappersbruk. Tillskottet markerar en tydlig strategisk förflyttning mot en produktmix där färskfiberbaserade magasin- och bokpapper står för volymtillväxten medan produktionen av tidningspapper i Sverige reduceras i motsvarande takt. Installationen av en ny kalender på PM 53 var den största och mest betydande åtgärden inför lanseringen, men för att åstadkomma den speciella ljushet som kännetecknar Holmen UNIQ har hela produktionskedjan utvecklats – från skogen till färdig produkt. För att bibehålla ljusheten hos råvaran har ledtiderna från skörd till massatillverkning reducerats. Därtill har den kemiska blekningen anpassats för att klara de nya ljushets- och volymkraven. Produktutbudet har dessutom breddats genom möjligheten att erbjuda bredare rullar för djuptrycksmarknaden (där det finns kunder med krav på bredare rullar). Sammantaget är nya Holmen UNIQ först i sitt slag på marknaden och en produkt med stor potential för snabb volymtillväxt.

Under 2015 lanserades en uppgraderad version av Holmen VIEW med ändrade ytvikter och förbättrade yt- och glansegenskaper. Vidare introducerades Holmen BOOK Extra med ökad ljushet för finare pocketböcker och inbundna böcker, samt Holmen TRND i arkformat för mindre tryckproduktioner.

MARKNAD OCH FÖRSÄLJNING. Europamarknaden med främst Tyskland, England och Frankrike är fortfarande tongivande men det finns potential att växa även på andra marknader. Bedömningen är att produktmixen har goda förutsättningar att bli fram-

gångsrik i andra världsdelar än Europa. I USA, delar av Latin- och Sydamerika samt Kina och Indien har Holmen Paper etablerad försäljning av magasin- och bokpapper.

Holmen Papers försäljningsmål är utmanande och därför har marknadssidan omorganiserats med fokus på nykundsrekrytering, effektivare marknads-kommunikation och fortsatt stark kundservice. I det pågående arbetet ingår också att utveckla service- och logistiklösningar. Antalet säljare på fältet ökar. Försäljningen utanför Europa sker via en kombination av egen närvaro och agenter med hög marknadskännedom och etablerade logistiklösningar.

PRODUKTIVITET OCH EFFEKTIVITET. Den framgångsrika omstruktureringen vid pappersbruket i Hallstavik fortsatte under hösten 2015 med uppgraderingen av PM 12. I och med åtgärderna, som huvudsakligen omfattade el och automation, har verkningsgraden förbättrats och ger nu ökade produktionsvolym. Genom omställningarna har Hallsta pappersbruk blivit ett konkurrenskraftigt bruk som tillhör de mest resurseffektiva i Europa inom sitt produktsegment. Bruket har effektiviserats, moderniserats och fått en branschunik hantering av sin energibalans. Därtill har nya intäkter uppstått genom att barken som tidigare användes för värmeproduktion vid bruket nu säljs som biobränsle till externa energiproducenter. I slutet av året drabbades bruket av en brand. Produktionen stoppades under knappt två veckor varefter PM 12 återstartades. PM 11 har beräknad start i mars 2016.

Vid Bravikens pappersbruk installerades en ny kalandler på PM 53, ett projekt som i olika delar berörde hela produktionskedjan på bruket. Som en följd

av strategin med färskfiberbaserade produkter upphörde returpappershanteringen vid Braviken i maj.

Efter omställningen har de svenska enheterna kapacitet att producera drygt 1,1 miljoner ton färskfiberbaserat tryckpapper, varav magasin- och bokpapper utgör huvuddelen. Såväl andel som volym beräknas fortsätta växa under kommande år. Parallellt har produktiviteten under de senaste fem åren ökat med 40 procent.

Fabriken i Madrid är kostnadseffektiv och dessutom världsledande bland jämförbara bruk när det gäller effektiv vattenanvändning. Här används till exempel 100 procent återvunnet vatten i produktionen. Under 2015 påverkades bruket av bland annat konjunkturläget och ökade kostnader för returpapper och el.

KRETSLOPP. Basen för magasin- och bokpapperet från Holmen Paper är den färsk fiber från gran som kommer från hållbart brukade skogar i Sverige. Härigenom tillförs färsk fiber kontinuerligt till returpappersåtervinningen i Europa, vilket är nödvändigt för att systemet ska fortleva och tillåta framställning av returpappersbaserade produkter. Produktionen vid de svenska bruken är spårbarhetscertifierad enligt PEFC™ och FSC®. Vid Bravikens pappersbruk samordnas energi- och värmeproduktionen med Bravikens sågverk i ett energieffektivt biokombinat där också biprodukter från sågverket utgör en viktig råvarukälla till pappersbruket. De senaste årens åtgärder vid de båda svenska bruken innebär att behovet av fossila bränslen minskat i väsentlig omfattning samtidigt som Holmen Paper bidrar till biobaserad värme- och energiproduktion hos externa energiproducenter.

BRAVIKENS PAPPERSBRUK

Råvara: Granmassaved, returpapper*.

Process: TMP-massa*.

Produkter: Magasinpapper, bokpapper och tidningspapper.

HALLSTA PAPPERSBRUK

Råvara: Granmassaved.

Process: TMP-massa.

Produkter: Magasinpapper och bokpapper.

HOLMEN PAPER MADRID

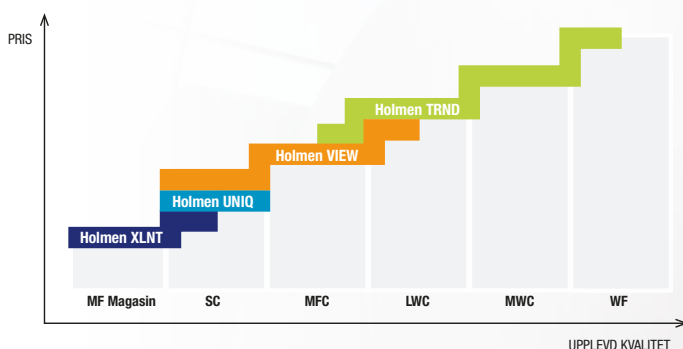
Råvara: Returpapper.

Process: DIP-massa.

Produkter: Tidningspapper.

* Under 2015 upphörde produktionen vid returpappersfabriken (DIP) på Bravikens pappersbruk.

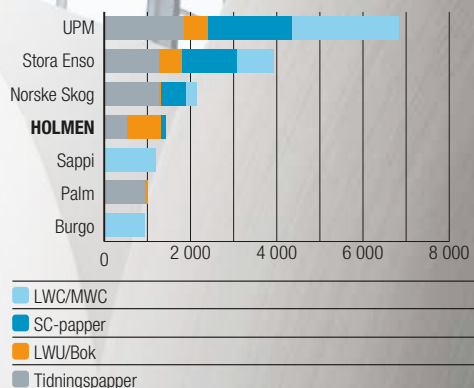
UTMANAR TRADITIONELLA PAPPERSVAL

Holmens papper utmanar traditionella pappersval. Den färsk fiber ger hög bulk vilket innebär att trycksaken behåller sin totala tjocklek trots lägre ytvikter. Slutprodukten blir alltså lika tjock men lättare. För kunderna innebär detta att de kan köpa mindre papper i ton samtidigt som det ger dem en lägre distributionskostnad per kopia.

LEDANDE PRODUCENTER 2015

Tryckpapper, kapacitet i Europa, 1 000 ton

Sågade trävaror

Holmen Timber producerar trävaror för snickeri- och byggindustri vid stora sågverk integrerade med koncernens pappers- och kartongbruk.

Det finns en viktig skillnad mellan trähus och hus byggda i andra material – i trähus finns klimatnyttan inbyggd redan från start. Träkonstruktionen i hus lagrar nämligen den koldioxid som tagits upp i de växande träderna i skogen. Ytterligare en klimatfördel med trävaror är den så kallade substitutionseffekten. Tillverkningen av byggmaterial som betong eller stål

medför utsläpp av fossil koldioxid i atmosfären. Genom att istället välja trä för husbyggen minskar utsläppen samtidigt som det krävs mindre energi för tillverkning och transport. Att virkesråvaran dessutom är förnybar bidrar naturligtvis också till att byggandet av moderna flerbostadshus i trä blir alltmer vanligt.

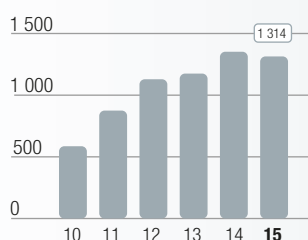
RESULTAT 2015

Holmen Timbers leveranser uppgick till 730 000 kubikmeter under året, vilket var något högre än 2014.

Årets rörelseresultat uppgick till 9 (37) Mkr, exklusive jämförelsestörande post. Försämringen beror på lägre försäljningspriser och högre timmerkostnader. Nedgången dämpades av en svagare svensk krona och av att avskrivningarna var 46 Mkr lägre till följd av nedskrivning 2014.

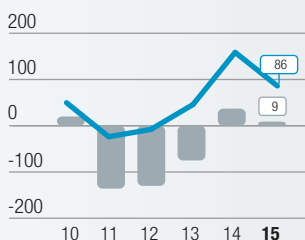
NETTOOMSÄTTNING

Mkr

RÖRELSERESULTAT

Mkr

■ Rörelseresultat, exkl. jämförelsestörande poster
■ Resultat före avskrivningar

FAKTA

	2015	2014
Nettoomsättning, Mkr	1 314	1 352
Resultat före avskrivningar, Mkr	86	160
Rörelseresultat exkl. jämförelsestörande poster, Mkr	9	37
Investeringar, Mkr	103	55
Operativt kapital, Mkr	924	901
Medelantal årsanställda	213	199
Leveranser, 1 000 m ³	730	725

HUR HAR INRIKTNINGEN PÅ BRAVIKENS SÅGVERK FÖRÄNDRATS?

Under 2015 genomfördes en investering som innebär att Bravikens sågverk numera också sågar tall. Produkterna är av samma slag som på Iggesunds sågverk, men med mindre grad av specialisering. Uppstarten under hösten 2015 fungerade väl.

VAD HAR HÄNT PÅ IGGESUNDS SÅGVERK?

Även här har investeringar genomförts under 2015. Råsorteringen i slutet av såglinjen är ombyggd och intrimning pågick under hösten 2015. Investeringen innebär att Iggesunds sågverk stärker sin konkurrenskraft genom effektivare flöden och 15 procent högre produktionskapacitet.

HUR SER FRAMTIDEN UT?

Efterfrågan på sågade trävaror är god, men utbudet är för stort vilket har lett till pressade priser. På sikt talar allt för att fördelarna med trä kommer att leda till ökade marknadsandelar, framförallt för konstruktionsvirke. Att bygga i trä är miljömässigt rätt och ekonomiskt fördelaktigt.

HUR PÅVERKAR DE GJORDA INVESTERINGARNA ERT KUNDERBJUDANDE?

En grundläggande ambition vid båda sågverken är att kombinera effektiv basproduktion med en högre grad av vidareförädling och ett mer differentierat produktutbud. För sågverket i Braviken innebär det ett bredare produktutbud som ger en stark position för framtiden och ökade möjligheter till kundanpassning.

Johan Padel,
VD Holmen Timber

Marknad

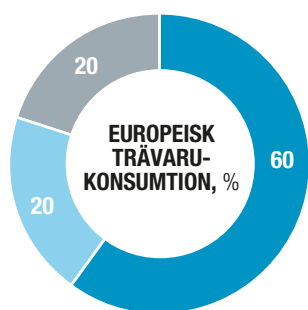
Europamarknaden utvecklades väl under 2015, främst beroende på en positiv utveckling i Tyskland, Nederländerna och Storbritannien samt hemmamarknaden Sverige. Sammantaget ökade efterfrågan i Europa med 2 procent till drygt 84 miljoner kubikmeter under 2015. Samtidigt var utbudet högre än konsumtionen. I Mellanöstern och Nordafrika minskade däremot den totala efterfrågan på trävaror under 2015 med 2 procent till cirka 10 miljoner kubikmeter. Försäljningspriserna sjönk successivt under året.

I USA var utvecklingen fortsatt positiv under 2015 med ökad konsumtion. Priserna sjönk dock till följd av högt utbud från inhemsk produktion samt ett stort inflöde av trävaror från Kanada.

Trävarumarknaden i Kina bromsades av den allmänt försvagade konjunkturen. I likhet med andra marknader växte trävaruimportörernas lager vilket pressade priserna nedåt. En positiv signal är att Kina startat ett statligt program för att öka träanvändningen vid husbyggnation. I Japan var efterfrågan på konstruktionsvirke stabil under året, men även här finns ett stort utbud.

Produkter

MARKNADSPPOSITION. Holmen Timber har som målsättning att vara kundernas förstahandsval när det gäller högkvalitativa basprodukter för snickeri- och konstruktionsändamål. Satsningen på moderna, effektiva sågverk med konkurrenskraftig virkesförsörjning och hög produktivitet möjliggör kostnadseffektiv produktion. Anpassningsbarhet, flexibilitet och hög teknisk nivå i processerna säkerställer produkter med rätt egenskaper för vidareförädling inom industrin. Med fokus på hållbarhet i hela

Konstruktionsvirke	60 %
Snickerivirke	20 %
Emballagevirke	20 %

produktionskedjan och ett kundnära arbetssätt lägger Holmen Timber grunden till långsiktiga och lönsamma kundrelationer.

Med två moderna sågverksanläggningar uppgår den sammanlagda produktionskapaciteten till 900 000 kubikmeter trävaror av furu och gran.

BYGGA MED TRÄ är Holmen Timbers produktkategori för konstruktionsvirke i främst gran. Produktionen sker vid Bravikens sågverk och kunderna finns främst inom bygghandel och hyvlerier samt bland hus- och takstolstillverkare. De viktigaste marknaderna finns i Europa.

LEVA MED TRÄ är Holmen Timbers produktkategori för snickerivirke som används för bland annat fönster, dörrar, trappor, golv och möbler. Råvaran är furu och produkterna tillverkas vid Iggesunds sågverk och från hösten 2015 även vid Bravikens sågverk. Kunderna finns inom snickeri- och möbelindustri, byggvaruhandeln samt bland fönster- och golvtilverkare. Huvudmarknaderna är Skandinavien, Storbritannien, Nordafrika och Mellanöstern.

TRÄ FÖR LASTPALLAR OCH EMBALLAGE är ett produktsegment som på ett naturligt sätt kompletterar produktionen av snickeri- och konstruktionsvirke vid Holmens båda sågverk. Segmentet utgör cirka 10 procent av Holmen Timbers totalproduktion och produkterna används till förädlade emballagelösningar. Globalt står lastpallar och emballage för 20 procent av användningen av trävaror.

Utveckling

PRODUKTUTVECKLINGEN handlar primärt om att tillgodose höga kundkrav avseende längder, dimensioner och kvalitet. Ett viktigt fokus är att minimera spillet och maximera såväl uttaget ur varje stock som värdet av de biprodukter som uppstår i produktionen. Att hantera de olika behoven ställer krav på rationell produktion och lagerhantering samt noggrann last- och logistikplanering.

BRAVIKENS SÅGVERK är ett modernt sågverk för effektiv tillverkning av konstruktionsvirke i gran. Sommaren 2015 genomfördes en strategisk investering med målet att bredda produktionen med snickerivirke i furu, samt möjliggöra produktion av trallvirke och regler för utomhusändamål. Investeringen innebär bland annat uppgraderingar av råsortering, såglinje och tork, samt utökningar av timmerplan och lagermöjligheter – allt i syfte att säkerställa rationell produktion och fungerande flöden när två träslag ska hanteras. Med bredare produktportfölj öppnar sig nya marknadsmöjligheter samtidigt som råvaruförsörjningen blir flexiblare och medför lägre transportkostnader och mindre miljöpåverkan.

IGGESUNDS SÅGVERK tillverkar snickerivirke i furu som kundanpassas på ett mycket tidigt stadium. Bland annat röntgas stockarna för att dess egenskaper ska tillvaratas på bästa sätt. Här sågas centerfria produkter direkt i såglinjen vilket ger stora torkningsfördelar och bidrar till sågverkets höga produktivitet samtidigt som det ger en energibesparing. En rad mindre investeringar under senare år har bidragit till högre produktivitet, minimalt spill och

produkter med högre anpassningsgrad i nästa förädlingssteg. Under sommaren och hösten 2015 genomfördes en större åtgärd i sågverket, då råsorteringen i slutet av såglinjen byggdes om. Genom denna investering ökar den årliga produktionskapaciteten med 15 procent till 400 000 kubikmeter färdig-sågat virke.

ENERGIEFFEKTIVITET. I Holmens biokombinat i Braviken och Iggesund tas hela trädet om hand. Flis från sågverken fungerar som råvara i massaproduktionen vid pappers- och kartongbruken. Biprodukter som bark och sågspån blir biobränsle och omvandlas till energi och fjärrvärme. Cirkeln sluts när överskottsvärmen från bruken tas till vara vid torkningsprocesserna på sågverken.

Med trä bygger vi framtiden

HÅLLBART. Som byggmaterial är trä unikt eftersom det är förnybart och en del av det naturliga kretsloppet. Tillgången är oändlig då skogen sköts på ett aktivt och ansvarsfullt sätt, och precis som de växande träden i skogen binder träkonstruktioner koldioxid. Klimatnyttan ökar än mer när trä får ersätta material som betong och stål, vars framställning orsakar stora koldioxidutsläpp. Tillverkningen av träprodukter kräver dessutom, i relation till betong och stål, relativt lite energi och biprodukterna används med fördel som biobränsle. Idag har medvetenheten kring hållbarhetsfrågor och ansvarsfullt skogsbruk vuxit sig stark även globalt och numera är miljöklassificerat virke enligt PEFC™ och FSC® etablerad standard på de stora marknaderna.

EFFEKTIVT. Det moderna trähusbyggandet med nya typer av byggelement gör det möjligt att bygga snabbare och mer effektivt än med traditionella metoder och material. Vägen från beslut till byggnation förkortas, liksom tiden för genomförandet. Kompletta konstruktionsdelar kan förtillverkas under skyddade och kontrollerade former för att sedan levereras som byggsats, färdiga för montering. Den förenklade logistiken innebär sänkta kostnader och tidsbesparingar, och möjliggör effektivare transporter som minskar påverkan på människor och miljö i stadskärnor och andra tätbebyggda områden.

UTVECKLINGEN och byggandet av moderna, höga flerbostadshus i trä har länge drivits på av föregångsländer som USA, Tyskland, Österrike och Sverige. Under 2015 har Kina, världens största byggmarknad, startat ett statligt program för ökat träbyggande. Bakom beslutet ligger den ökande miljömedvetenheten i Kina.

I Sverige kan man nu tala om något av ett genombrott för höghus i trä och utvecklingen går snabbt framåt. Idag finns nybyggda höghus i trä i 180 svenska kommuner, och andelen hus med trästomme utgör 10–15 procent av alla flerbostadshus som byggs. Ett flertal kommuner i Sverige har dessutom antagit en strategi som innebär att trä ska vara förstahandsvalet vid nybyggnation i kommunal regi eller på kommunal mark.

BRAVIKENS SÅGVERK

Råvara: Gran- och talltimmer*.

Process: Sågverk.

Produkter: Gran- och furuträvaror*.

IGGESUNDS SÅGVERK

Råvara: Talltimmer.

Process: Sågverk.

Produkter: Furuträvaror.

** Under 2015 genomfördes en investering som möjliggör produktion av trävaror i furu vid Bravikens sågverk.*

En hållbar framtid

I slutet av 2015 enades världens ledare om ett globalt klimatavtal. Ökningen av den globala medeltemperaturen måste hållas klart under två grader för att begränsa klimatpåverkan. Med upptag av koldioxid i skog och produkter samt produktion av förnybar energi intar skogsindustrin en nyckelroll i arbetet för att detta ska bli möjligt.

KLIMATFÖRHANDLINGARNA i Paris ledde fram till att världens ledare antog ett globalt klimatavtal. Av klimatavtalet framgår bland annat att åtgärder ska vidtas för att bevara och förbättra förmågan att ta upp och behålla växthusgaser. Skogarnas betydelse lyfts specifikt fram i detta sammanhang. Samhällets blickar kommer därför allt mer att riktas mot skogen som en av lösningarna på klimatproblemet. Holmen bedriver sedan länge ett hållbart skogsbruk med upplagring av koldioxid i skogarna och dess produkter. Samtidigt som framtida möjligheter för den förnybara träfibern identifieras bedrivs ett intensivt arbete för att utveckla dagens produkter. Detta förväntas leda till ett ökat behov av skogsråvara. Tillväxten i Holmens skogar överstiger redan idag de årliga uttagen av virke och bedömningen är att skogstillväxten och uttagen av virke kan öka med 25 procent på 40 års sikt. Holmen har därmed en given plats i ett framtida, hållbart samhälle.

HOLMENS VERKSAMHET BIDRAR till positiva klimateffekter på flera sätt. Framför allt genom att koldioxid lagras i den växande skogen och därmed i produkterna.

Cirka 85 procent av tillväxten i Holmens skogar skördas årligen och används till produkter och fossilfri energiproduktion. Under

överskådlig framtid väntas den årliga tillväxten i Holmens skogar överstiga skörden, och koncernens tillväxtmål indikerar att en allt större mängd koldioxid kommer att bindas i framtiden. Detta samtidigt som samhället kan förses med förpackningar, tryckpapper, trävaror, fossilfri energi och andra produkter som görs med skogen som råvara. Den växande skogen och de produkter den ger är en viktig byggsten för en övergång till en bioekonomi där fossila råvaror ersatts med förnybara.

DEN MODERNA SKOGSINDUSTRIN har en central roll i ett framtida samhälle där biobaserade råvaror och produkter används i allt större utsträckning. Cirkulär ekonomi är ett uttryck som ligger nära bioekonomi. Att vara en del av en cirkulär ekonomi innebär att lyfta fram affärsmöjligheter där cirkulära kretslopp används. Med en förnybar råvara, återvinning av kemikalier och energi i fabrikena, produkter som kan materialåtervinnas eller, då de är uttjänta, användas för fossilfri energiproduktion passar Holmen redan idag mycket väl in i den cirkulära ekonomin.

I det närmaste 100 procent av biprodukterna och avfallet som uppstår i Holmens verksamheter omhändertas och används för olika ändamål. Uttjänta pappers- och kartongprodukter

bidrar med nödvändig färsk fiber till returpapperskretsloppet. Fibern kan återvinnas upp till sju gånger innan den är förbrukad och slutar som biobränsle. Färsk fiber och returfiber kompletterar således varandra då pappersindustrin i kontinentala och centrala Europa huvudsakligen är baserad på returfiber. Utan färsk fiber ingen framtida returfiber.

DET GLOBALA KLIMATAVTALETS MÅL kan nås genom att användningen av befintliga förnybara produkter ökar samtidigt som nya material och produkter utvecklas i syfte att ersätta de fossilbaserade.

Med utgångspunkt från Holmens förnybara virkesråvara, och de biprodukter som uppstår i produktionen, arbetar koncernen med att identifiera och utveckla nya affärsmöjligheter. Arbetet är i huvudsak inriktat på produktutveckling och effektivisering av processer, men även på skoglig tillväxt och effektivisering av skogsbruket. Forskning bedrivs också kring de komponenter som ingår i ved: cellulosa, hemicellulosa och bindeämnet lignin som kan användas för att framställa exempelvis lätta, starka och hållbara produkter avsedda för byggtekniska lösningar. En viktig utgångspunkt för arbetet är att de nya affärsmöjligheterna ska vara kopplade till Holmens befintliga industriplatser.

HOLMENS ARBETE MED FORSKNING och utveckling bedrivs till stor del tillsammans med andra aktörer, ofta branschgemensamt och genom samarbeten med universitet och högskolor samt forskningsinstitut. Ett exempel på ett samarbete är uppförandet av en pilotanläggning för kristallin nanocellulosa i Örnsköldsvik. Anläggningen blir den första i sitt slag i Europa. Materialet har många intressanta egenskaper och kan användas som byggmaterial, biokompositer och tryckt elektronik. Verksamheten i anläggningen grundas på det israeliska startup-bolaget Melodeas teknologi och Holmen deltar som katalysator för att få anläggningen till stånd och i sin roll som delägare i Melodea.

Samtidigt som nya produkter kan bidra till lösningen på klimat- och resursproblem skapas alltså förutsättningar för ekonomisk tillväxt och sysselsättning. De hållbart brukade skogarna är också viktiga för människans välbefinnande och en plats för rekreation, jakt och fiske. Skogen kommer i framtiden att vara en stor och viktig naturtillgång på flera sätt och för många generationer.

EN HÅLLBAR UTVECKLING för anställda, affärspartners och ägare bygger på att företag visar god lönsamhet och stark finansiell ställning. Som arbetsgivare ska Holmen verka för ett bra ledarskap, säkra arbetsförhållanden samt motivera och utveckla medarbetarna. Viktigt är också att verksamheten följer affäretiska regler och präglas av en helhetssyn där miljön skyddas enligt försiktighetsprincipen.

Koncernens VD har det yttersta ansvaret för att driva arbetet mot en hållbar utveckling. Koncernens miljö- och hållbarhetschef har en samordnande roll för arbetet och rapporterar till koncernledningen. Ständig förbättring och regelbunden uppföljning av verksamheten lägger grunden till Holmens utveckling ur ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv. På så sätt bidrar Holmen också till en hållbar framtid.

VILKET ANSVAR TAR NI FÖR MILJÖN RUNT ERA PRODUKTIONSANLÄGGNINGAR?

Genom de investeringar som vi under senare år gjort vad gäller biobaserad energiproduktion har våra utsläpp av fossil koldioxid minskat väsentligt. Det är bra lokalt, regionalt och även globalt. För att vi ska kunna driva våra verksamheter måste vi uppfylla miljömyndigheternas utsläppsvillkor. Nya utsläppsregler från EU gäller nu för vår bransch och under kommande år kommer vi att fokusera arbetet så att våra verksamheter klarar de nya reglerna. Särskilt intresse måste ägnas bruket i Workington för att kunna uppfylla myndigheternas krav på utsläpp av processvatten.

HUR TAR HOLMEN ANSVAR FÖR SINA MEDARBETARE?

Skickliga och engagerade medarbetare är vad som driver Holmen framåt och det är vårt ansvar att ge dem möjligheter att lyckas, utvecklas och trivas. En säker arbetsmiljö är en grundförutsättning för detta och arbetet med att få ned antalet arbetsolycksfall har högsta prioritet. Alltmer fokus kommer att riktas mot detta område i och med att samtliga anläggningar kommer att ha certifierade ledningssystem för arbetsmiljöfrågor.

VILKET ANSVAR HAR DEN ENSKILDE MEDARBETAREN?

Som medarbetare i Holmen har du både stor frihet och många rättigheter, men med det kommer också ett stort personligt ansvar. Den uppförandekod för koncernen som togs fram under 2015 tydliggör och betonar de krav och förväntningar som finns på Holmens medarbetare i det dagliga arbetet.

HUR SER NI TILL ATT ERA LEVERANTÖRER AGERAR ENLIGT HOLMENS PRINCIPER?

Förutom den uppförandekod för Holmen som vi tagit fram så har vi också en uppförandekod för leverantörer. Målet är att vi så långt möjligt ska kunna säkerställa att denna del av värdekedjan också arbetar enligt Holmens principer. Utmaningen med uppförandekoder och andra styrdokument är att finna rutiner som i det långa loppet fungerar för uppföljning av hur styrdokumentet efterlevs.

KAN MAN SÄGA ATT HOLMEN TAR ANSVAR FÖR KOMMANDE GENERATIONER?

Ja, det tycker jag att man kan göra. Holmens uthålligt brukade skogar spelar här en central roll. Växande skogar binder koldioxid och bidrar med råvara för klimatsmarta produkter samtidigt som de tillhandahåller viktiga rekreationsvärden. Vid skörd av ett träd planteras minst två nya. Man skulle kunna säga att vi odlar för framtiden.

Lars Strömberg,
miljö- och hållbarhetschef

MILJÖ

Holmens skogar, produktionsprocesser och produkter bidrar till utvecklingen mot en bio-baserad samhällsekonomi. Miljöarbetet handlar om att kontinuerligt minska miljö- och klimatpåverkan, samt säkerställa att koncernen efterlever de regler och villkor som ställs inom miljöområdet.

HOLMENS MILJÖANSVAR. Miljö- och energihänsyn är en självklar del i Holmens planering av produktion och investeringar. Verksamheten kännetecknas av resurseffektivt nyttjande av förnybar råvara och energi. Så långt som möjligt återvinns energi, kemikalier och fibrer i syfte att minimera miljöpåverkan från produktionen. I avsnittet Riskhantering på sidan 42 beskrivs Holmens förebyggande arbete kring miljörelaterade risker och hur de ska hanteras.

Holmen följer lagstiftningens och myndigheternas krav inom miljöområdet. Detta säkerställs dels via lagstadgad myndighetstillsyn dels genom det förbättringsarbete som bedrivs vid produktionsanläggningarna inom ramen för miljö- och energiledningssystemen.

Anläggningarnas miljöpåverkan sker huvudsakligen genom utsläpp till luft och vatten. Information om produktionen och prioriterade

miljöparametrar redovisas på sidorna 90–91.

MILJÖMÅL FÖR HÅLLBAR UTVECKLING. Holmen har under flera år arbetat med koncern-övergripande miljömål för hållbar utveckling. Ökad produktion och användning av produkter tillverkade av förnybar råvara från skogen är viktigt ur såväl ett produktions- som klimatsperspektiv. Holmen har därför ett mål om att till 2050 öka tillväxten i Holmens skogar med 25 procent jämfört med 2007.

Koncernens mål för fossila bränslen är att minska användningen med 75 procent från 2005 till 2020. De investeringar som gjorts för biobaserad energiproduktion inom Iggesund Paperboard samt ändrad energistrategi inom Holmen Paper har fått ett stort genomslag vad avser användningen av fossila bränslen de senaste åren. Fram till och med 2014 var minsk-

ningen 74 procent. Under 2015 inträffade en högttrycksläcka på ångturbinen vid bruket i Workington. Detta ledde till att bruket tvingades använda naturgas som bränsle för ång- och värmeproduktionen. Den nedåtgående trenden i koncernens användning av fossila bränslen bröts därmed. Åtgärder har vidtagits och för 2016 väntas koncernens användning av fossila bränslen att ha minskat med cirka 70 procent jämfört med 2005. Det tredje klimatrelaterade hållbarhetsmålet är att öka andelen egentillverkad förnybar elenergi i förhållande till Holmens totala elanvändning. Målet till 2020 är att nå en produktion motsvarande 50 procent, vilket ska jämföras med 31 procent för basåret 2005. 2015 motsvarade egenproducerad förnybar elenergi 52 procent av Holmens totala elanvändning. Arbetet inriktas nu på att uthålligt klara denna nivå. Holmen äger markområden som är

HÅLLBARHETSMÅL

UTFALL 2015

KOMMENTAR

ÖKAD TILLVÄXT I HOLMENS SKOGAR

Den årliga tillväxten i Holmens skogar ska år 2050 vara 25 procent högre än 2007. Detta ska ge både ökad skörd av virke från koncernens skogar och mer bindning av koldioxid.

Avstämning görs vid nästa inventering av Holmens skogar 2021.

Skogsskötselåtgärder som ska ge den ökade tillväxten är identifierade och införda.

MINSKAD ANVÄNDNING AV FOSSILA BRÄNSLEN

Användningen av fossila bränslen vid koncernens bruk ska till år 2020 ha minskat med 75 procent jämfört med 2005.

Användningen av fossila bränslen vid bruken har minskat med 62 procent sedan 2005.

Investeringar i biopannor och energieffektiviseringar har väsentligt sänkt förbrukningen av fossila bränslen. Den nedåtgående trenden i användningen av fossila bränslen bröts 2015 på grund av en högttrycksläcka på ångturbinen vid bruket i Workington. Bruket tvingades använda naturgas för ång- och värmeproduktionen.

ÖKAD PRODUKTION AV FÖRNYBAR EL

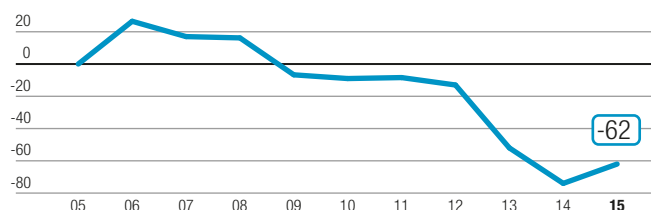
Andelen egenproducerad förnybar el ska i förhållande till Holmens totala användning vara 50 procent 2020 jämfört med 31 procent 2005.

Andelen egentillverkad förnybar elenergi ökade till 52 procent.

Tillkomsten av Varsvik vindkraftspark och hög vattenkraftsproduktion ökade den förnybara elproduktionen under året.

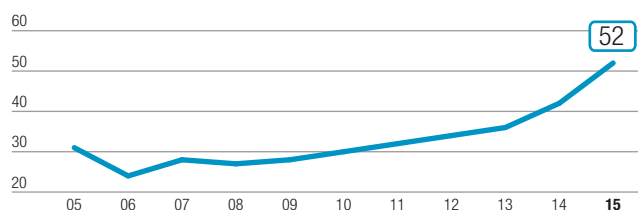
ANVÄNDNING AV FOSSILA BRÄNSLEN

(basår 2005), %

ANDEL EGEN FÖRNYBAR ELPRODUKTION RELATIVT HOLMENS ELANVÄNDNING

(basår 2005), %

MILJÖTILLSTÅND FÖR KONCERNENS PRODUKTIONS- ANLÄGGNINGAR

Iggesunds bruk ¹⁾	2013
Workingtons bruk ²⁾	2002
Hallsta pappersbruk ³⁾	2000
Bravikens pappersbruk ⁴⁾	2002
Holmen Paper Madrid ²⁾	2006
Iggesunds sågverk ⁴⁾	2014
Bravikens sågverk ⁴⁾	2010

1) Miljöbalken. Utöver detta bedrivs anmälningspliktig verksamhet vid produktionsenheten i Strömsbruk. Hamnverksamheten (Skärnäs Terminal) i anslutning till Iggesunds bruk har sedan 1999 miljö tillstånd enligt Miljöbalken. Ansökan om nytt miljö tillstånd görs 2016 för Iggesunds bruk (produktionsökning). Verksamheterna vid produktionsenheten Strömsbruk samt den vid Skärnäs Terminal inkluderas i denna ansökan.

2) Tillstånd enligt IPPC.

3) Miljöskyddslagen.

4) Miljöbalken.

lämpliga för uppförande av vindkraftverk för produktion av förnybar el. Mot bakgrund av den situation som idag råder på elmarknaden för denna typ av elproduktion finns inte de ekonomiska förutsättningarna för byggande av vindkraft i den utsträckning som förutsågs för ett antal år sedan.

TILLSTÅNDSPLIKTIG verksamhet bedrivs vid årsskiftet 2015/2016 vid sju anläggningar. Tillstånden anger bland annat villkor för tillåten produktionsvolym samt tillåtna utsläpp till luft och vatten. Fem av anläggningarna är belägna i Sverige med en försäljning motsvarande 60 procent av koncernens nettoomsättning. De två återstående anläggningarna finns i Workington i England och Madrid i Spanien.

CERTIFIERINGAR FÖR LEDNINGSSYSTEM

PRODUKTIONSANLÄGGNINGAR ^{1,2,3)}	MILJÖ	ENERGI	KVALITET	ARBETSMILJÖ
Iggesunds bruk ⁴⁾	2001	2005	1990	2016 ⁵⁾
Workingtons bruk	2003	2015	1990	2005
Hallsta pappersbruk	2001	2005	1993	2012
Bravikens pappersbruk	1999	2006	1996	2015
Holmen Paper Madrid	2002	2009	2000	2016 ⁵⁾
Iggesunds sågverk ⁶⁾	1999	2006	1997	2016 ⁵⁾
Bravikens sågverk ⁶⁾	2011	2011	2011	2016 ⁵⁾

1) Certifikat finns på Holmens webbplats – www.holmen.com/certifikat

2) Miljö/ISO 14001:2004, Energi/ISO 50001:2011, Kvalitet/ISO 9001:2008, Arbetsmiljö/OHSAS 18001:2007. Årtalen i tabellen anger det år då certifikatet första gången utfärdades. Certifieringarna innebär att det finns rutiner för planering, genomförande, uppföljning samt åtgärder för ständiga förbättringar i arbetet med de olika ledningssystemen.

3) Holmen Skogs verksamhet är certifierad enligt miljöledningssystemet ISO 14001:2004. Vidare har Holmen Skog certifiering enligt kriterier utfärdade av PEFCTM respektive FSC[®]. Holmen Skog har också en spårbarhetscertifiering (FSC[®] Controlled Wood) vilket innebär en försäkran om att även icke certifierat virke kommer från kontrollerade källor. Samtliga anläggningar som använder virkesråvara har spårbarhetscertifikat.

4) Certifieringarna inkluderar produktionsenheten i Strömsbruk och verksamheten vid Skärnäs Terminal.

5) Certifikaten utfärdas under första halvåret 2016.

6) Certifikaten är gemensamma för de båda sågverken från och med 2011.

Deras sammanlagda andel av koncernens nettoomsättning var 19 procent under 2015.

2013 började EU:s industriutsläppsdirektiv (IED, Industrial Emissions Directive) att gälla. Den nya lagstiftningen innebär skärpningar i kraven att använda bästa tillgängliga teknik. Holmen har utrett i vilken mån verksamheterna vid massa-, pappers- och kartongbruken måste anpassas för att senast till oktober 2018 klara de skärpta utsläppsvillkoren. Brukens miljöstatus är god och alla bruk, utom det i Workington, klarar redan idag till övervägande del de nya kraven. För bruket i Workington pågår utredningar om vilka insatser som krävs för att klara villkoren för utsläpp av processvatten.

Under 2016 kommer en ansökan om nytt miljö tillstånd att lämnas in gällande produk-

tionsökning vid Iggesunds bruk. Ansökan inkluderar då också verksamheten i Strömsbruk samt hamnverksamheten vid Skärnäs Terminal.

Produktionen av elkraft vid Holmens hel- och delägda vattenkraftverk har tillstånd för vattenverksamhet. Vattenverksamhetsutredningen (SOU 2014:35) har föreslagit ett system som ska möjliggöra prövning av dammar och vattenkraftverk i syfte att minska vattenkraftens miljöpåverkan och säkerställa dess centrala roll för elförsörjningen. Bland annat föreslås att samtliga vattenkraftverk i Sverige som inte har en vattendom ska genomgå miljöprövning. Vilka ekonomiska konsekvenser detta skulle kunna medföra för Holmen går idag inte att bedöma.

Under 2015 erhöll Holmen Energi det sista

nödvändiga tillståndet för etablering av 69 vindkraftverk på Holmens marker utanför Örnsköldsvik. På grund av rådande marknadssituation bedöms dock inte uppförandet av vindkraftverken vara lönsam.

Tillståndprocesser för vindkraftverk pågick under 2015 även på olika områden på Holmens marker i Västerbottens län.

Miljömyndigheterna avslog i slutet av 2015 en ansökan om uppförande av vindkraftverk vid bruket i Workington. Utsikterna att få tillstånd en överprövning bedömdes som små. Samtidigt har möjligheterna att få lönsamhet i vindkraft radikalt försämrats på grund av beslut i den brittiska regeringen. Detta sammantaget gör att projektet lagts ned.

UTSLÄPPSRÄTTER OCH ELCERTIFIKAT. Holmen har genom investeringarna i biobaserad energiproduktion vid flera anläggningar kunnat minska behovet av fossila bränslen i betydande omfattning. Som ett resultat av detta har koncernen kunnat sälja tilldelade utsläppsrätter för koldioxid inom ramen för EU:s utsläppshandel. Holmen har tilldelats utsläppsrätter för handelsperioden fram till och med 2020.

Koncernen har producerat förnybar el under många år, och handeln med elcertifikat har medfört intäkter. I England måste eldistributörer uppfylla en kvot av förnybar el medan producenter av förnybar el erhåller gröna certifikat (ROC:s), i proportion till mängd genererad el. Biobränslepannan vid bruket i Workington erhöi under 2015 sådana certifikat vilka såldes.

ÖVERSKRIDANDEN OCH KLAGOMÅL. Miljöansvariga inom respektive verksamhet hanterar inkomna klagomål samt de incidenter som in-

träffar. Under året förekom ett antal överskridanden av villkorsvärden samt klagomål och incidenter i de industriella och skogliga verksamheterna. Klagomål riktas oftast direkt till bruken, till exempel av närboende till dessa. Antalet industriella incidenter som rapporterades av bruken till tillsynsmyndigheterna var knappt 30 stycken under året. Avvikelserna var inte av väsentligt slag vad gäller miljöpåverkan eller resultatpåverkan. Dessa ärenden omhändertogs med hjälp av korrigerande åtgärder inom verksamheternas miljöledningssystem. I slutet av året inträffade en brand vid Hallsta pappersbruk. Någon miljöpåverkan kunde inte noteras. Branden orsakade ett produktionsstopp. Intäktsbortfall täcks av försäkring, med undantag för självrisk om 30 Mkr.

Hållbarhet i omvärlden

GLOBAL TILLVÄXT. I september 2015 antog FN:s medlemsländer 17 globala mål för att uppnå en ekonomisk, social och hållbar utveckling i världen. Till målen finns delmål med ambitionen att få ett slut på extrem fattigdom, skapa jämställdhet och åtgärda klimatförändringen. Det finns flera miljörelaterade mål, bland annat avseende hållbart brukade skogar, resurseffektiv vattenanvändning, klimat och förnybar energi. Holmen är verksamt och arbetar aktivt inom dessa områden.

KLIMATFÖRHANDLINGARNA i december 2015 i Paris ledde fram till att världens ledare antog ett globalt klimatavtal. Det övergripande målet är att den globala uppvärmningen ska hållas en bra bit under två grader och helst ska begränsas till 1,5 grader genom minskade utsläpp av växthusgaser. Av klimatavtalet framgår att åtgärder ska vidtas för att bevara och förbättra

förmågan att ta upp och behålla växthusgaser. Skogarnas betydelse lyfts specifikt fram i detta sammanhang. Holmen bedriver ett långsiktigt hållbart skogsbruk med upplagring av koldioxid i skogarna och dess produkter, främst då i sågade trävaror. Holmen kommer därför långsiktigt att vara en viktig aktör för att det globala klimatavtalets mål ska kunna nås.

MILJÖMÅL I EU. Mål har fastställts inom EU om att minska utsläppen av fossil koldioxid och att spara energi inom unionen. I början av 2015 lanserade EU-kommissionen en strategi om en energionion som ska ta ett samlat grepp om energifrågorna. Som ett led i detta arbete enades EU:s ledare om måltal för klimat och energi. Omräknade till den företagssektor där Holmen ingår ska utsläppen av koldioxid minska med 43 procent till 2030 (basår 2005). Den förnybara energins andel av energikonsumtionen ska öka till 27 procent inom samma tidsrymd. Holmen ser positivt på EU:s åtgärdsprogram och mål. Koncernens ambitioner på klimat- och energiområdet går dock längre.

NATIONELLA MILJÖMÅL. Det svenska miljömålsystemet består av 16 miljösmål inom områden såsom klimat, luftföroreningar och biologisk mångfald. Sveriges näringsliv väntas bidra med åtgärder som visar att systematiskt miljöarbete är lönsamt för både samhället och företagen. Under de gångna åren har flera miljörelaterade utredningar och åtgärder genomförts inom koncernen som på olika sätt bidrar till att miljömålen kan nås. Holmens åtgärder och resultaten av dessa redovisas på nästa sida i relation till ett urval av Sveriges miljösmål.

NATIONELLA MILJÖMÅL OCH HOLMENS MILJÖARBETE

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

- Baserat på tillväxtdata från de fem senaste åren beräknas att cirka 85 procent av tillväxten i Holmens skogar årligen skördas och används för produkter. För 2015 innebar detta att knappt 500 000 ton koldioxid bands in i lagerökningen.
- Investeringen i en ny sodapanna vid kartongbruket i Iggesund har minskat utsläppen av klimatpåverkande fossil koldioxid i väsentlig omfattning. Utsläppen minskade med cirka 50 procent mellan åren 2013 och 2015. Målet är att bli självförsörjande på värme och elektricitet. Som ett resultat av de omfattande energiinvesteringarna 2013 är kartongbruket i Workington biobränsle driven och självförsörjande på elektricitet. Dessutom distribueras fossilfri elektricitet till näringslivet.
- Vid Hallsta pappersbruk har det under de senaste två åren genomförts stora satsningar på energieffektivisering, främst genom utökad värmeåtervinning från massatillverkning och pappersmaskiner. Barken som tidigare användes som bränsle på bruket säljs nu för fossilfri energiproduktion. Under 2015 upphörde utsläppen av fossil koldioxid i det närmaste helt från bruket.
- Vid Bravikens pappersbruk har oljeförbrukningen minskat genom utvecklad körstrategi för brukets ångsystem, ökad verkningsgrad för fastbränslepannan samt ökad ångåtervinning från produktionen av termomekanisk massa. Utsläppen av fossil koldioxid har med dessa åtgärder minskat med drygt 50 procent mellan åren 2013 och 2015.
- 99 procent av biprodukterna och avfallet som uppstod i verksamheterna under 2015 omhändertogs och användes för olika ändamål. Drygt 70 procent utgjordes av biobränslebaserat material och användes för energiproduktion i de egna anläggningarna eller avyttrades för fossilfri energiproduktion. Resterande knappa 30 procent användes för andra ändamål såsom anläggningsmaterial eller för tillverkning av jordprodukter.

FRISK LUFT

- I och med de investeringar som under senare år gjorts vid Iggesunds bruk gällande ny sodapanna och ett system för destruktion av så kallade svaggaser har utsläppen till luft av svavel, kväveoxider och stoft från återvinningsprocessen minskat med cirka 70, 10 respektive 50 procent mellan åren 2013 och 2015.
- Vid bruket i Madrid påbörjades en förändring av energiproduktionen 2014 i och med en övergång till en ny energipanna. Detta har lett till

att utsläppen av förorenande kväveoxider minskat med cirka 90 procent mellan åren 2013 och 2015, från 640 ton till knappt 60 ton.

GIFTFRI MILJÖ

- I samråd med miljömyndigheterna genomförs utredningar av förorenade nedlagda industriplatser där Holmen varit verksam. Under 2015 pågick utredningar i olika stadier gällande sågverken i Stocka, Länna och Yxviken, sulfittfabrikerna i Strömsbruk, Domsjö och Lodbby, träsliperiet i Bureå samt en ytbehandlingsanläggning i Iggesund. Under året avslutades efterbehandlingsarbetet vid två avfallsupplag i Hälsingland. Åtgärder för att efterbehandla den tidigare industriplatsen för sågverket Håstaholmen påbörjades under året och kommer att vara avslutade under första halvåret 2016.

MYLLRANDE VÅTMARKER – LEVANDE SKOGAR – ETT RIKT VÄXT- OCH DJURLIV

- Holmen Skog har sedan 10 år ett samarbete med Svensk Våtmarksfond. Sedan samarbetet inleddes har ett 40-tal våtmarker anlagts.
- Holmen Skog arbetar aktivt med att avsätta delar av den produktiva skogsmarksarealen med syftet att gynna, förstärka och nyskapa naturvärden. Under 2015 utbildades egen personal och entreprenörer i skogsbrukets målbilder för god miljöhänsyn.
- 2014 ingick Holmen ett avtal med Naturvårdsverket om att sälja nära 10 000 hektar skog med höga naturvärden för reservatsbildning. I utbyte erbjöds Holmen att köpa cirka 18 000 hektar skogsmark till motsvarande värde. Under 2015 fortskred arbetet med markaffären som praktiskt innebar fältkontroller, genomgång av nyttjanderätter och upprättande av naturvårdsavtal.

LEVANDE SJÖAR OCH VATTENDRAG

- I Holmens skogar finns sjöar, bäckar och andra vattenrika miljöer som alla är känsliga ekosystem med ett rikt djurliv. Skogens vatten är ett prioriterat område för Holmen. Under de senaste fem åren har Holmen Skog i skogsbilvägnätet inventerat mer än 1000 vägtrummor som kan utgöra vandringshinder för fisk och andra vattenlevande organismer. Av dessa var cirka 170 stycken i behov av renovering. Under 2015 gjordes renoveringsarbetet klart.

MEDARBETARE

Holmens gemensamma värderingar *mod*, *engagemang* och *ansvar* syftar till att skapa en kultur där viljan till utveckling är drivande. Förväntningarna på vad organisation och medarbetare ska uppnå tydliggörs genom en målstyrningsprocess där framgångsfaktorer identifieras och utvecklingen följs upp via nyckeltal.

HÄLSA OCH SÄKERHET. Holmen har haft en bra trend under senare år med minskande antal olycksfall. Trenden bröts dessvärre under 2015. Utfallet blev 8,8 arbetsolycksfall per 1 miljon arbetade timmar (2014: 6,5). Till utgången av 2016 är delmålet fastställt till högst 4,0 (basår 2012: 11,6).

Målet är att uppnå en skadefri verksamhet för de anställda genom att erbjuda en sund, inspirerande och säker arbetsmiljö utifrån fysiska, psykologiska och sociala aspekter. Säkrare arbetsmiljöer ligger ständigt högt på dagordningen och följs kontinuerligt upp på ledningsnivå. Under 2015 genomfördes ett omfattande arbete vilket innebär att samtliga produktionsanläggningar under första halvåret 2016 kommer att ha certifierade ledningssystem för arbetsmiljöarbetet enligt OHSAS 18001. Certifieringarna innebär att koncernen bedriver ett gemensamt systematiskt arbetsmiljöarbete. Under de kommande två åren kommer arbetet att inriktas på säkerhetsbeteende, gemensamma regler och erfarenhetsutbyte.

Sjukfrånvaron under 2015 var 4,2 procent vilket är något högre än branschen. Långtidsfrånvaron (över 60 dagar) ligger på 1,8 procent. Friskhetsindex är ett mått på andel av medarbetarna som inte haft någon sjukdag under året. För 2015 blev utfallet 48 procent vilket är i paritet med de senaste åren.

MÅLSTYRNING. Under 2015 etablerades en gemensam målstyrningsprocess inom koncernen. Utifrån affärsområdets strategi har alla delar av verksamheten formulerat sina mål, kritiska framgångsfaktorer och nyckeltal. Genom ett enkelt verktyg för kontinuerlig uppföljning säkerställs att verksamheten gör korrekta prioriteringar för att nå uppsatta mål.

Under året har alltför många av koncernens medarbetare involverats i processen och målstyrning blir därmed en naturlig del i det dagliga arbetet.

Holmens värderingar *mod*, *engagemang* och *ansvar* utgör tillsammans med uppförandekoden en bas för hur medarbetare ska agera och hur ledarskapet utformas. Värderingarna bidrar till att skapa en dynamisk och utvecklingsorienterad organisation där medarbetarna känner delaktighet och stolthet.

FÖRÄNDRINGSARBETE. Flera affärsområden var under året föremål för organisatorisk översyn. Holmen Paper har förändrat säljorganisationen så att den nu är anpassad till den strategiska satsningen på specialpapper. Holmen Skog har genomfört en omfattande organisationsförändring för ökad effektivitet och minskade kostnader.

Vid Iggesunds bruk startade under 2015 ett tre-

årigt program för organisationsutveckling i syfte att stärka brukets konkurrenskraft. Programmet utvecklar arbetskultur och arbetssätt med fokus på ledarskap, medarbetarskap, målstyrning och effektiva team. Samtidigt har en ny organisationsstruktur implementerats vid bruket. Den medför en gradvis reduktion av personalstyrkan fram till 2017 genom naturlig avgång.

För att vid neddragningar kunna erbjuda medarbetare stöd, såväl ekonomiskt som till nytt arbete, är Holmen ansluten till Trygghetsfonden TSL.

Produktiviteten, det vill säga produktionen per anställd och år, har ökat under flera år samtidigt som antalet anställda i koncernen fortsätter att minska (se diagram). Detta är en följd av organisatoriska förändringar, investeringar samt effektivare arbetsrutiner och processer. Under 2015 var produktiviteten lägre till följd av underhålls- och ombyggnadsstopp.

KOMPETENSUTVECKLING och kompetensförsörjning är avgörande för att kunna möta de förändringar som sker inom branschen. För att säkerställa en god utveckling av ledarskapet bedriver Holmen interna ledarskapsprogram för chefer på alla nivåer. Utvecklingsprogram finns även för specialister som inte har direkt underställda men som arbetar med förändringsledning.

JÄMSTÄLLDHET OCH MÅNGFALD. Möjligheterna att utvecklas i arbetet ska vara rättvisa och likvärdiga oavsett kön, etnicitet, religion, ålder, funktionshinder, sexuell läggning, nationalitet, politiskt åsikt, fackföreningstillhörighet, social bakgrund, hälsostatus eller familjeansvar. Diskriminering och trakasserier på arbetsplatsen får inte förekomma.

Skogsindustrin är traditionellt en mansdominerad bransch. Under de senaste åren har andelen kvinnliga chefer i koncernen ökat och nu är var femte chef inom företaget kvinna. Holmen är av uppfattningen att blandade grupper presterar mycket bra och stärker Holmen som företag.

FACKLIG SAMVERKAN. Ett förtroendefullt samarbete med de fackliga organisationerna är av stor betydelse och bidrar till att föra Holmen framåt. Facklig samverkan sker i Holmen European Works Council samt i samrådsgrupper på olika nivåer i företaget. I koncernens styrelse representeras företagets anställda av tre ordinarie ledamöter och tre suppleanter. I syfte att effektivisera det fackliga arbetet har en partssammansatt arbetsgrupp under året arbetat med att ta fram ett nytt koncernövergripande samverkansavtal.

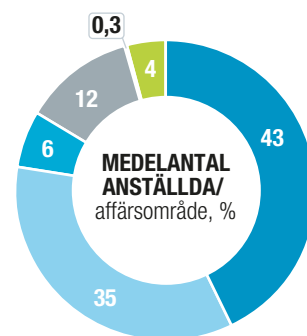
UPPFÖRANDEKOD OCH POLICYER

FN:s Global Compact, International Labour Organizations (ILO:s) åtta kärnkonventioner och OECD:s riktlinjer för multinationella företag ligger till grund för Holmens uppförandekod. Koden, vilken undertecknats av koncernens VD, ger vägledning i det dagliga arbetet och klargör vilka förväntningar som finns på de som arbetar inom Holmen. Samtliga befattningshavare kommer att ges en utbildning om koden.

Under 2015 har koncernens policyer och riktlinjer varit föremål för översyn. Bland dessa finns en antagen affärsetikpolicy med tillhörande riktlinjer som bland annat behandlar antikorrupktion och konkurrensfrågor. Specifik utbildning om affärsetik-

policyen sker till identifierade grupper som bedöms kunna komma i kontakt med otillåtna beteenden, till exempel sälj- och inköpsfunktioner.

Medarbetare i Holmen som vill framföra misstanke om överträdelse av uppförandekoden kan framföra detta till närmaste chef. Oegentligheter som observeras kan även rapporteras av såväl medarbetare som externa intressenter via en så kallad whistleblower-funktion. Denna funktion kompletterades under 2015 med regler där det görs tydligt vilka typer av ärenden som kan anmälas. Samtidigt förstärktes regelverket kring ärendehantering där en bolagsjurist och miljö- och hållbarhetschefen tar emot ärendena och gör en granskning av dessa.

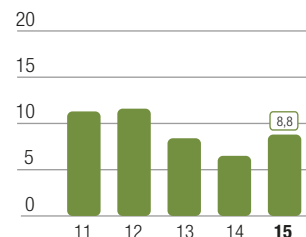
Totalt: 3 315

Iggesund Paperboard	1 432
Holmen Paper	1 150
Holmen Timber	213
Holmen Skog	384
Holmen Energi	11
Koncerngemensamt	125

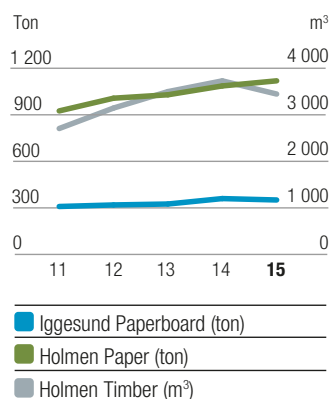
ARBETSLYCKSFALL

med mer än 8 timmars frånvaro, antal per miljon arbetade timmar

PRODUKTIVITET

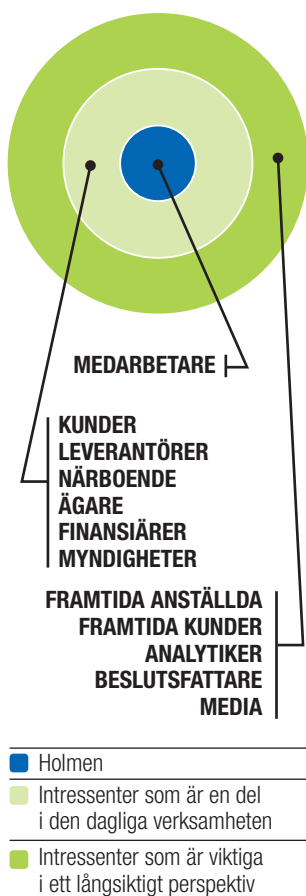
Produktion/anställd och år

SAMHÄLLE OCH INTRESSENTER

Holmen har identifierat sina intressenter utifrån den verksamhet som bedrivs, hur den påverkar omvärlden, samt vilka aktörer som påverkar företaget. Dialogen med intressenterna skapar möjligheter för Holmen att kunna identifiera styrkor och svagheter och utveckla hållbarhetsarbetet.

INTRESSENTER UTIFRÅN VERKSAMHET

SAMHÄLLSNYTTA. Investeringar och satsningar på forskning och utveckling, liksom samarbeten och dialog med företag, organisationer, skolor och myndigheter, ger positiva effekter såväl lokalt som i samhället i stort.

Holmens verksamhet bidrar också till arbetstillfällena hos entreprenörer, leverantörer och olika samhällsfunktioner. Detta gynnar samhällsekonomin.

Genom att sköta om och tillgängliggöra koncernens skogar och sjöar för rekreation och friluftsliv skapar Holmen förutsättningar för människors förbättrade livskvalitet och välbefinnande. Sist men inte minst bidrar Holmens verksamhet som helhet till samhällsnytta genom positiv påverkan på klimatet, hållbart resursutnyttjande och biologisk mångfald.

MEDARBETARNA är nyckeln till framgångsrikt och långsiktigt hållbart företagande. Holmen lägger stor vikt vid att värna om medarbetares säkerhet, delegera ansvar och stimulera viljan till personlig och kompetensmässig utveckling med företagets värderingar som grund. Koncernen arbetar systematiskt med att ge medarbetarna möjlighet att påverka och utveckla verksamheten genom löpande feedback och dialog mellan chef och medarbetare. Arbetstagarrepresentanter har plats i koncernens styrelse. De prioriterade frågorna är hälsa och säkerhet, ledarskap och målstyrning.

WHISTLEBLOWER-FUNKTION. För att medarbetare och andra intressenter ska kunna agera vid misstanke om missförhållanden inom Holmen finns en whistleblower-funktion. Regelverket kring denna funktion förtydligades under året. Under 2015 gjordes en anmälan avseende tveksamheter hos en av Holmen Skog anlitad entreprenör. Då ärendet redan var omhändertaget ledde anmälan inte till någon särskild utredning.

KUNDER OCH AFFÄRSPARTNERS ställer höga krav på produkter och tjänster, god affärssed och tydliga hållbarhetsprinciper. Koncernens produktion sker inom Europa och hit går också drygt 85 procent av leveranserna. Övrig export går i huvudsak till USA, Nordafrika, Mellanöstern och länder i Asien.

En ny affärsetikpolicy med tillhörande riktlinjer togs fram under 2015. Den ger tydlig vägledning om hur god affärssed upprätthålls i relationen med externa kontakter på de olika marknaderna.

I samband med en affärsförbindelse vill kunder säkerställa att Holmen bedriver ett säkert och ambi-

tiöst hållbarhetsarbete. Att frågor om hållbart skogsbruk, spårbarhet i virkesförsörjningen och produkternas klimatpåverkan blivit en självklar del av affärssamtalen är en utveckling som Holmen välkomnar. Holmen utökar sin närvaro till allt fler länder vilket medför att kundservice och relationsbyggandet ökar i motsvarande grad. Ett viktigt verktyg i kunddialogen utgörs av undersökningar om kundnöjdhet.

Under 2015 genomförde Iggesund Paperboard en intervjuundersökning gällande produktutveckling. Ett 50-tal konverterare och tryckare tillfrågades. Det framkom att 90 procent av de tillfrågade anser att hållbarhetsfrågor är viktiga eller mycket viktiga i affärsförbindelsen och 75 procent av de tillfrågade anser att betydelsen av hållbarhetsfrågor kommer att öka inom de närmaste fem åren. Viktigt för Iggesund Paperboard, som redan idag har en stark hållbarhetsprofil, är även att 85 procent av intressenterna hävdade att hållbarhetsfrågor påverkar deras val av förpackningslösningar. I det närmaste alla tillfrågade framförde en önskan om att byta ut sina ej förnybara förpackningskomponenter till förnybara. Plast är det material som de flesta intressenterna vill byta ut.

LEVERANTÖRER. Under 2014 påbörjades implementeringen av Holmens uppförandekod för leverantörer. Det är koncernens chef för strategiskt inköp samt miljö- och hållbarhetschefen som har ansvaret för koden. Koncernens inköpsorganisation har utbildats och leverantörskoden ingår i alla nya leverantörskontrakt. Leverantörskoden innebär ökat fokus på mänskliga rättigheter och arbetsförhållanden i leverantörsledet i syfte att säkerställa goda villkor för alla som arbetar i Holmens värdekedja. En riskbedömning görs där leverantörer i högriskländer har större krav på sig att visa att de lever upp till leverantörskodens principer. Riskbedömningen görs med hjälp av verktyget Maplecroft.

Under 2015 lanserade Holmen en uppförandekod främst riktad till medarbetare. I samband med detta uppdaterades även Holmens uppförandekod för leverantörer med tillhörande självutvärdering. Holmen kommer att fokusera resurser till områdena där riskerna bedöms vara som störst.

Vid årsskiftet 2015/2016 hade leverantörer motsvarande cirka 25 procent av koncernens inköpsvolym undertecknat och därmed intygat att de följer leverantörskoden. Ett arbete pågår med att kontrollera dessa.

Av de bedömningar som hittills gjorts har endast en mindre avvikelse gällande föreningsfrihet noterats. I detta fall har diskussionerna lett till att leverantören ändrat i sina interna rutiner. Efterlevnaden av detta kommer att följas upp av ansvarig inköpare.

NY LAG I STORBRIANNIEN. UK Modern Slavery Act infördes under 2015. Den nya lagen innehåller krav på företag verksamma i Storbritannien att redovisa hur man arbetar med frågor om mänskliga rättigheter med fokus på leverantörsledet. I såväl Holmens uppförandekod som motsvarande kod för leverantörer finns dessa frågor upptagna som väsentliga aspekter att utvärdera och följa upp.

MYNDIGHETER. Flertalet av Holmens verksamheter kräver miljötillstånd. Genom öppenhet och transparens skapar koncernen förutsättningar för god insyn och förtroende för Holmens sätt att agera. I samband med tillståndsärenden ges olika typer av myndigheter samt allmänhet, såsom närboende till bruken, möjlighet att framföra synpunkter.

AKTIEÄGARE, INVESTERARE OCH ANALYTIKER.

Hållbarhetsfrågor är centrala i de utvärderingar som görs av investerare och analytiker som eftersträvar relationer med långsiktigt hållbara företag.

Det kontinuerliga analysarbetet och dialogen med olika intressentgrupper bidrar till värdefulla insikter om hur arbetet kan utvecklas inom Holmen. Samtidigt skapar detta ett behov för Holmen att lämna information om det hållbarhetsarbete som bedrivs.

Att Holmen har inkluderats i flera hållbarhetsindex kan betraktas som ett bevis för att Holmen arbetar med hållbarhetsfrågor på ett bra sätt. Rapporteringen till FN:s Global Compact, CDP, redovisning enligt GRI samt koncernens årsredovisning är effektiva sätt att ge relevant underlag för analys av Holmen.

CDP - CARBON DISCLOSURE PROJECT

CDP:s Climate Program är benämningen på ett internationellt samarbete som 2015 representerade 822 institutionella investerare med tillgångar på sammanlagt cirka 860 miljarder kronor. CDP vill sporra företag i världen att minska sin påverkan på klimatet och naturens resurser och årligen rapportera utfallet av arbetet. Baserat på information från 5 500 börsnoterade företag har CDP byggt upp världens största databas med klimatuppgifter. Uppgifterna finns tillgängliga för att underlätta strategiska affärs- och investeringsbeslut. Holmen har rapporterat till CDP Climate Program sedan 2007.

CDP WATER PROGRAM. Under 2015 riktade sig CDP till cirka 1 100 företag i världen med en enkät om risker och möjligheter med vattenanvändning. Holmen tillhör den tredjedel som besvarade enkäten.

CDP FOREST PROGRAM. Under 2015 riktade sig CDP till cirka 850 företag i världen med en enkät om risker och möjligheter med skogsskötsel sett ur ett klimatperspektiv. Holmen tillhör den femtedel av företag som besvarade enkäten.

HOLMENS VERKSAMHET 2015

fördelad på intressenter baserat på koncernens resultaträkning

		Mkr
Kunder	Försäljning av papper, kartong, trävaror, virke och el	17 216
Leverantörer	Inköp av varor och tjänster samt avskrivningar mm	-14 111
Anställda	Löner och sociala kostnader	-2 335
Långivare	Räntor	-90
Staten	Skatter	-120
Aktieägare	Nettoreultat	559
	Styrelsens förslag till utdelning	882

HÅLLBARHETSINDEX

FN:S GLOBAL COMPACT

Holmen är sedan 2007 en del av FN:s Global Compact och dess motsvarande nordiska nätverk. Koncernen rapporterar varje år sitt hållbarhetsarbete enligt de tio principerna i Global Compact. Principerna handlar om mänskliga rättigheter, sociala förhållanden, rätten att bilda fackföreningar, miljöansvar och antikorrupktion. Holmens webbplats informerar om hur koncernen uppfyller och arbetar enligt Global Compacts principer.

FNs Global Compact 100 är ett globalt aktieindex som utvärderar efterlevnaden av de tio hållbarhetsprinciperna och kombinerar det med finansiella resultat. De hundra företag i världen som bedöms vara bäst på att skapa god avkastning genom ansvarsfulla affärsmetoder ingår i indexet. Holmen har haft GC100-status 2013-2015.

Riskhantering

Affärsområdena ansvarar för affärsverksamheten samt hanterar affärsrättsliga risker såsom kreditrisker gentemot koncernens kunder och fattar beslut gällande volym och prissättning med målsättning att uthålligt ge en bra avkastning på investerat kapital. Koncernstab Ekonomi och Finans hanterar koncernens finansiering och finansiella risker utifrån en av styrelsen fastställd finanspolicy som präglas av låg risknivå. Syftet är att minimera koncernens kapitalkostnad genom ändamålsenlig finansiering samt effektiv hantering och kontroll av koncernens finansiella risker.

PRIS OCH MARKNAD

RESULTATKÄNSLIGHET

En procentenhets förändring

MKR	LEVERANSER	PRIS
PRODUKTER		
Kartong	30	53
Tryckpapper	19	60
Trävaror	3	13

EGNA RÅVAROR

Virke egen skog	8	12
El egen	3	3

RESULTATKÄNSLIGHET

En procentenhets förändring

MKR	KOSTNADER
Virke*	25
El*	12
Kemikalier	11
Returpapper	4
Övriga rörliga kostnader	8
Leveranskostnader	13
Personal	23
Övriga fasta kostnader	14

* Resultatkänsligheten i tabellen baseras på koncernens bruttoförbrukning av virke och el. Med hänsyn tagen till skörd av egen skog samt produktion av egen elkraft är resultatkänsligheten netto för koncernen 13 Mkr respektive 9 Mkr.

Koncernen är exponerad mot prisförändringar på dess produkter och väsentliga insatsvaror. Leveranserna påverkas av förändringar i efterfrågan.

Holmens intäkter från de produktinriktade affärsområdena kommer från försäljning av kartong, tryckpapper och trävaror. Förändringar i priser och leveranser beror till stor del på utvecklingen av marknaden i Europa. Den påverkas i sin tur av flera faktorer, såsom efterfrågan, produktionen bland europeiska producenter, förändringar av import till, samt möjligheterna att med lönsamhet exportera från, Europa. Holmen har begränsade möjligheter att snabbt göra större förändringar i produktutbud men anpassar sin produktinriktning mot de produkter och marknader som bedöms ha bäst långsiktig potential. Som grund för detta används treåriga verksamhetsplaner som årligen uppdateras av koncernen och är föremål för grundlig genomgång med styrelsen.

Holmen eftersträvar en bred kundbas och ett utbud som sträcker sig över flera olika produktområden. Denna strävan, i kombination med långvariga kundrelationer, minskar sårbarheten vid förändringar i marknaden.

Intäkterna från de råvaruinriktade affärsområdena kommer från försäljning av virke och elkraft i Sverige. Leveranserna kan variera mellan åren men är på sikt förutsägbara. Prisutvecklingen är beroende av marknadsbalansen i Sverige för virke respektive el. Virke och el är samtidigt de två största råvarukostnaderna för de produktinriktade affärsområdena vilket gör att koncernen netto är en köpare av både virke och el.

Därutöver utgör massa och värmeenergi betydande insatsvaror vid produktion av tryckpapper och kartong. Genom en väl integrerad produktionsprocess produceras 96 procent av massan och så gott som all värmeenergi vid de egna bruken. Anskaffningen av råvaror är förstärkt genom integration bakåt i förädlingskedjan via ägande av skog och vattenkraftsproduktion. För övriga varor är in-

köpen till koncernens enheter samordnade centralt och inköpsarbetet är organiserat i varugrupper med ett antal utvalda leverantörer per grupp.

För att minska exponeringen mot förändringar i elpriset används fysiska leveransavtal med fast pris vilka kompletteras med finansiella säkringar. Nettoinköpen av el uppgick under 2015 till 1 771 GWh varav i Sverige 1 755 GWh. Koncernens bedömda nettoförbrukningen av el i Sverige är prissäkrad till 80-90 procent för 2016-2018, 40 procent för 2019-2020 och 25 procent för 2021. Resultatet av de finansiella elsäkringarna redovisas i resultaträkningen i takt med att de förfaller och uppgick för 2015 till 6 (0) Mkr. Marknadsvärdet på utestående finansiella säkringar uppgick per 2015-12-31 till -365 (-147) Mkr. Detta redovisas i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas. Det egna kapitalet skulle med rådande säkringar påverkas med 6 Mkr vid en procentenhets ökning av elpriset.

För vissa pappers- och massaprodukter finns en handel i finansiella kontrakt. Holmen har under året inte handlat med några sådana kontrakt. För övriga insatsvaror är möjligheterna att prissäkra begränsade.

Resultatkänslighet

En procentenhets förändring i leveranser, pris och kostnader bedöms påverka rörelseresultatet enligt tabellen till vänster. Tabellen baseras på 2015 års intäkter och kostnader.

Intjäningen under året är relativt jämn. De tydligaste säsongseffekterna är lägre personalkostnader under tredje kvartalet och att elproduktionen vid vattenkraftverken normalt är högre under första och fjärde kvartalet.

VALUTA

Transaktionsexponering. En väsentlig del av försäljningsintäkterna är i andra valutor än kostnaderna. För att minska resultatpåverkan av förändrade valutakurser säkras nettoflödet med valuta-terminer.

Nettoflödet i euro, dollar och pund för de närmaste fyra månaderna säkras alltid. Det motsvarar normalt kundfordringar och utestående order. Styrelsen kan besluta att säkra flöden för en längre period om det bedöms lämpligt med hänsyn till produkternas lönsamhet, konkurrenskraft och valutasituationen.

Vid ingången av 2015 var flödena i euro fullt säkrade för 2015 och för dollar och pund 4 månader. Resultatet av valutasäkringar redovisas i rörelseresultatet i takt med att den säkrade posten redovisas och uppgick för 2015 till -73 (-116) Mkr. Säkring av bedömda nettoflöden för kommande perioder framgår av tabellen nedan.

Resultatkänslighet

Beräknat utifrån befintliga säkringar och valutakurserna vid årsskiftet 2015/16 (euro 9,20 och dollar 8,4 samt pund 12,5) bedöms valutan inte få någon effekt på koncernens rörelseresultat för 2016 jämfört med 2015.

En procentenhets försvagning av kronan jämfört med årsskiftetsnivån skulle påverka rörelseresultatet 2016 positivt med 35 Mkr jämfört med 2015.

Utan hänsyn tagen till valutasäkringar skulle en procentenhets försvagning av kronan gentemot andra valutor få effekt på rörelseresultatet som framgår av tabellen nedan.

Valutaexponering som uppstår när investeringar betalas i utländsk valuta separeras från övrig transaktionsexponering. Normalt säkras 90–100 procent av valutaexponeringen för större investeringar.

TRANSAKTIONSEXPONERING PER 2015-12-31, MKR*	12 MÅNADERS BEDÖMDA NETTOFLÖDEN	SÄKRINGAR	
		MKR	KURS**
EUR/SEK	3 500	3 830	9,35
USD/SEK	1 450	420	8,46
GBP/SEK	1 350	360	12,87
EUR/GBP	630	190	0,74

* Siffrorna i tabellen är avrundade. ** Kurs avser genomsnittlig säkringskurs.

Marknadsvärdet på utestående transaktionssäkringar uppgick per 2015-12-31 till 82 (-105) Mkr. 9 (-35) Mkr har redovisats i resultaträkningen 2015 och resterande del i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas, varav övervägande del avser 2016.

Marknadsvärdet på säkringar av investeringsköp redovisas i övrigt totalresultat fram till förfall då resultatet läggs till anskaffningsvärdet på den anläggningstillgång som har säkrats. Marknadsvärdet för utestående säkringar av investeringsköp uppgick per 2015-12-31 till 5 Mkr. Under perioden har anskaffningsvärden för säkrade poster ökat med 10 Mkr.

RESULTATKÄNSLIGHET MKR	En procentenhets förändring NETTO
SEK mot EUR	35
SEK mot USD	15
SEK mot GBP	15
SEK mot övriga valutor	8

2015-12-31 MKR	NETTO- TILLGÅNGAR	EQUITY- HEDGE
EUR	1 298	1 019
GBP	2 406	473
Övriga	25	-

Resultatet från equity-hedge uppgick till 14 (-101) Mkr under 2015 och redovisas i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas. I moderbolaget redovisas detta resultat i resultaträkningen. Omräkningen av utländska nettotillgångar påverkade koncernens egna kapital med -8 (363) Mkr. Marknadsvärdet av utestående equity-hedge uppgick per 2015-12-31 till 25 (-49) Mkr, varav 1 Mkr avser lån och 24 Mkr avser finansiella derivat. Vid en procentenhets försvagning av den svenska kronan skulle eget kapital öka med 22 Mkr, inklusive omräkning av utländska dotterbolag och hänsyn tagen till valutasäkringar.

Omräkningsexponering. Det redovisade resultatet påverkas av valutakursförändringar när de utländska dotterbolagens resultat räknas om till svenska kronor. Det egna kapitalet påverkas av valutakursförändringar när de utländska dotterbolagens tillgångar och skulder omräknas till svenska kronor.

Exponeringen som uppstår då utländska dotterbolags resultat omräknas till svenska kronor säkras normalt inte. Säkring av exponeringen som uppstår när dotterbolagens tillgångar och skulder omräknas till svenska kronor (så kallad equity-hedge) bedöms från fall till fall och görs med utgångspunkt från koncernmässigt värde av nettotillgångarna. Säkring sker med lån i utländsk valuta eller valutaterminer.

RÄNTA

Förändringar i marknadsräntan påverkar finansieringskostnaden.

Räntebindningen på koncernens finansiella tillgångar och skulder är normalt kort. Styrelsen kan välja att förlänga räntebindningen i syfte att begränsa effekten av en räntepågång. Derivatinstrument i form av ränteswappar används för att styra räntebindningen utan att underliggande lån förändras. Nettoskuldens räntebindning och valutafördelning framgår av tabellen där hänsyn tagits till derivat som påverkar skuldernas valutafördelning och räntebindning.

Koncernens genomsnittliga upplåningsränta uppgick under 2015 till 1,5 procent. Vid årsskiftet 2015/16 uppgick den genomsnittliga upplåningskostnaden till 1,3 procent, baserat på aktuella marknadsräntor och befintlig räntebindning. En procentenhets ökning av den

RÄNTEBINDNING FINANSIELL NETTOSKULD

2015-12-31, MKR	TOTALT	-1 ÅR	1-3 ÅR	3-5 ÅR	>5 ÅR	ÖVRIGT
SEK	-3 737	-2 710	-400	-600	-	-27
EUR	-527	-519	-	-	-	-8
GBP	-584	-488	-	-	-	-95
Övriga valutor	49	49	-	-	-	-
Finansiell nettoskuld	-4 799	-3 669	-400	-600	-	-130

Kolumnen Övrigt avser avsättningar för pensioner, se not 17 sid. 83.

genomsnittliga marknadsräntan från nivån vid årsskiftet skulle påverka resultatet 2016 negativt med cirka 31 Mkr. I takt med att lån med bunden ränta förfaller ökar exponeringen mot förändringar i marknadsräntor. Utan hänsyn till räntebindning uppgår exponeringen mot en procentenhets förändring i marknadsräntan till 48 Mkr beräknat utifrån skuldens storlek per 2015-12-31. Marknadsvärdet för de derivat

som används för att styra räntebindningen uppgick per 2015-12-31 till -82 (-97) Mkr vilket har redovisats i övrigt totalresultat då säkringsredovisning tillämpas. Detta värde förväntas redovisas i resultaträkningen under 2016 och senare. Med rådande räntesäkringar skulle det egna kapitalet påverkas med 28 Mkr av en procentenhets ökning av marknadsräntorna.

KREDITER

Kunder som inte kan fullgöra sina betalningsförpliktelser ger upphov till kreditrisk.

Risken att koncernens kunder inte kommer att fullgöra sina betalningsförpliktelser begränsas genom kreditkontroll, interna kreditluster per kund och genom att i vissa fall försäkra kundfordringar mot kreditförluster. Kreditluster följs upp löpande.

Per 2015-12-31 uppgick koncernens kundfordringar till 1 987 Mkr, varav 42 (39) procent var försäkrade mot kreditförluster. Exponeringen mot enskilda kunder är begränsad. Försäljningen till de fem största kunderna utgjorde under 2015 sammanlagt 13 procent av koncernens totala omsättning. Under året har kreditförluster på kundfordringar i form av avsättningar och nedskrivningar påverkat resultatet med -27 (-3) Mkr. Totalt var per 2015-12-31 kundfordringar om 87 (83) Mkr förfallna till betalning mer än 30 dagar. Efter en individuell bedömning av samtliga kundfordringar har avsättning för befarad kreditförlust om 38 Mkr gjorts. Kreditkvaliteten på de finansiella tillgångar som varken har förfallit eller är nedskrivningsbara bedöms vara god.

Finansiella transaktioner ger upphov till kreditrisker gentemot finansiella motparter.

För varje finansiell motpart fastställs en maximal kredit- och settlement-risk som följs upp löpande.

Per 2015-12-31 hade koncernen utestående derivatkontrakt med ett nominellt belopp om cirka 10 miljarder kronor och ett marknadsvärde om netto -340 Mkr. Holmens totala kreditrisk i derivataffärer uppgick vid årsskiftet till 640 Mkr. Beräkningen baseras på löptid och historisk volatilitet för olika derivattyper. För övriga finansiella tillgångar bedöms den maximala kreditrisken motsvaras av nominellt belopp.

FINANSIERING

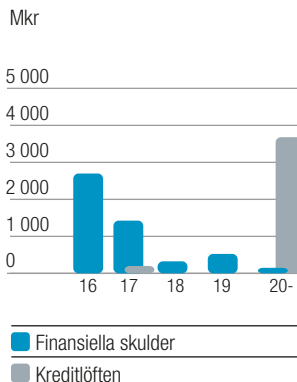
Koncernens exponering mot att inte kunna tillgodose behovet av framtida kapitalanskaffning och refinansiera förfallande lån.

Holmens strategi anger att den finansiella ställningen ska vara stark för att ha handlingsfrihet att fatta långsiktiga affärsmässiga beslut. Målet är att skuldsättningsgraden inte ska överstiga 0,5. Holmens finansiering består i huvudsak av obligationslån och företagscertifikat. Risken att framtida kapitalanskaffning blir svår eller dyr reduceras genom användande av långsiktiga kontrakterade kreditlöften och en god spridning på skuldernas förfall. Finansieringsplaneringen hanteras genom prognoser över behovet för kommande år baserat på koncernens fleråriga verksamhetsplan, budget och resultatprognoser som uppdateras regelbundet.

Den finansiella nettoskulden minskade under året med 1 108 Mkr och uppgick per 2015-12-31 till 4 799 Mkr, fördelat på finansiella skulder och räntebärande pensionsavsättningar 5 124 Mkr, likvida medel 221 Mkr samt finansiella fordringar 104 Mkr. Under året har ett obligationslån emitterats om 300 Mkr med en löptid på 3 år. Vidare har ett obligationslån i euro om cirka 300 Mkr återbetalats. Per 2015-12-31 uppgick den kortfristiga upplåningen till 2 698 Mkr. Koncernen har ett kontrakterat kreditlöfte om 400 MEUR (3 680 Mkr) med ett syndikat av nio banker. I juni 2015 förlängdes kreditlöftet med ett år och förfaller i juni 2020. Utöver detta finns ett bilateralt kreditlöfte om 200 Mkr som löper till 2017. Samtliga kreditlöften var vid årsskiftet outnyttjade och är tillgängliga att utnyttja under förutsättning att koncernens skuldsättningsgrad understiger 1,25. Vid årsskiftet var skuldsättningsgraden 0,23. Standard & Poor's långsiktiga kreditrating av Holmen är BBB och den kortsiktiga ratingen är A-2. Holmens svenska certifikatprogram har ett rambelopp på 6 000 Mkr. Certifikat med löptider upp till ett år kan utges i både kronor och euro. Holmens så kallade Medium Term Note Program, där obligationer kan utges, har ett rambelopp på 6 000 Mkr. Obligationer

med löptider mellan ett och femton år kan utges i både kronor och euro. Vid årsskiftet var 2 144 Mkr certifikat och 2 700 Mkr obligationer utestående.

FINANSIELLA SKULDER

Förfallostruktur över finansiella skulder och tillgångar med odiskonterade belopp återfinns i not 13 sid. 79.

ANLÄGGNINGAR

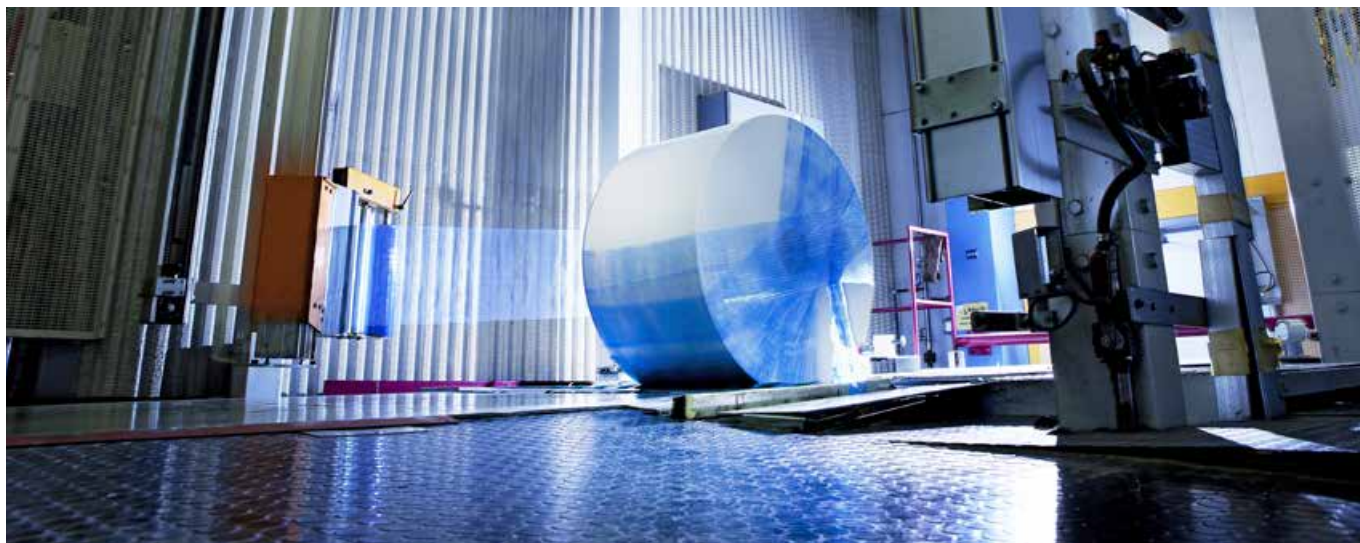
Plötsliga och oförutsedda skadehändelser såsom bränder och maskinhaverier kan skada anläggningar samt orsaka skador på varor under transport.

Målsättningen är att på ett bra och kostnadseffektivt sätt skydda anställda, miljö, tillgångar och verksamheter, men också att skapa en ständigt ökad delaktighet i det förebyggande arbetet. Genom skadeförebyggande åtgärder, gott underhåll, utbildning, framförhållning i förnyelse av anläggningar och goda administrativa rutiner minimeras riskerna. Riskbedömningar görs av riskingenjörer med anknytning till försäkringsbolag, fristående konsulter och som egenkontroll.

Holmen försäkrar sina anläggningar till återanskaffningsvärde mot

egendoms- och avbrottsskador. Den egna risken varierar mellan olika anläggningar men uppgår som mest till 30 Mkr för en enskild skada. I november 2015 stoppades produktionen vid Hallstas två pappersmaskiner till följd av brand i massafabriken. Produktionen på PM12 kunde återstartas efter tolv dagar medan produktionen på PM11 väntas kunna återstartas i mars 2016. Intäktsbortfall under stoppet och kostnader för återuppbyggnad täcks av försäkringen med undantag för självrisk om 30 Mkr.

Koncernens skogsinnehav försäkras inte. Arealerna är spridda över stora delar av landet och risken för omfattande samtidiga skador har inte bedömts motivera den kostnad det skulle innebära att försäkra skogsinnehavet. Koncernen har ansvarsförsäkring som även omfattar plötslig och oförutsedd miljöskada som drabbar ”tredje man”.

MILJÖ

Miljöpåverkan sker huvudsakligen genom utsläpp till luft och vatten samt uppkomst av buller och avfall. Risk föreligger för överskridanden av de av miljömyndigheterna meddelade villkoren för verksamheterna. Deponier och nedlagda verksamheter kan medföra kostnader för återställande av miljön. Holmens miljö- och energipolicy anger hur miljöarbetet ska organiseras och bedrivas. Vid störningar ska miljö prioriteras framför produktion. Vid såväl pågående som avslutade verksamheter ska miljöpåverkan vara acceptabel för människor och miljö. Skogsbruket ska skötas under iakttagande av största möjliga miljöhänsyn. Nedan ges exempel på hur Holmen löpande arbetar för att förebygga och hantera olika typer av miljörelaterade risker:

- Egenkontroll av utsläppsvillkor beslutade av miljömyndigheter
- Egenkontroll av vattenområden utanför bruken
- Egenkontroll av kemikalie- och avfallshantering
- Myndighetskontroll gällande skydd för allvarliga kemikalieolyckor
- Miljöriskanalyser
- Myndighetskontroll och besiktningar
- Rapportering till myndigheter
- Koncernövergripande klimat- och energimål
- Certifierade miljö- och energiledningssystem med miljö- och energimål
- Miljöcertifiering och spårbarhetscertifiering enligt PEFC™ respektive FSC®
- Motverka skador på skog orsakade av väder, insekter, svamp och älg
- Extern kontroll av de certifierade ledningssystemen
- Egenkontroll av kraftindustrins riktlinjer för dammsäkerhet
- Undersökningar och efterbehandlingsåtgärder vid nedlagda industrier i samråd med miljömyndigheter.

ARBETSMILJÖ

Hälsa och säkerhet är en prioriterad fråga för Holmen och dess medarbetare. Koncernens arbetsmiljöpolicy anger principerna för hur säkra arbetsförhållanden ska uppnås. Nedan ges exempel på hur Holmen löpande arbetar för att förebygga och hantera arbetsmiljörelaterade risker:

- Certifierade ledningssystem för arbetsmiljöarbetet
- Koncernövergripande mål för arbetsolyckor
- Extern kontroll av de certifierade ledningssystemen
- Myndighetskontroll gällande skydd för allvarliga kemikalieolyckor
- Rapportering till myndigheter
- Rapportering och uppföljning av tillbud och olyckor
- Riskbedömning av entreprenörsarbeten.

Bolagsstyrning

Holmen AB är ett publikt svenskt aktiebolag som sedan 1936 är noterat på Stockholmsbörsen, Nasdaq Stockholm. Att upprätta bolagsstyrningsrapport är ett krav enligt Årsredovisningslagen. Denna bolagsstyrningsrapport följer de regler och anvisningar som fastslås i Svensk kod för bolagsstyrning.

Aktieägarna

HOLMEN AB hade 28 176 aktieägare vid årsskiftet. Privatpersoner med svenskt medborgarskap utgjorde den största ägarkategorin med 25 768 ägare, vilket motsvarar 91,2 procent av det totala antalet ägare. Den största ägaren, med 61,6 procent av rösterna och 32,9 procent av kapitalet, var vid årsskiftet L E Lundbergföretagen, vilket innebär att ett concernförhållande råder mellan LE Lundbergföretagen AB (org. nr. 556056-8817), med säte i Stockholm, och Holmen. Kempstiftelsernas innehav av Holmen-aktier uppgick vid samma tidpunkt till 17,0 procent av rösterna och 7,0 procent av kapitalet. Övriga enskilda aktieägares innehav understeg 10 procent av rösterna. Personalen har inget innehav av Holmen-aktier via pensionsstiftelse eller liknande. Någon begränsning av hur många röster varje aktieägare kan äga vid årsstämman finns inte. Mer information om aktien och ägarstrukturen finns på sid. 53–55.

Bolagsstämma

KALLELSE TILL ÅRSSTÄMMA utfärdas tidigast sex och senast fyra veckor före beslutat datum. Kallelsen innehåller: a) information om anmälan och om rätten att rösta och delta på stämman, b) numrerad dagordning med de ärenden som ska behandlas, c) information om föreslagen utdelning och det huvudsakliga innehållet i övriga förslag. Aktieägare eller ombud kan rösta för fulla antalet ägda eller företrädde aktier. Anmälan till stämman kan göras via brev, telefon, e-post och bolagets webbplats. Kallelse till extra bolagsstämma där frågan om ändring av bolagsordningen ska behandlas, ska utfärdas tidigast sex och senast fyra veckor före stämman.

FÖRSLAG TILL ÅRSSTÄMMA bör adresseras till styrelsen och insändas i god tid innan kallelsen utfärdas. På bolagets webbplats finns information om aktieägares rätt att få ärende behandlat.

ÅRSSTÄMMA 2016 kommer att äga rum i Stockholm den 13 april 2016, vilket offentliggjordes den 20 april 2015.

Valberedning

SAMMANSÄTTNING OCH UPPDRAG. Årsstämman har beslutat att inrätta en valberedning som ska bestå av styrelsens ordförande samt en representant för var och en av bolagets röstmässigt tre största aktieägare per den 31 augusti varje år. Valberedningens sammansättning inför årsstämmorna 2015 och 2016

ÅRSSTÄMMA 2015

Årsstämman 2015 och det material som presenterades var på svenska. Kallelse, föredragninglista, verkställande direktörens anförande samt protokoll finns tillgängliga på bolagets webbplats. Vid årsstämman var samtliga av stämman valda styrelseledamöter, koncernledningen och bolagets revisor närvarande. Under stämman gavs aktieägarna möjlighet att ställa och få svar på frågor. Stämman fastställde resultat- och balansräkning, beslutade om vinstdisposition samt beviljade den avgående styrelsen ansvarsfrihet. Justerare vid stämman var Eva Axelsson, KPA Pension och Martin Wallin, Lannebo Fonder.

Det var inte möjligt att följa eller delta i stämman från annan ort med hjälp av kommunikationsteknik. Någon förändring i det avseendet är inte planerad för årsstämman 2016.

redovisas i tabell. Valberedningen har som uppgift att lämna förslag avseende val av styrelseledamöter, styrelsens ordförande, styrelsearvode och revisionsarvoden samt, i förekommande fall, val av revisor. Förslagen presenteras i kallelsen till årsstämman.

FÖRSLAG TILL STYRELSE. Inför årsstämman 2016 föreslår valberedningen att styrelsen ska bestå av nio, av stämman valda, ledamöter. Valberedningen föreslår omval av nuvarande styrelseledamöterna Fredrik Lundberg, som även föreslås till omval som ordförande i styrelsen, Carl Bennet, Carl Kempe, Lars G Josefsson, Louise Lindh, Ulf Lundahl, Henriette Zeuchner och Henrik Sjölund samt nyval av Lars Josefsson. Göran Lundin har avböjt omval.

Styrelsens sammansättning

ÅRLIGA VAL. Styrelsens ledamöter väljs årligen av årsstämman för tiden intill dess nästa årsstämma hålls. Enligt bolagsordningen ska styrelsen bestå av sju till elva ledamöter, och val av styrelseledamöter ska ske på årsstämma. Bolagsordningen innehåller inga bestämmelser i övrigt om tillsättande eller entledigande av styrelseledamöter, ändringar i bolagsordningen eller begränsningar om hur lång tid en ledamot kan ingå i styrelsen.

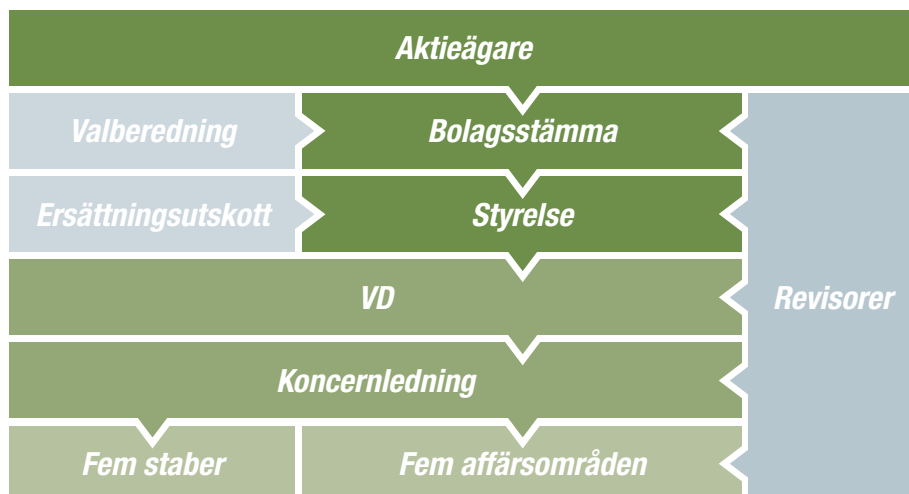
ÅRSSTÄMMA 2015 beslutade omval av styrelseledamöterna Fredrik Lundberg, Carl Bennet, Lars G Josefsson, Carl Kempe, Louise Lindh, Ulf Lundahl, Göran Lundin och Henrik Sjölund samt nyval av Henriette Zeuchner. Fredrik Lundberg omvaldes till styrelsens ordförande. Vid det konstituerande sammanträdet 2015 valdes Carl Kempe till vice ordförande och bolagets chefsjurist Lars Ericson utsågs till styrelsens sekreterare.

Utöver de nio ledamöterna som valdes av årsstämman har de lokala arbetstagarorganisationerna rätt att utse tre ledamöter och tre suppleanter.

Av de nio stämмоvalda ledamöterna bedöms åtta som oberoende i förhållande till bolaget enligt Kodens definition. VD är den enda styrelseledamot som arbetar operativt i bolaget. Mer information om styrelsens ledamöter finns på sid. 50–51.

Styrelsens arbete

INFORMATION OCH ARBETSORDNING. Arbetet i styrelsen följer en plan som bland annat ska säkerställa att styrelsen får all erforderlig information. Styrelsen beslutar årligen om en skriftlig arbetsordning och utfärdar skriftliga instruktioner. Sistnämnda avser dels arbets-

fördelningen mellan styrelsen och VD, dels den information som styrelsen löpande ska erhålla gällande ekonomisk utveckling och andra viktiga händelser. Tjänstemän i bolaget deltar som fördragande vid styrelsens sammanträden.

UTVÄRDERING. I syfte att utveckla styrelsens arbete genomförs en utvärdering varje år. Varje ledamot har svarat på en enkät med relevanta frågeställningar som rör styrelsens arbete och ledamöterna har även fått lämna förslag på hur styrelsens arbete kan vidareutvecklas. Svaren har presenterats och diskuterats vid ett styrelsesammanträde. Styrelsens ordförande har redovisat resultatet av 2015 års utvärdering för valberedningen, vilket utgör underlag för planering av styrelsearbetet kommande år.

Ersättningar

BEREDNING. Styrelsen har utsett ett ersättningsutskott som består av Fredrik Lundberg och Carl Bennet. Utskottet har under året berett frågor om ersättning och andra anställningsvillkor för VD,

samt aktiesparprogram.

Ersättning och övriga anställningsvillkor för befattningshavare direkt underställda VD beslutas av denne i enlighet med en lönepolicy fastlagd av ersättningsutskottet. Ersättningsutskottet har utvärderat tillämpningen av såväl policyn som de riktlinjer som årsstämman fastställde för ersättning till ledande befattningshavare.

Inom koncernen tillämpas principen att chefs chef ska godkänna beslut i ersättningsfrågor i samråd med respektive personalchef.

VID ÅRSSTÄMMAN 2015 framlades styrelsens förslag till riktlinjer för ersättning till VD och övriga ledande befattningshavare, det vill säga de affärsområdes- och stabschefer som rapporterar direkt till VD. Årsstämman fastställde riktlinjerna i enlighet med styrelsens förslag.

TILL ÅRSSTÄMMAN 2016 föreslår styrelsen riktlinjer enligt följande. Riktlinjerna gäller för avtal som ingås efter årsstämmans beslut:

Ersättningen till verkställande direktören och

STYRELSENS SAMMANTRÄDEN 2015

Styrelsen höll nio sammanträden under 2015, varav fyra hölls i anslutning till att bolaget lämnade kvartalsrapporter. Ett tvådagarsmöte har ägnats åt strategisk verksamhetsplanering. Ett möte hölls i anslutning till studiebesök vid Hallsta pappersbruk och Varviks vindkraftspark. Ett möte ägnades åt koncernens budget för 2016. Två möten genomfördes i anslutning till årsstämman. Styrelsen har därutöver ägnat särskild uppmärksamhet åt strategiska, finansiella och redovisningsmässiga frågor, uppföljning av verksamheten samt större investeringsärenden. Bolagets revisorer har vid två tillfällen direkt till styrelsen rapporterat sina iakttagelser från granskningen av bokslut och intern kontroll. Alla av stämman valda styrelseledamöter var med på samtliga möten.

STYRELSELEDAMÖTER FRÅN OCH MED ÅRSSTÄMMAN 2015

LEDAMÖTER	FUNKTION	INVALID	NÄRVARO	ARVODE	OBEROENDE I FÖRHÅLLANDE TILL: BOLAGET	STÖRRE ÄGARE
Fredrik Lundberg*	Ordförande	1988	9/9	650 000 kr	Ja	Nej
Carl Kempe	Vice Ordförande	1983	9/9	325 000 kr	Ja	Nej
Carl Bennet*	Ledamot	2009	9/9	325 000 kr	Ja	Nej
Lars G Josefsson	Ledamot	2011	9/9	325 000 kr	Ja	Ja
Louise Lindh	Ledamot	2010	9/9	325 000 kr	Ja	Nej
Ulf Lundahl	Ledamot	2004	9/9	325 000 kr	Ja	Ja
Göran Lundin	Ledamot	2001	9/9	325 000 kr	Ja	Ja
Henriette Zeuchner	Ledamot	2015	9/9	325 000 kr	Ja	Ja
Henrik Sjölund	Ledamot, koncernchef och VD	2014	9/9	–	Nej	Ja
Totalt					8 / 9	5 / 9

* Representerar i ersättningsutskottet

ARBETSTAGARREPRESENTANTER

Steewe Björklundh, ledamot, invald 1998
Per-Arne Berg, suppleant, invald 2015

Kenneth Johansson, ledamot, invald 2004
Daniel Hägglund, suppleant, invald 2014

Tommy Åsenbrygg, ledamot, invald 2009
Martin Nyman, suppleant, invald 2010

VALBEREDNINGENS SAMMANSÄTTNING

NAMN	REPRESENTERAR	INFÖR ÅRSSTÄMMA:		OBEROENDE I FÖRHÅLLANDE TILL:	
		2016	2015	BOLAGET	RÖSTMÄSSIGT STÖRSTA ÄGAREN
Mats Guldbrand	L E Lundbergföretagen*	x (ordf)	x (ordf)	Ja	Nej
Fredrik Lundberg	Styrelsens ordförande	x	x	Ja	Nej
Alice Kempe	Kempestiftelserna*	x	x	Ja	Ja
Hans Hedström	Carnegie fonder*	x	x	Ja	Ja

* Per 31 augusti 2015 uppgick det röstmässiga ägandet för L E Lundbergföretagen till 61,6 procent, Kempestiftelserna till 17,0 procent och Carnegie fonder (Sverige) till 1,7 procent.

övriga ledande befattningshavare ska utgöras av en fast, marknadsmässig lön. Övriga förmåner, i huvudsak bil- och bostadsförmån, ska där det förekommer utgöra en begränsad del av ersättningen. Utöver eventuella av bolagsstämman beslutade aktierelaterade incitamentsprogram ska ingen rörlig ersättning förekomma.

Pensionsåldern ska normalt vara 65 år. Pensionsförmånen ska vara avgiftsbestämd och följa ITP-planen. Kompletterande avgiftsbestämda pensionslösningar kan tillkomma.

Uppsägningstiden ska vara sex månader oavsett om uppsägningen sker på initiativ av bolaget eller befattningshavaren. Vid uppsägning från bolagets sida ska ett avgångsvederlag kunna utgå med belopp motsvarande högst 18 månadslöner.

Ett inom styrelsen utsett ersättningsutskott skall bereda frågor om lön och övriga anställningsvillkor för verkställande direktören och förelägga styrelsen förslag till beslut i sådana frågor. De närmare principerna för lönesättning, pensioner och andra förmåner avseende övriga ledande befattningshavare skall återfinnas i av ersättningsutskottet fastlagd lönepolicy.

Styrelsen har rätt att frånga dessa riktlinjer om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det. Om sådan avvikelse sker skall information om detta och skälet till avvikelens redovisas vid närmast följande årsstämma.

RIKTLINJERNA samt information om ersättningsar återfinns i not 4 på sid. 70.

Årsstämma 2015 fastställde styrelsearvode och beslöt att arvudet till revisorerna ska utgå enligt räkning.

Koncernledning

ANSVAR OCH SAMMANSÄTTNING. Styrelsen har delegerat det operativa ansvaret för bolagets och koncernens förvaltning till bolagets VD. En instruktion avseende arbetsfördelningen mellan styrelse och VD fastställs årligen av styrelsen.

Holmens koncernledning utgörs av nio personer: bolagets VD, cheferna för fyra affärsområden samt cheferna för fyra koncernstabber.

SAMMANTRÄDEN 2015. Koncernledningen sammanträdde vid tio tillfällen under året. Mötena behandlade bland annat resultatutveckling och rapporter inför och efter styrelsens sammanträden, verksamhetsplanering, budget, investeringar, intern kontroll samt genomgångar av mark-

nadsläge, konjunkturutveckling och andra omvärldsfaktorer som påverkar verksamheten. Vidare diskuterades och beslutades om affärsområdes- och stabrelaterade projekt. Ett arbete med uppdatering av policyer och riktlinjer pågår och under året har en uppförandekod fastställts.

Information om VD och övrig koncernledning finns på sid. 52.

Revision

REVISIONSBOLAGET KPMG, som varit Holmens revisor sedan 1995, omvaldes av årsstämma 2015 till revisor för ett år. Till huvudansvarig för revisionen utsågs den auktoriserade revisorn Joakim Thilstedt. KPMG genomför revisionen i Holmen AB samt i nästan samtliga dotterbolag.

REVISIONSPROCESSEN. Revision av interna rutiner och kontrollsystem påbörjas under andra kvartalet och fortsätter sedan löpande fram till årsskiftet. Delårsrapport för januari–september är föremål för revisorernas översiktliga granskning. Granskning och revision av årsbokslut och årsredovisning görs under januari–februari.

STYRELSENS UPPGIFTER. Holmen har valt att låta styrelsen fullgöra de uppgifter som annars skulle utföras av ett revisionsutskott. I styrelsens rapporteringsinstruktion finns krav på att styrelsens ledamöter årligen ska få en redogörelse av revisorerna, som styrker att bolagets organisation är utformad så att bokföringen, medelsförvaltningen och bolagets ekonomiska förhållanden i övrigt, kan kontrolleras på ett betryggande sätt. Revisorerna har under 2015 rapporterat till hela styrelsen vid två sammanträden. Därutöver har de rapporterat till styrelsens ordförande och VD vid två tillfällen, och till VD vid ytterligare ett tillfälle.

Holmen har utöver revisionsuppdraget konsulterat KPMG inom skatteområdet, i redovisningsfrågor samt för olika utredningar. Storleken av betalda ersättningar till KPMG för 2015 framgår av not 5 på sid. 71. KPMG är skyldiga att pröva sitt oberoende inför beslut att genomföra fristående rådgivning åt Holmen vid sidan av sitt revisionsuppdrag.

Intern kontroll

Styrelsen har bedömt att det inte finns några särskilda omständigheter i verksamheten eller andra förhållanden som motiverar en så kallad särskild granskningsfunktion (intern revision).

Koncernens arbete med intern kontroll, tillsammans med det arbete som de externa revisorerna utför, bedöms vara tillräckligt.

SYFTE OCH STRUKTUR. Arbetet med intern kontroll i Holmen har två syften: att säkerställa att koncernen lever upp till sina mål för den finansiella rapporteringen (se ruta sid. 49), samt att minimera de risker för bedrägeri som koncernen kan ställas inför.

Strukturen för arbetet följer COSO:s ramverk för intern kontroll i den finansiella rapporteringen. Detta ramverk består av 17 principer fördelade på fem komponenter: kontrollmiljö, riskbedömning, kontrollaktiviteter, uppföljning och utvärdering, samt information och kommunikation. Anpassningar har gjorts utifrån bedömt behov i Holmens olika verksamheter. Koncernstab Ekonomi och Finans bevakar att den interna kontrollen upprätthålls, och genomför kontroller av efterlevnad.

Under 2015 har ramverket för intern kontroll utvärderats och utvecklats ytterligare. Ett webbaserat systemstöd för självutvärderingarna har införts vilket har underlättat uppföljning och avrapportering.

KONTROLLMILJÖ. Grunden för Holmens ramverk för intern kontroll är kontrollmiljön som definieras genom policyer, riktlinjer, rutiner, instruktioner och manualer. Kontrollmiljön upprätthålls med hjälp av en organisationsstruktur med tydligt definierade roller och ansvarsområden, samt den enskilde individens medvetenhet om sin roll i upprätthållandet av god intern kontroll. Enligt aktiebolagslagen och Svensk kod för bolagsstyrning är det styrelsen som har det yttersta ansvaret för den interna kontrollen. Enligt koden är det också styrelsens ansvar att bolaget sköts hållbart och ansvarsfullt. Det löpande ansvaret för samtliga dessa frågor har delegerats till VD. Holmens finansiella rapportering följer de lagar och regler som gäller för bolag noterat på Stockholmsbörsen, samt lokala regler i varje land där verksamhet bedrivs. Förutom externa regler och rekommendationer finns interna instruktioner, anvisningar och system för den finansiella rapporteringen.

Under året har en uppförandekod fastställts av VD. Koden ger vägledning i det dagliga arbetet och klargör vilka förväntningar som ställs på Holmens medarbetare. Under hösten påbörjades en utbildning om koden för alla medarbetare.

INTERNA STYRPROCESSER

Strategi och mål		
Verksamhetsplan, budget och målstyrning		
Affärsprocesser		
Resultat, rapportering och uppföljning		
Uppförandekod	Policyer	Befogenheter
	Riktlinjer	
Värderingar	Centrala och lokala instruktioner	Attestregler

Koncernens strategi är styrande för Holmens verksamhet. Under styrelse, koncernchef och koncernledning är verksamheten organisatoriskt indelad i fem affärsområden med ansvar för den operativa verksamheten. För samordning av vissa funktioner, såsom ekonomi och finans, personal, juridik, teknik och kommunikation, ligger ansvaret hos koncernstaberna.

Koncernen upprättar årligen en verksamhetsplan där strategiska frågeställningar adresseras. Utifrån en angiven målstyrningsprocess fastställs mål för det kommande året. Dessa ligger i sin tur till grund för budget och konkreta handlingsplaner.

Affärsområdena styr den operativa verksamheten mot målen. Till stöd för detta finns processer för försäljning, inköp och produktion.

Resultatet följs upp genom den löpande finansiella rapporteringen. Beslutade åtgärder följs upp genom kompletterande uppföljningar.

Holmens uppförandekod ger vägledning i det dagliga arbetet och klargör vilka förväntningar som ställs på medarbetarna. Policyer, riktlinjer och instruktioner skapar ramar för arbetet genom att tydliggöra befogenheter och regler.

Under året har inga brott mot uppförandekoden uppdagats.

Arbete pågår med översyn av policyer och riktlinjer och under 2015 antogs en affärsetik-policy med tillhörande riktlinjer. Denna behandlar bland annat antikorruption och konkurrensfrågor. Anställda inom till exempel sälj- och inköpsfunktioner som löper stor risk att komma i kontakt med otillåtna beteenden kommer att få särskild utbildning i dessa frågor. Under året har inga fall av korruption uppdagats. Holmens spanska dotterbolag är ett av många företag som utretts av den spanska konkurrensmyndigheten, se vidare not 21.

RISKBEDÖMNING. Arbetet med riskbedömning utgår från att identifiera och utvärdera de risker som kan medföra att koncernens mål för den finansiella rapporteringen inte uppfylls. Resultatet av riskarbetet sammanställs och utvecklas under ledning av koncernstab Ekonomi och Finans.

Holmens största risker avseende den finan-

siella rapporteringen kopplas till värderingen av biologiska och materiella anläggningstillgångar samt till finansiella transaktioner (se Riskhantering sid. 42–45).

Där risker identifieras utformas kontrollkrav som i sin tur måste uppfyllas.

KONTROLLAKTIVITETER. För att säkerställa att Holmens mål för den finansiella rapporteringen uppfylls finns det kontrollkrav inbyggda i de processer som bedöms relevanta för Holmens verksamhet: försäljning, inköp, investeringar, personal, bokslut, betalningar samt IT. Kontrollaktiviteterna syftar till att förebygga, upptäcka och korrigera fel och avvikelser.

Koncernens samtliga enheter genomför självutvärderingar där det framgår vilka kontrollkrav som gäller för respektive process. I utvärderingarna ska det anges om respektive kontrollkrav uppfylls samt vilka kontrollbevis som finns. Eftersom Holmens olika enheter skiljer sig åt, har självutvärderingarna verksamhetsanpassats.

MÅL

HOLMENS FINANSIELLA RAPPORTERING

Den externa finansiella rapporteringen ska:

- vara korrekt och fullständig samt följa tillämpliga lagar, regler och rekommendationer
- ge en rättvisande beskrivning av företagets verksamhet
- stödja en rationell och initierad värdering av verksamheten.

Intern finansiell rapportering ska utöver dessa tre mål ge stöd till korrekta affärsbeslut på alla nivåer i koncernen.

UPPFÖLJNING OCH UTVÄRDERING. Uppföljning och tester av kontrollaktiviteter utförs kontinuerligt för att säkerställa att risker har beaktats och behandlats på ett tillfredställande sätt. I självutvärderingarna finns åtgärdsplaner integrerade för de kontrollkrav som inte uppfylls. Självutvärderingarna följs upp löpande och avvikelser rapporteras kvartalsvis till styrgruppen för intern kontroll. Rapportering till koncernledning sker en gång per år. Bolagets revisorer rapporterar under året sina iakttagelser av granskningen av den interna kontrollen till styrelsen. Uppföljningen är ett viktigt verktyg för att förstå vilka brister som kan finnas i koncernen, och hur de kan minimeras genom utformningen av nya kontrollkrav.

INFORMATION OCH KOMMUNIKATION. Den finansiella informationsgivningen som sker till Holmens aktieägare och intressenter ska vara korrekt och fullständig samt transparent, konsekvent och ske på lika villkor. Informationsgivningen i Holmen följer en av styrelsen fastställd informationspolicy. Händelser som bedöms som kurspåverkande offentliggörs genom pressmeddelanden. Information till externa intressenter ges via årsredovisningen, boksluts- och delårsrapporter, pressmeddelanden samt webbsända presentationer i anslutning till kvartalsrapportering. Samtliga material finns tillgängliga på bolagets webbplats. Där finns dessutom presentationsmaterial för de senaste åren samt information om bolagsstyrning.

Kraven för den finansiella rapporteringen kommuniceras till de anställda genom uppförandekoden, policyer, riktlinjer och manualer som publiceras på bolagets intranät. En whistle blower-funktion finns tillgänglig för att anställda och övriga intressenter ska kunna framföra påpekanden om eventuella brister i Holmens finansiella rapportering eller missförhållanden hos företaget. Regelverket kring denna funktion förtydligades under året.

Styrelse

FREDRIK LUNDBERG

CARL KEMPE

LARS G JOSEFSSON

ULF LUNDAHL

HENRIK SJÖLUND

LOUISE LINDH

STEEWE BJÖRKLUNDH

Fredrik Lundberg Ordförande. Djursholm. Född 1951. Ledamot sedan 1988. Civilingenjör och civilekonom. Tekn. dr. h.c. och Ekon. dr. h.c. VD och koncernchef i L E Lundbergföretagen AB. Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Hufvudstaden AB, AB Industrivärden och Indutrade AB. Vice ordförande i Svenska Handelsbanken AB. Styrelseledamot i L E Lundbergföretagen AB och Skanska AB. Eget och närstående aktieinnehav: 839 724 aktier. L E Lundbergföretagens aktieinnehav: 27 622 000 aktier.

Carl Kempe Vice ordförande. Örnsköldsvik. Född 1939. Ledamot sedan 1983. Teknologie licentiat. Dr h.c. mult. Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Kempe-stiftelserna, MoRe Research AB och UPSC Berzelii Center för Skogsbioteknik. Eget och närstående aktieinnehav: 386 000 aktier.

Lars G Josefsson Stockholm. Född 1950. Ledamot sedan 2011. Civilingenjör. Tidigare VD och koncernchef i Vattenfall. Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Burntisland Fabrication Ltd. Styrelseledamot i Robert Bosch GmbH, Robert Bosch Industrietreuhand KG och Brookfield Renewable Energy. Styrelsemedlem i Hand in Hand International och ledamot av Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien, IVA. Aktieinnehav: 5 000 aktier.

Henrik Sjölund Norrköping. Född 1966. Ledamot sedan 2014. Civilekonom, tysk inriktning. VD och koncernchef. Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i Skogsindustrierna. Aktieinnehav: 2 000 aktier.

Louise Lindh Stockholm. Född 1979. Ledamot sedan 2010. Civilekonom. Vice VD i Fastighets AB L E Lundberg. Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande J2L Holding AB. Styrelseledamot i Hufvudstaden AB och L E Lundbergföretagen AB. Aktieinnehav: 100 000 aktier.

Ulf Lundahl Lidingö. Född 1952. Ledamot sedan 2004. Juris kandidat och civilekonom. Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Fidelio Capital AB och Ramirent plc. Styrelseledamot i Attendo AB, Eltel AB, Indutrade AB och SHB Regionbank Stockholm. Aktieinnehav: 4 000 aktier.

Steeve Björklundh Hudiksvall. Född 1958. Ledamot sedan 1998. Arbetstagarrepresentant LO.

Uppgifterna avser 31 december 2015.

PER-ARNE BERG

DANIEL HÄGGLUND

GÖRAN LUNDIN

MARTIN NYMAN

CARL BENNET

TOMMY ÅSENBRYGG

KENNETH JOHANSSON

HENRIETTE ZEUCHNER

Per-Arne Berg Forsa. Född 1955.
Suppleant sedan 2015. Arbetstagarrepresentant PTK.
Ordförande i Unionenklubben Holmen-Iggesund.

Daniel Hägglund Örnsköldsvik. Född 1982.
Suppleant sedan 2014. Arbetstagarrepresentant PTK.

Göran Lundin Norrköping. Född 1940.
Ledamot sedan 2004. Ingenjör. Tekn. dr. h.c.
Övriga väsentliga uppdrag: Ordförande i Printed Electronics Arena vid Linköpings Universitet. Styrelseledamot i Fastighets AB L E Lundberg.
Aktieinnehav: 1 000 aktier.

Martin Nyman Iggesund. Född 1978.
Suppleant sedan 2010. Arbetstagarrepresentant LO.
Ordförande i Pappers avd. 15, Iggesund.

Carl Bennet Göteborg. Född 1951.
Ledamot sedan 2009. Civilekonom. Tekn. dr. h.c.
VD Carl Bennet AB. Tidigare VD och koncernchef i Getinge AB. Styrelseordförande i Getinge AB, Lifco AB och Elanders AB.
Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i L E Lundbergföretagen AB.
Aktieinnehav: 100 000 aktier.

Tommy Åsenbrygg Skebobruk. Född 1968.
Ledamot sedan 2015. Arbetstagarrepresentant PTK.
Vice ordförande i Ledarna, Hallsta pappersbruk.
Aktieinnehav: 100 aktier.

Kenneth Johansson Söderköping. Född 1958.
Ledamot sedan 2004. Arbetstagarrepresentant LO.
Sektionsordförande i Pappers avd. 53, Holmen Paper Braviken.

Henriette Zeuchner Stockholm. Född 1972.
Ledamot sedan 2015. Civilekonom och jur.kand.
VD och koncernchef i Berling Media AB.
Övriga väsentliga uppdrag: Styrelseledamot i NTM-koncernen.
Aktieinnehav: 400 aktier.

Revisorer: KPMG AB

Huvudansvarig: Joakim Thilstedt *Auktoriserad revisor*

Koncernledning

HENRIK SJÖLUND

NILS RINGBORG

SÖREN PETERSSON

ANNICA BRESKY

JOHAN PADEL

OLA SCHULTZ-EKLUND

INGELA CARLSSON

LARS ERICSON

ANDERS JERNHALL

Henrik Sjölund VD och koncernchef.
Född 1966. Anställd 1993.
Aktieinnehav: 2 000 aktier.
Henrik Sjölund har inga väsentliga aktieinnehav eller delägarskap i företag som bolaget har betydande affärsförbindelser med. Ytterligare information om VD lämnas på sid. 50.

Nils Ringborg VD Holmen Paper.
Född 1958. Anställd 1988.
Aktieinnehav: 1 500 aktier.

Sören Petersson VD Holmen Skog.
Född 1969. Anställd 1994.
Aktieinnehav: 3 600 aktier.

Annica Bresky VD Iggesund Paperboard.
Född 1975. Anställd 2013.

Johan Padel VD Holmen Timber.
Född 1966. Anställd 2014.

Ola Schultz-Eklund Teknisk direktör.
Född 1961. Anställd 1994.

Ingela Carlsson Kommunikationsdirektör.
Född 1962. Anställd 2008.
Aktieinnehav: 400 aktier.

Lars Ericson Chefsjurist. Styrelsens sekreterare.
Född 1959. Anställd 1988.

Anders Jernhall Vice VD. Ekonomi- och finansdirektör.
Född 1970. Anställd 1997.
Aktieinnehav: 3 500 aktier.

Uppgifterna avser 31 december 2015.

Aktien och ägarna

Under 2015 sjönk kursen för Holmen B med 5 kronor eller 2 procent. Resultat per aktie exklusive jämförelsestörande poster var 15,8 kronor. Utdelningen föreslås höjas till 10,5 (10) kronor.

Handel på börsen

Holmen noterades på Stockholmsbörsen 1936, men hette då Mo och Domsjö AB. Holmens två aktieserier är idag noterade på Nasdaq Stockholm, Large Cap. Kursen för Holmen B sjönk under året med 5 kronor eller 2 procent till 262 kronor samtidigt som Stockholmsbörsen ökade med 7 procent. Holmens börsvärde på 22,3 (22,3) miljarder kronor utgör 0,4 procent av Stockholmsbörsens totala värde. Årets högsta slutkurs för Holmen B var 306 kronor från den 6 februari. Den lägsta slutkursen på 219 kronor noterades den 24 augusti. Det genomsnittliga antalet omsatta B-aktier uppgick till 196 000 per dag, vilket motsvarar ett värde på 51,4 Mkr. Genomsnittligt antal omsatta A-aktier var 1 000 per dag. Cirka 70 procent av handeln skedde på Nasdaq Stockholm. Därutöver sker handel i Holmen-aktien även på andra handelsplatser såsom BATS Europe, Chi-X och Turquoise.

Resultat per aktie

Resultatet per aktie exklusive jämförelsestörande poster uppgick till 15,8 kronor. Inklusive jämförelsestörande poster uppgick resultatet till 6,7 (10,8) kronor.

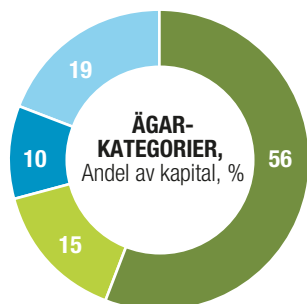
Utdelning

Beslut om aktieutdelning grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, framtida investeringsplaner och finansiella ställning. Styrelsen föreslår att årsstämman den 13 april 2016 beslutar om en utdelning om 10,5 (10) kronor per aktie. Den föreslagna utdelningen motsvarar 4,2 procent av eget kapital. Under de senaste fem åren har utdelningen i genomsnitt uppgått till 4 procent av eget kapital.

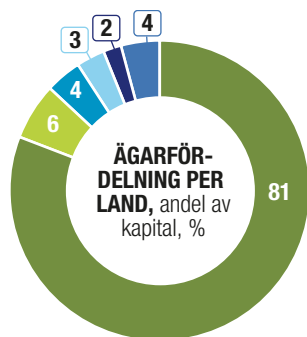
- Sista dag för handel i Holmen-aktier inklusive rätt till utdelning: 13 april 2016.
- Avstämningsdag för utdelning: 15 april 2016.
- Utbetalningsdag för utdelning: 20 april 2016.

Aktiestruktur

Holmen har 83 996 162 utestående aktier fördelade på 22 623 234 A-aktier och 61 372 928 B-aktier. Därutöver finns 760 000 återköpta B-aktier i eget förvar. A-aktien har tio röster och B-aktien en röst. I övrigt har aktierna samma rätt. Det finns inga begränsningar i aktiernas överlåtbarhet på grund av bestämmelse i lag eller bolagsordning.

Svenska institutioner	56 %
Svenska aktiefonder	15 %
Svenska privatpersoner	10 %
Utländska ägare	19 %

Sverige	81 %
USA	6 %
Luxemburg	4 %
Storbritannien	3 %
Norge	2 %
Övriga länder	4 %

Ägarstruktur

Totalt hade Holmen 28 176 aktieägare vid utgången av 2015. Sett till antalet utgör svenska privatpersoner den största ägarkategorin med 25 768 ägare, vilket motsvarar 91 procent av totala antalet ägare. Aktiekapitalet ägs till 81 (81) procent av svenskregistrerade ägare. Den största andelen aktier bland utländska ägare finns i USA och Luxemburg, med 6 procent respektive 4 procent av kapitalet. Största ägare, med 61,6 procent av rösterna och 32,9 procent av kapitalet, var vid årsskiftet 2015/2016 L E Lundbergföretagen AB.

Aktieåterköp

Något uttryckligt mål för aktieåterköp finns inte. Ett mandat att återköpa upp till 10 procent av bolagets samtliga aktier finns och eventuella återköp ses som ett komplement till utdelningarna för att justera kapitalstrukturen när omständigheterna bedöms gynnsamma. Vid årsstämman 2015 förnyades bemyndigandet för styrelsen att fatta beslut att förvärva upp till 10 procent av bolagets aktier, genom förvärv av B-aktier. Inget återköp har gjorts under året. Sedan tidigare innehar bolaget 0,9 procent av samtliga aktier. Styrelsen föreslår att också årsstämman 2016 bemyndigar styrelsen att återköpa och överlåta upp till 10 procent av bolagets aktier, genom förvärv av B-aktier.

Aktieägarkommunikation

Holmen lämnar regelbundet information till aktiemarknaden i form av presskonferenser i samband med publicering av kvartalsrapporter och i samband med årsstämma. Därutöver lämnas information som är väsentlig för aktiemarknaden genom publicering av pressmeddelanden. På Holmens webbplats www.holmen.com finns finansiell information i form av rapporter, presentationer och finansiella data samlad. På webbplatsen finns även en inspelning av den senaste presskonferensen liksom information om aktien, ägare, insynshandel med mera.

Analytiker

Analytiker vid 13 mäklarhus och banker följer Holmens utveckling. Det innebär bland annat att de löpande publicerar analyser avseende Holmen. En lista över dessa analytiker återfinns på Holmens webbplats.

DATA PER AKTIE

	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Resultat efter utspädning, kr ¹⁾	6,7	10,8	8,5	22,1	47,1	8,4	12,0	7,6	17,8	17,2
Utdelning, kr	10,5 ⁵⁾	10	9	9	8	7	7	9	12	12
Utdelning i % av:										
Eget kapital	4	4	4	4	3	3	4	5	6	6
Börskurs vid årets slut	4	4	4	5	4	3	4	5	5	4
Årets resultat	158	93	106	41	17	83	58	118	67	70
Avkastning, eget kapital, % ¹⁾	3	4	3	9	23	4	6	4	9	9
Avkastning, sysselsatt kapital, % ⁶⁾	6	6	5	7	9	6	7	6	10	10
Eget kapital per aktie, kr	248	250	248	248	235	201	196	186	200	196
Börskurs, B, vid årets slut, kr	262	266	234	192	198	221	183	194	240	298
Genomsnittskurs under året, B, kr	264	236	198	186	201	195	180	203	277	302
Årshögsta börskurs, B, kr	306	272	235	204	251	226	206	242	316	336
Årslägst börskurs, B, kr	219	209	173	169	156	173	135	170	228	255
Totalt börsvärde vid årets slut, 1 000 Mkr	22,3	22,3	19,7	16,2	16,6	18,5	15,4	16,2	20,6	25,3
P/E-tal ²⁾	39	25	28	9	4	26	15	25	13	17
EV/Resultat före avskrivningar ³⁾ 6)	10	10	11	9	7	10	7	9	8	9
Betavärde (48 mån), B, vid årets slut ⁴⁾	0,7	0,8	0,7	0,9	0,8	0,8	0,7	0,5	0,9	1,0
Antal aktieägare vid årets slut	28 176	27 788	27 692	28 440	28 899	28 339	30 425	29 745	30 499	32 189

1) Se sidan 94: Definitioner och ordlista. 2) Börskurs vid årets slut dividerad med resultat per aktie. 3) Börsvärde plus finansiell nettoskuld vid årets slut (EV) dividerat med resultat före avskrivningar.

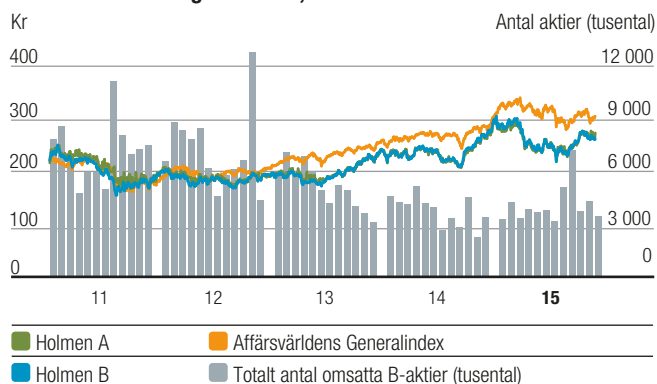
4) Mäter hur känslig B-aktiens avkastning har varit relativt avkastningen på Affärsvärldens Generalindex under 48 månader. 5) Styrelsens förslag. 6) Exkl. jämförelsestörande poster.

AKTIEKAPITALET SAMMANSÄTTNING

Aktier	Röster	Antal aktier	Antal röster	Kvotvärde	Mkr
A	10	22 623 234	226 232 340	50	1 131
B	1	62 132 928	62 132 928	50	3 107
Totalt antal aktier		84 756 162	288 365 268		4 238
Innehav av återköpta B-aktier		-760 000	-760 000		
Totalt antal utestående aktier		83 996 162	287 605 268		

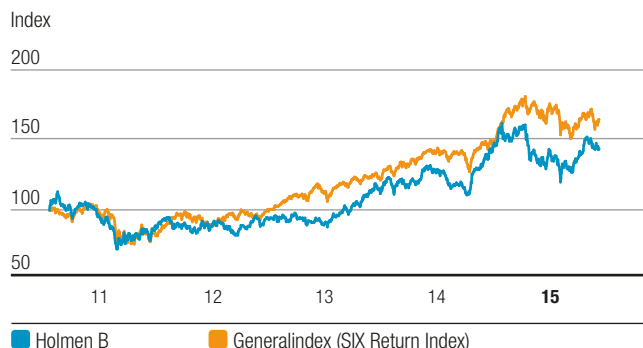

Aktiekursutveckling Holmen A, Holmen B samt Generalindex

Totalavkastning Holmen B och Generalindex

Inkl. reinvesterad utdelning utan hänsyn till skatt

Källa: Macrobond

AKTIEKAPITALET UTVECKLING 2000–2015

	Förändring av antal aktier	Totalt antal aktier	Förändring av aktiekapital, Mkr	Totalt aktie- kapital, Mkr
2001 Indragning av återköpta aktier	-8 885 827	79 972 451	-444	3 999
2004 Konvertering och teckning	4 783 711	84 756 162	239	4 238

ÄGARSTRUKTUR PER 2015-12-31

	% av kapital	% av röster
L E Lundbergföretagen	32,9	61,6
Kempestiftelserna	7,0	17,0
Carnegie fonder (Sverige)	5,7	1,7
Alecta	3,2	0,9
Lannebo fonder	2,9	0,9
DFA fonder (USA)	2,3	0,7
SHB fonder	1,9	0,6
Nordea fonder	1,7	0,5
Norges Bank Investment Management	1,5	0,4
Fredrik Lundberg	1,0	0,9
Summa	60,1	85,1
Övriga	39,9	14,9
Summa*	100,0	100,0
* Varav utländskt ägande.	18,9	5,7

De tio kapitalmässigt största identifierade aktieägarna.

Enskilt större aktieägare kan finnas förvaltningsregistrerade och ingå bland övriga aktieägare.

AKTIEÄGARSTATISTIK

Innehavsklasser, antal aktier	Antal aktieägare	Andel av aktier, %
1–1 000	26 000	6
1 001–100 000	2 106	14
100 001–	70	80
Totalt	28 176	100

RESULTATRÄKNING

KONCERNEN, MKR	NOT	2015	2014
Nettoomsättning	2	16 014	15 994
Övriga rörelseintäkter	3	1 203	1 021
Förändring varulager		-187	83
Råvaror och förnödenheter		-8 661	-8 713
Personalkostnader	4	-2 335	-2 268
Övriga rörelsekostnader	5, 20	-3 689	-3 393
Avskrivningar enligt plan	9, 10	-1 240	-1 265
Nedskrivningar	10	-555	-450
Värdeförändring i biologiska tillgångar	11	267	282
Resultat från andelar i intressebolag och joint ventures	12	-46	-7
Rörelseresultat		769	1 284
Finansiella intäkter	6	1	1
Finansiella kostnader	6	-91	-149
Resultat före skatt		679	1 137
Skatt	7	-120	-230
Årets resultat		559	907
Hänförligt till:			
Moderbolagets aktieägare		559	907
Resultat per aktie (kr)	8	6,7	10,8
Genomsnittligt antal aktier (milj)	8	84,0	84,0

Rörelseresultatet uppgick till 769 (1 284) Mkr. Rörelseresultatet har belastats med 931 Mkr i jämförelsestörande poster avseende nedskrivning av materiella anläggningstillgångar, avsättning för kostnader för elleveransavtal med fast pris samt effekter av brand. I 2014 års rörelseresultat ingick nedskrivning av materiella anläggningstillgångar med (-450 Mkr).

Rörelseresultatet, exklusive jämförelsestörande poster uppgick till 1 700 (1 734) Mkr. Resultatet påverkas negativt av prisnedgångar på tryckpapper och sågade trävaror samt flera större ombyggnads- och underhållsstopp. Detta uppvägdes till stor del av en svagare svensk krona, bra produktion och kostnadsrationaliseringar.

Finansnettot för 2015 uppgick till -90 (-147) Mkr. Under året har räntekostnader om 2 (1) Mkr aktiverats i samband med större investeringsprojekt och därmed minskat redovisad räntekostnad. Den genomsnittliga upplåningskostnaden minskade till 1,5 (2,3) procent och nettoskulden har i genomsnitt varit lägre än under föregående år.

Redovisad skatt uppgick under 2015 till -120 (-230) Mkr, vilket motsvarar 18 procent av resultatet före skatt.

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT

KONCERNEN, MKR	NOT	2015	2014
Årets resultat		559	907
ÖVRIGT TOTALRESULTAT			
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	17	208	-170
Skatt hänförlig till poster som inte återförs till årets resultat	7	-44	34
Summa poster som inte återförs till årets resultat		165	-137
Kassafliödessäkringar			
Omvärdering		-111	-343
Överfört från eget kapital till resultaträkningen		67	116
Överfört från eget kapital till anläggningstillgångar		10	1
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet		8	355
Säkring av valutarisk i utlandsverksamhet		22	-101
Andel i joint ventures övrigt totalresultat		3	-
Skatt hänförlig till poster som återförs till årets resultat	7	3	72
Summa poster som återförs till årets resultat		1	100
Summa övrigt totalresultat		166	-37
Summa totalresultat		724	870
Hänförligt till: Moderbolagets aktieägare		724	870

BALANSRÄKNING

KONCERNEN PER 31 DECEMBER, MKR	NOT	2015	2014
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR			
Immateriella anläggningstillgångar	9	107	114
Materiella anläggningstillgångar	10	10 321	11 265
Biologiska tillgångar	11	17 173	16 867
Andelar i intresseföretag och joint ventures	12	1 914	1 970
Övriga aktier och andelar	12	4	4
Långfristiga finansiella fordringar	13	43	40
Uppskjutna skattefordringar	7	6	1
Summa anläggningstillgångar		29 567	30 261
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR			
Varulager	14	3 089	3 198
Kundfordringar	15	1 987	2 328
Aktuell skattefordran	7	12	44
Övriga rörelsefordringar	15	519	394
Kortfristiga finansiella fordringar	13	61	22
Likvida medel	13	221	187
Summa omsättningstillgångar		5 889	6 172
Summa tillgångar		35 456	36 434
EGET KAPITAL			
Aktiekapital	16	4 238	4 238
Övrigt tillskjutet kapital		281	281
Reserver		-209	-210
Balanserade vinstmedel inklusive årets resultat		16 543	16 660
Summa eget kapital hänförligt till moderbolagets aktieägare		20 853	20 969
LÅNGFRISTIGA SKULDER			
Långfristiga finansiella skulder	13	2 295	2 488
Avsättningar för pensioner	17	130	400
Övriga avsättningar	18	585	533
Uppskjutna skatteskulder	7	5 508	5 480
Summa långfristiga skulder		8 519	8 901
KORTFRISTIGA SKULDER			
Kortfristiga finansiella skulder	13	2 698	3 269
Leverantörsskulder	19	1 916	1 882
Aktuell skatteskuld	7	53	248
Avsättningar	18	157	69
Övriga rörelseskulder	19	1 259	1 096
Summa kortfristiga skulder		6 085	6 564
Summa skulder		14 603	15 465
Summa eget kapital och skulder		35 456	36 434

Information om koncernens ställda säkerheter och eventalförpliktelser, se not 21.

FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL

KONCERNEN, MKR

	AKTIEKAPITAL	ÖVRIGT TILLSKJUTET KAPITAL	RESERVER			TOTALT EGET KAPITAL
			OMRÄKNINGS- RESERV	SÄKRINGS- RESERV	BALANSERADE VINSTMEDEL INKL. ÅRETS RESULTAT	
Ingående eget kapital 2014-01-01	4 238	281	-224	-85	16 645	20 854
Årets resultat	-	-	-	-	907	907
Övrigt totalresultat	-	-	276	-177	-137	-37
Summa totalresultat	0	0	276	-177	771	870
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-756	-756
Utgående eget kapital 2014-12-31	4 238	281	51	-261	16 660	20 969
Årets resultat	-	-	-	-	559	559
Övrigt totalresultat	-	-	25	-24	165	166
Summa totalresultat	0	0	25	-24	723	724
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-840	-840
Utgående eget kapital 2015-12-31	4 238	281	76	-284	16 453	20 853

KASSAFLÖDESANALYS

KONCERNEN, MKR	NOT	2015	2014
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat före skatt	25	679	1 137
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar enligt plan		1 240	1 265
Nedskrivningar		555	450
Värdeförändring i biologiska tillgångar		-267	-282
Förändring av avsättningar		236	4
Övrigt*		37	11
Betalda inkomstskatter		-398	-191
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar av rörelsekapital		2 083	2 394
KASSAFLÖDE FRÅN FÖRÄNDRINGAR I RÖRELSEKAPITAL			
Förändring av varulager		123	-24
Förändring av kundfordringar och övriga rörelsefordringar		275	-111
Förändring av leverantörsskulder och övriga rörelseskulder		45	-82
Kassaflöde från den löpande verksamheten		2 526	2 176
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-826	-691
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		24	10
Förvärv av immateriella anläggningstillgångar		-12	-73
Förvärv av biologiska tillgångar		-36	-49
Avyttring av biologiska tillgångar		26	4
Ökning av långfristiga finansiella fordringar		-8	-17
Återbetalning av långfristiga finansiella fordringar		0	-2
Förvärv av aktier och andelar		0	-17
Avyttring av aktier och andelar		0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-832	-834
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Upptagna långfristiga lån		300	400
Amortering av långfristiga lån		-326	-421
Förändring kortfristiga finansiella skulder	25	-792	-655
Förändring kortfristiga finansiella fordringar		0	-3
Utbetald utdelning till moderbolagets aktieägare		-840	-756
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		-1 659	-1 434
ÅRETS KASSAFLÖDE		35	-92
Likvida medel vid årets början		187	275
Valutakursdifferens i likvida medel		0	4
Likvida medel vid årets slut		221	187

* Övriga justeringar utgörs främst av valutaeffekter och marknadsomvärderingar av finansiella instrument, resultat från intresseföretag samt resultat vid försäljning av anläggningstillgångar.

	2015	2014
FÖRÄNDRING FINANSIELL NETTOSKULD		
Ingående finansiell nettoskuld	-5 907	-6 116
Kassaflöde		
Löpande verksamhet	2 526	2 176
Investeringsverksamhet (exkl. långfristiga finansiella fordringar)	-824	-816
Utbetald utdelning	-840	-756
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	206	-173
Valutaeffekter och marknadsvärdetförändringar	40	-223
Utgående finansiell nettoskuld	-4 799	-5 907

MODERBOLAGET

RESULTATRÄKNING, MKR	NOT	2015	2014
Nettoomsättning	2	13 989	14 077
Övriga rörelseintäkter	3	696	1 013
Förändring varulager		-186	29
Råvaror och förnödenheter		-8 057	-8 182
Personalkostnader	4	-1 814	-1 753
Övriga externa kostnader	5, 20	-4 278	-3 996
Avskrivningar enligt plan	9, 10	-26	-27
Rörelseresultat		324	1 161
Resultat från andelar i koncernföretag	6, 23	-118	195
Resultat från andelar i intresseföretag	6	0	0
Ränteintäkter och liknande intäkter	6	38	19
Nedskrivning av aktier och andelar	6	-	0
Räntekostnader och liknande kostnader	6	-83	-240
Resultat efter finansiella poster		161	1 135
Bokslutsdispositioner	24	821	1 219
Resultat före skatt		982	2 353
Skatt	7	-244	-483
Årets resultat		738	1 870

RAPPORT ÖVER TOTALRESULTAT, MKR	NOT	2015	2014
Årets resultat		738	1 870
Övrigt totalresultat			
Kassaflödessäkringar			
Omvärdering		-134	-307
Överfört från eget kapital till resultaträkningen		94	151
Överfört från eget kapital till anläggningstillgångar		10	1
Skatt hänförlig till övrigt totalresultat	7	7	34
Summa poster som återförs till årets resultat		-23	-121
Summa totalresultat		715	1 749

I moderbolaget ingår Holmens svenska verksamheter med undantag för merparten av anläggningstillgångarna, som redovisas i Holmens Bruk AB.

I posten Bokslutsdispositioner ingår koncernbidrag om 486 (1 777) Mkr. I posten Räntekostnader och liknande kostnader i resultaträkningen ingår resultat från säkring av eget kapital i utländska dotterbolag om 22 (-101) Mkr.

KASSAFLÖDESANALYS, MKR	NOT	2015	2014
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN			
Resultat efter finansiella poster	25	161	1 135
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet			
Avskrivningar enligt plan		26	27
Förändring av avsättningar		258	-22
Övrigt*		107	131
Betalda inkomstskatter		-420	-186
Kassaflöde från den löpande verksam- heten före förändringar av rörelsekapital		133	1 085
KASSAFLÖDE FRÅN FÖRÄNDRINGAR I RÖRELSEKAPITAL			
Förändring av varulager		159	-19
Förändring av rörelsefordringar		178	-98
Förändring av rörelseskulder		19	-4
Kassaflöde från den löpande verksamheten		490	963
INVESTERINGSVERKSAMHETEN			
Lämnade aktieägartillskott		0	4
Förvärv av materiella anläggningstillgångar		-48	-41
Avyttring av materiella anläggningstillgångar		11	8
Ökning av externa långfristiga finansiella fordringar		-9	-17
Återbetalning av externa långfristiga finansiella fordringar		0	0
Avyttring av aktier och andelar		0	0
Kassaflöde från investerings- verksamheten		-46	-47
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN			
Upptagna externa långfristiga lån		300	400
Amortering av externa långfristiga lån		-326	-421
Förändring övriga finansiella skulder	25	-732	-616
Förändring övriga finansiella fordringar		709	-1 399
Utbetald utdelning till moderbolagets aktieägare		-840	-756
Erhållna koncernbidrag		493	1 777
Lämnade koncernbidrag		-7	0
Kassaflöde från finansierings- verksamheten		-404	-1 015
ÅRETS KASSAFLÖDE		40	-99
Likvida medel vid årets början		115	213
Likvida medel vid årets slut		155	115

* Övriga justeringar utgörs främst av nedskrivning av aktier i koncernföretag, valutaeffekter och marknadsomvärderingar av finansiella instrument samt resultat vid försäljning av anläggningstillgångar.

BALANSRÄKNING	NOT	2015	2014
Per den 31 december, Mkr			
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar			
Immateriella anläggningstillgångar	9	8	9
Materiella anläggningstillgångar	10	2 922	2 912
Finansiella anläggningstillgångar			
Aktier och andelar	12, 23	12 018	12 145
Långfristiga finansiella fordringar	13	3 214	3 329
Summa anläggningstillgångar		18 163	18 396
Omsättningstillgångar			
Varulager	14	2 336	2 494
Rörelsefordringar	15	2 026	2 162
Aktuell skattefordran	7	-	-
Kortfristiga placeringar	13	61	22
Likvida medel	13	155	115
Summa omsättningstillgångar		4 578	4 793
Summa tillgångar		22 741	23 188

BALANSRÄKNING	NOT	2015	2014
Per den 31 december, Mkr			
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital			
Bundet eget kapital	16		
Aktiekapital		4 238	4 238
Reservfond		1 577	1 577
Uppskrivningsfond		100	100
Fritt eget kapital			
Balanserade vinstmedel inkl. säkrings-reserv		3 698	2 691
Årets resultat		738	1 870
Summa eget kapital		10 351	10 476
Obeskattade reserver			
	24	1 994	2 330
Avsättningar			
Avsättningar för pensioner	17	5	11
Avsättningar för skatter	18	45	45
Övriga avsättningar	18	892	630
Uppskjuten skatteskuld	7	569	585
Summa avsättningar		1 512	1 271
Skulder			
Långfristiga finansiella skulder	13	3 295	2 898
Kortfristiga finansiella skulder	13	2 698	3 263
Aktuell skatteskuld	7	53	221
Rörelseskulder	19	2 837	2 730
Summa skulder		8 884	9 111
Summa eget kapital och skulder		22 741	23 188
STÄLLDA SÄKERHETER OCH ANSVARS-FÖRBINDELSER			
Ställda säkerheter	21	148	149
Ansvarsförbindelser	21	89	95

FÖRÄNDRINGAR I EGET KAPITAL, MKR

	BUNDET EGET KAPITAL				FRITT EGET KAPITAL		
	AKTIEKAPITAL	RESERV-FOND	UPPSKRIV-NINGSFOND	SÄKRINGS-RESERV	BALANSERADE VINSTMEDEL	ÅRETS RESULTAT	TOTALT EGET KAPITAL
Ingående eget kapital 2014-01-01	4 238	1 577	100	-143	2 883	828	9 483
Vinstdisposition	-	-	-	-	828	-828	-
Årets resultat	-	-	-	-	-	1 870	1 870
Övrigt totalresultat	-	-	-	-121	-	-	-121
Summa totalresultat	0	0	0	-121	828	1 042	1 749
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-756	-	-756
Utgående eget kapital 2014-12-31	4 238	1 577	100	-264	2 954	1 870	10 476
Vinstdisposition	-	-	-	-	1 870	-1 870	-
Årets resultat	-	-	-	-	-	738	738
Övrigt totalresultat	-	-	-	-23	-	-	-23
Summa totalresultat	0	0	0	-23	1 870	-1 132	715
Lämnad utdelning	-	-	-	-	-840	-	-840
Utgående eget kapital 2015-12-31	4 238	1 577	100	-287	3 985	738	10 351

NOTER TILL DE FINANSIELLA RAPPORTERNA

Belopp avser miljoner kronor (Mkr) där inte annat framgår.

1. Redovisningsprinciper	64	14. Varulager	82
2. Rapportering per rörelsessegment	68	15. Rörelsefordringar	82
3. Övriga rörelseintäkter	70	16. Eget kapital moderbolaget	82
4. Anställda, personalkostnader och ledande befattningshavares ersättningar	70	17. Avsättningar för pensioner	83
5. Arvode och kostnadsersättning till revisorer	71	18. Övriga avsättningar	84
6. Finansnetto och resultat från finansiella instrument	72	19. Rörelseskulder	84
7. Skatt	73	20. Operationell leasing	84
8. Resultat per aktie	75	21. Ställda säkerheter och eventalförpliktelser	85
9. Immateriella anläggningstillgångar	75	22. Närtstående	85
10. Materiella anläggningstillgångar	76	23. Andelar i koncernföretag	86
11. Biologiska tillgångar	77	24. Obeskattade reserver	87
12. Andelar i intresseföretag, joint ventures samt övriga aktier och andelar	78	25. Kassaflödesanalys	87
13. Finansiella instrument	79	26. Viktiga bedömningar och uppskattningar	87

NOT 1. REDOVISNINGSPRINCIPER

De nedan angivna redovisningsprinciperna för koncernen har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i koncernens finansiella rapporter, om inte annat framgår nedan. Koncernens redovisningsprinciper har tillämpats konsekvent på rapportering och konsolidering av moderbolag, dotterföretag samt intresseföretag och joint ventures.

ÖVERENSSTÄMMELSE MED NORMGIVNING OCH LAG

Koncernredovisningen har upprättats i enlighet med International Financial Reporting Standards (IFRS) utgivna av International Accounting Standards Board (IASB), såsom de antagits av EU. Vidare har Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 1 Kompletterande redovisningsregler för koncerner tillämpats.

Moderbolaget tillämpar samma redovisningsprinciper som koncernen utom i de fall som kommenteras separat under respektive avsnitt. Moderbolagets redovisning är upprättad i enlighet med RFR 2 Redovisning för noterade juridiska personer. De avvikelser som förekommer mellan moderbolagets och koncernens principer föranleds av begränsningar i möjligheterna att tillämpa IFRS i moderbolaget till följd av Årsredovisningslagen (ÅRL) och Tryggandelagen samt i vissa fall av skatteskäl.

VÄRDERINGSGRUNDER TILLÄMPADE VID UPPRÄTTANDE AV MODERBOLAGETS OCH KONCERNENS FINANSIELLA RAPPORTER

Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärden, förutom biologiska tillgångar och vissa finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. I moderbolaget har biologiska tillgångar ej värderats till verkligt värde.

FUNKTIONELL VALUTA OCH RAPPORTERINGSVALUTA

Funktionell valuta är valutan i de primära ekonomiska miljöer som bolagen bedriver sin verksamhet. Moderbolagets funktionella valuta är svenska kronor som även utgör rapporteringsvalutan för moderbolaget och för koncernen. Det innebär att de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor.

BEDÖMNINGAR OCH UPPSKATTNINGAR I DE FINANSIELLA RAPPORTERNA

Att upprätta de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar samt gör antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Verkliga utfallet kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningarna och antagandena ses över regelbundet. Ändringar av uppskattningar redovisas i den period ändringen görs om ändringen endast påverkat denna period, eller i den period ändringen görs och framtida perioder om ändringen påverkar både aktuell period och framtida perioder. Se även not 26 Viktiga bedömningar och uppskattningar.

ÄNDRADE REDOVISNINGSPRINCIPER

Nedan beskrivs vilka ändrade redovisningsprinciper som koncernen tillämpar från och med 1 januari 2015.

Avgifter till myndigheter

Tillämpningen av IFRIC 21 har inte haft någon väsentlig effekt på koncernens redovisning. Ändringen innebär att skulden för fastighetsskatt bokats upp i sin helhet den 1 januari istället för att boka skulden i takt med att kostnaden redovisas i resultaträkningen.

Nya och ändrade redovisningsprinciper som blir tillämpliga från 2016

Ett antal nya eller ändrade IFRS träder i kraft först under kommande räkenskapsår och Holmen har valt att inte tillämpa några av dessa standarder i förtid. Nyheter eller ändringar som blir tillämpliga från och med räkenskapsåret 2016, till exempel ändringar i ÅRL och IAS 1, förväntas ha begränsad effekt på koncernens redovisning samt utformningen av de finansiella rapporterna. Nya eller ändrade IFRS med tillämpning från och med 2017 förväntas inte ha någon väsentlig effekt på koncernens redovisning.

SEGMENTRAPPORTERING

Koncernens verksamhet delas upp i rörelsesegment baserat på vilka delar av verksamheten företagets högsta verkställande beslutsfattare följer upp, så kallad "management approach" eller företagsledningsperspektiv. Indelningsgrunden för segment baseras på koncernens affärsområden. Detta överensstämmer med koncernens operativa struktur och den interna rapporteringen till VD och styrelse. Posterna i rörelsesegmentets resultat, tillgångar och skulder är redovisade i enlighet med det resultat (rörelseresultat), tillgångar och skulder som företagets högsta verkställande beslutsfattare följer upp. Se not 2 för ytterligare beskrivning av indelningen och presentationen av rörelsesegment.

KLASSIFICERING

Anläggningstillgångar, långfristiga skulder och avsättningar består i allt väsentligt enbart av belopp som förväntas återvinnas eller betalas efter mer än tolv månader räknat från balansdagen. Omsättningstillgångar, kortfristiga skulder och avsättningar består i allt väsentligt av belopp som förväntas återvinnas eller betalas inom tolv månader räknat från balansdagen.

KONSOLIDERINGSPRINCIPER

Dotterföretag

Dotterföretag är företag som står under ett bestämmande inflytande från moderbolaget, Holmen AB. Bestämmande inflytande föreligger om Holmen AB har inflytande över investeringsobjektet, är exponerad för eller har rätt till rörlig avkastning från sitt engagemang samt kan använda sitt inflytande över investeringen till att påverka avkastningen. Vid bedömningen om ett bestämmande inflytande föreligger, beaktas potentiella röstberättigande aktier samt om de facto control föreligger.

Koncernredovisningen har upprättats enligt förvärvsmetoden. Förvärvsmetoden innebär att moderföretaget indirekt förvärvat dotterföretagets tillgångar och övertar dess skulder, värderade till verkligt värde. Skillnaden mellan anskaffningskostnaden för aktierna och det verkliga värdet av förvärvade identifierbara nettotillgångar utgör goodwill. Dotterföretagets intäkter och kostnader

respektive tillgångar och skulder ingår i koncernredovisningen från den dag bestämmande inflytandet uppkommer (förvärvstidpunkten) och till den dag det upphör. Koncerninterna fordringar och skulder samt transaktioner mellan företag i koncernen liksom därmed sammanhängande realiserade vinster elimineras i sin helhet.

Innehav redovisade enligt kapitalandelsmetoden

Intresseföretag

Aktieinnehav i intresseföretag, i vilka koncernen har lägst 20 procent och högst 50 procent av rösterna eller på annat sätt har ett betydande inflytande, redovisas i koncernen enligt kapitalandelsmetoden.

Gemensamt ägda företag/joint ventures

Joint ventures är redovisningsmässigt de företag för vilka koncernen genom samarbetsavtal med en eller flera parter har ett gemensamt bestämmande inflytande där koncernen har rätt till nettotillgångarna istället för direkt rätt till tillgångar och åtagande i skulder. I koncernredovisningen konso-lideras innehav i joint ventures enligt kapitalandelsmetoden. Holmens gemensamt ägda företag är sådana att innehaven redan tidigare redovisats enligt kapitalandelsmetoden och redovisningen är således i överensstämmelse med IFRS 11 Samarbetsarrangemang.

Kapitalandelsmetoden

Kapitalandelsmetoden innebär att det i koncernen redovisade värdet på aktierna i intresseföretagen och joint ventures motsvaras av koncernens andel i intresseföretagens och joint ventures egna kapital samt koncernmässiga över- och undervärden. I koncernens resultaträkning redovisas som "Andelar i intresseföretags och joint ventures resultat" koncernens andel i intresseföretagens och joint ventures nettoresultat efter skatt hänförligt till moderbolagsägarna justerat för eventuella avskrivningar på eller upplösningar av förvärvade över- respektive undervärden. Erhållna utdelningar från intresseföretaget eller joint venture minskar investeringens redovisade värde. Realiserade vinster uppkomna från transaktioner med intresseföretag och joint ventures elimineras i relation till ägd kapitalandel.

När koncernens andel av redovisade förluster i intresseföretaget och joint venture överstiger det redovisade värdet på andelarna i koncernen reduceras andelarnas värde till noll. Avräkning för förluster sker även mot långfristiga finansiella mellanhavanden utan säkerhet, vilka till sin ekonomiska innebörd utgör del av ägarföretagets nettoinvestering i intresseföretaget och joint venture. Fortsatta förluster redovisas inte såvida inte koncernen har lämnat garantier för att täcka förluster uppkomna i intresseföretaget eller joint venture. Kapitalandelsmetoden tillämpas fram till den tidpunkt när det betydande inflytandet upphör respektive det gemensamt ägda företaget upphör att vara gemensamt ägt.

UTLÄNSK VALUTA

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta räknas om till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på balansdagen. Valutakursdifferenser som uppstår vid omräkningarna redovisas i resultaträkningen. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället.

Utländska verksamheters finansiella rapporter

Tillgångar och skulder i utlandsverksamheter, inklusive goodwill och andra koncernmässiga över- och undervärden, omräknas i koncernredovisningen från utlandsverksamhetens funktionella valuta till koncernens rapporteringsvaluta, svenska kronor, till den valutakurs som råder på balansdagen. Intäkter och kostnader i en utlandsverksamhet omräknas till svenska kronor till en genomsnittskurs som utgör en approximation av kurserna vid respektive transaktionstidpunkt. Omräkningsdifferenser som uppstår vid valutaomräkning av utlandsverksamheter samt vidhängande effekter av säkringar på nettoinvesteringarna redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i en separat komponent i eget kapital, benämnd omräkningsreserv. Vid avyttring av en utlandsverksamhet realiserar de till verksamheten hänförliga ackumulerade omräkningsdifferenserna efter avdrag för eventuell valuta-säkring i koncernens resultaträkning.

KOMMISSIONÄRSBOLAGSFÖRHÅLLANDEN

Moderbolagets verksamhet bedrivs huvudsakligen genom kommissionärsbolagen Holmen Paper AB, Iggesund Paperboard AB, Holmen Timber AB, Holmen Skog AB och Holmen Energi AB.

Moderbolaget svarar för alla förpliktelser som dessa kommissionärsbolag ikläder sig. Samtliga intäkter, kostnader, tillgångar och skulder som uppkommer i de av kommissionärsbolagen bedrivna verksamheterna redovisas i Holmen AB med undantag för merparten av gjorda investeringar samt viss försäljning av skogsfastigheter som istället redovisas i några av koncernens dotterbolag.

INTÄKTER

Nettoomsättning

Som nettoomsättning redovisas fakturerad försäljning exklusive moms av produkter, virke och energi. Redovisat belopp är minskat med lämnade varurabatter och liknande intäktsreduktioner samt inkluderar valutakursdifferenser kopplade till försäljningen. Försäljning redovisas efter att de avgörande riskerna och nyttan som sammanhänger med äganderätten till försålda varor överförs till köparen och ingen dispositionsrätt eller möjlighet till faktisk kontroll över godset kvarstår.

Övriga rörelseintäkter

Som övriga rörelseintäkter redovisas intäkter från aktiviteter utanför bolagets huvudsakliga verksamhet. I posten ingår huvudsakligen försäljning av biprodukter, hyres- och arrendeintäkter, intäkter från tilldelade elcertifikat, resultat avseende utsläppsrätter samt resultat vid försäljning av anläggningstillgångar.

Statliga bidrag

Statliga bidrag redovisas i balansräkningen som upplupen intäkt när det föreligger rimlig säkerhet att bidraget kommer att erhållas och att koncernen kommer att uppfylla de villkor som är förknippade med bidraget. Bidrag periodiseras systematiskt i resultaträkningen på samma sätt och över samma perioder som de kostnader bidragen är avsedda att kompensera för. Statliga bidrag relaterade till tillgångar redovisas i balansräkningen som en reduktion av tillgångens redovisade värde.

Bytestransaktioner

I vissa fall förekommer att skogsmark byts mot annan skogsmark som är av liknande slag och värde. I koncernredovisningen redovisas bytet som ett byte av en tillgång mot en annan, dvs utan någon form av intäktsredovisning då bytet inte utgör en intäktsgenererande transaktion. I moderbolaget redovisas dock denna typ av transaktion som en försäljning av skogsmark, med redovisning av resultatet som övrig rörelseintäkt, och en anskaffning av en ny tillgång.

FINANSIELLA INTÄKTER OCH KOSTNADER

Finansiella intäkter och kostnader består av ränteintäkter och räntekostnader, utdelningsintäkter, omvärderingar avseende finansiella instrument värderade till verkligt värde samt realiserade och realiserade kursförluster och vinster.

Ränteintäkter på fordringar och räntekostnader på skulder beräknas med tillämpning av effektivräntemetoden. Räntekostnader inkluderar transaktionskostnader för lån vilka har periodiserats över lånets löptid vilket även gäller eventuell skillnad mellan mottagna medel och återbetalningsbelopp. Utdelningsintäkt redovisas när utdelning fastställs och rätten att erhålla betalning bedöms som säker.

Räntekostnader belastar normalt resultatet i den period till vilken de hänförs. Låneutgifter hänförliga till inköp eller uppförande av så kallade kvalificerade tillgångar aktiveras i koncernredovisningen som en del av tillgångens anskaffningsvärde. En kvalificerad tillgång är en tillgång som tar en betydande tid i anspråk att färdigställa och är för koncernen aktuellt vid betydande investeringsprojekt.

SKATTER

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt. Inkomstskatter redovisas i resultaträkningen utom då underliggande transaktioner redovisas i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital varvid även tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller direkt i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen. Hit hör även justering av aktuell skatt hänförligt till tidigare perioder. Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder, med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Temporära skillnader beaktas inte avseende koncernmässig goodwill och inte heller i temporära skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag som inte förväntas bli beskattade inom överskådlig framtid. I moderbolaget redovisas obeskattade reserver inklusive uppskjuten skatteskuld.

Uppskjutna skattefordringar avseende avdragsgilla temporära skillnader och underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas och medföra lägre skatteutbetalningar i framtiden. Uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder i samma land nettoredovisas i den mån kvittningsrätt föreligger.

RESULTAT PER AKTIE

Beräkningen av resultat per aktie baseras på årets resultat i koncernen hänförligt till moderbolagets aktieägare och på det vägda genomsnittliga antalet aktier utestående under året.

FINANSIELLA INSTRUMENT

Finansiella instrument värderas och redovisas i enlighet med IAS 39.

Redovisning i och borttagande från balansräkningen

En finansiell tillgång eller skuld tas upp i balansräkningen när bolaget blir part enligt instrumentets avtalsmässiga villkor. En finansiell tillgång tas bort från balansräkningen när rättigheterna i avtalet realiserats, förfaller eller bolaget inte längre har kontrollen över den. En finansiell skuld tas bort från balansräkningen när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Avistaaffärer redovisas i enlighet med affärsdagsprincipen. Kundfordran tas upp i balansräkningen när faktura har skickats. Skuld tas upp när motparten har presterat och avtalsenlig skyldighet föreligger att betala, även om faktura ännu inte mottagits. En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden. Finansiella tillgångar, exklusive aktier, och finansiella skulder har klassificerats som kortfristiga om beloppen förväntas återvinnas eller betalas inom tolv månader räknat från balansdagen. Aktier har klassificerats som långfristiga om de är avsedda att stadigvarande innehas i verksamheten.

Värdering av finansiella instrument

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultatet. Denna kategori består av finansiella tillgångar som innehas för handel. Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultatet.

Lånefordringar och kundfordringar. Banktillgodohavanden, låne- och kundfordringar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Nedskrivningsprövning görs löpande utifrån objektiva kriterier för dessa tillgångar. Vid en konstaterad förlust bOKas fordran bort. En avsättning för osäkra kundfordringar görs dock då förlusten är befordrad.

Finansiella tillgångar som kan säljas. I kategorin finansiella tillgångar som kan säljas ingår finansiella tillgångar som inte klassificerats i någon annan kategori eller finansiella tillgångar som företaget initialt valt att klassificera i denna kategori. Tillgångarna värderas löpande till verkligt värde med periodens värdeförändringar redovisade i övrigt totalresultat och de ackumulerade värdeförändringarna i en särskild komponent av eget kapital, dock ej sådana värdeförändringar som beror på nedskrivningar (se nedan), ej heller ränta på fordringsinstrument och utdelningsintäkter samt valutakursdifferenser på monetära poster vilka redovisas i årets resultat. Vid avyttring av tillgångar redovisas ackumulerad vinst/förlust, som tidigare redovisats i övrigt totalresultat, i årets resultat. Aktier och andelar som ej avser koncern- och intresseföretag har värderats till anskaffningsvärde. Värdering till verkligt värde har inte kunnat tillämpas, då tillförlitligt marknadsvärde ej har kunnat fastställas.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultatet. Finansiella skulder värderas initialt till mottagna medel med avdrag för eventuella transaktionskostnader. Löpande värderas normalt skulderna till upplupet anskaffningsvärde enligt effektivräntemetoden. I de fall mottagna medel understiger återbetalningsbeloppet periodiseras denna skillnad över lånets löptid med tillämpning av effektivräntemetoden. Resultatet från finansiella instrument redovisas i finansnettot alternativt rörelseresultatet beroende på syftet med innehavet.

Andra finansiella skulder. Dessa skulder värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Leverantörsskulder och låneskulder redovisas i denna kategori. Lån som säkrats mot värdeförändringar redovisas initialt inklusive eventuella transaktionskostnader och löpande till marknadsvärde.

Derivat och säkringsredovisning. Samtliga derivat, till exempel valutaterminer, elderivat och ränteswappar, värderas till verkligt värde och redovisas i balansräkningen. I stort sett samtliga derivat innehas i säkringssyfte. I de fall säkringsredovisning tillämpas redovisas värdeförändringarna enligt nedan. För derivat som inte uppfyller kraven för säkringsredovisning redovisas värdeförändringarna i rörelseresultatet eller finansnettot beroende på syftet med innehavet.

Kassaflödessäkringar. Den effektiva delen av värdeförändringar redovisas i övrigt totalresultat och ackumuleras i eget kapital fram tills det säkrade flödet träffar resultaträkningen då de ackumulerade värdeförändringarna flyttas från eget kapital via övrigt totalresultat till resultaträkningen för att möta och matcha den säkrade transaktionen. För säkringar av investeringar justeras istället anskaffningsvärdet på den säkrade posten när den inträffar. Säkringars ineffektiva del redovisas direkt i resultaträkningen. Valutaterminer och valutaswappar används som kassaflödessäkringar som säkring mot ändringar i valutakurser. För ändringar i räntor används ränteswappar som kassaflödessäkring.

Nettoinvesteringar. Värdeförändringar för säkringar avseende nettoinvesteringar i utländsk verksamhet redovisas för koncernen i övrigt totalresultat. Ackumulerad värdeförändring redovisas som en komponent i koncernens egna kapital fram tills dess att verksamheten avyttras då de ackumulerade värdeförändringarna redovisas i resultaträkningen. I moderbolaget redovisas värdeförändringar i resultaträkningen då säkringsredovisning ej tillämpas.

Beräkning av verkligt värde. Verkligt värde på finansiella instrument som handlas på en aktiv marknad baseras på noterade marknadspriser och tillhör värderingsnivå ett enligt IFRS 13. I de fall noterade marknadspriser saknas har verkligt värde beräknats genom diskonterade kassaflöden. När beräkningar av diskonterade kassaflöden gjorts har samtliga variabler såsom diskonteringsräntor och valutakurser för beräkningar hämtats från marknadsnoteringar, där så varit möjligt. Vid beräkningar av diskonterade kassaflöden används medelkurs för valutakurser och diskonteringsräntor. Dessa värderingar tillhör värderingsnivå två. Övriga värderingar, för vilka någon variabel baseras på egna bedömningar, tillhör värderingsnivå tre. Holmens värdering av finansiella instrument tillhör uteslutande värderingsnivå två. Värdering av valutaoptioner görs med tillämpning av Black & Scholes formel när det är aktuellt.

IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Goodwill representerar skillnaden mellan anskaffningsvärdet för rörelseförvärv och det verkliga värdet av förvärvade tillgångar, övertagna skulder samt eventuella förpliktelser. Goodwill värderas till anskaffningsvärde minus eventuella ackumulerade nedskrivningar. Goodwill som uppkommit vid förvärv av intresseföretag inkluderas i det redovisade värdet för andelar i intresseföretag.

Utgifter för forskning kostnadsförs då de inträffar. Utgifter för utveckling aktiveras enbart vid större projekt om en säker bedömning av de framtida ekonomiska fördelarna kan göras. Det redovisade värdet inkluderar samtliga direkt hänförliga utgifter till exempel för material och tjänster, ersättning till anställda, registrering av en juridisk rättighet, avskrivningar på patent och licenser och låneutgifter i enlighet med IAS 23. Övriga utgifter för utveckling redovisas i resultaträkningen som kostnad när de uppkommer. I balansräkningen redovisade utvecklingsutgifter är upptagna till anskaffningsvärde minus ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar.

Till immateriella anläggningstillgångar hör också patent, licenser samt IT-system vilka redovisas till anskaffningsvärde efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar.

Immateriella anläggningstillgångar i koncernen skrivs av under 5–20 år förutom goodwill. Eventuell goodwill fördelas till kassagenererande enheter. Såväl goodwill som övriga immateriella anläggningstillgångar testas årligen för nedskrivningsbehov. Eventuella nedskrivningar kan återföras med undantag från goodwill. Koncernen redovisar för närvarande ingen goodwill. Immateriella anläggningstillgångar i moderbolaget skrivs av under 5 år.

MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Materiella anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärden efter avdrag för ackumulerade avskrivningar och eventuella nedskrivningar. Materiella anläggningstillgångar som består av delar med olika nyttjandeperioder behandlas som separata komponenter av materiella anläggningstillgångar. Tillkommande utgifter aktiveras endast om de bedöms generera ekonomiska fördelar för företaget. Avgörande för bedömningen när en tillkommande utgift aktiveras är om utgiften avser utbyten av identifierade komponenter, eller delar därav, varvid sådana utgifter aktiveras. Även i de fall ny komponent tillskapats aktiveras utgiften. Eventuella oavskrivna redovisade värden på utbytta komponenter, eller delar av komponenter, utrangeras och kostnadsförs i samband med utbytet.

Det redovisade värdet för en materiell anläggningstillgång tas bort ur balansräkningen vid utrangering eller avyttring eller när inga framtida ekonomiska fördelar väntas från användning. Vinst eller förlust som uppkommer vid avyttring eller utrangering av en tillgång utgörs av skillnaden mellan ett eventuellt försäljningspris och tillgångens redovisade värde med avdrag för direkta försäljningskostnader. Vinst och förlust redovisas som övrig rörelseintäkt/kostnad.

Avskrivningar enligt plan baseras på ursprungliga anskaffningsvärden med beaktande av gjorda nedskrivningar. Avskrivning sker linjärt över tillgångens beräknade nyttjandeperiod. Mark är inte föremål för avskrivning.

Följande nyttjandeperioder (år) används:

Maskiner för vattenkraftproduktion	10–40
Förvaltnings- och lagerbyggnader, bostäder	10–33
Driftsbyggnader, markanläggningar samt maskiner för massa-, pappers- och kartongtillverkning	10–20
Maskiner för sågverk	10–12
Övriga maskiner	10
Skogsbilvägar	10
Inventarier	4–10

Finns det indikation på att det redovisade värdet är för högt görs en analys där enskilda eller naturligt sammanhängande tillgångars återvinningsvärde fastställs som det högsta av nettoförsäljningsvärdet och nyttjandevärdet. Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset efter avdrag för uppskattade kostnader för försäljning av tillgången. Nyttjandevärdet mäts som förväntat framtida diskonterat kassaflöde. Den tillämpade diskonteringsräntan beaktar riskfri ränta och den risk som är förknippad med tillgången. En nedskrivning utgörs av det belopp som återvinningsvärdet understiger redovisat värde. En nedskrivning återförs om det har skett en positiv förändring av förutsättningsgrunden som används för att bestämma återvinningsvärdet. En återföring görs som mest upp till det redovisade värdet som skulle ha redovisats, med avdrag för avskrivning, om nedskrivningen inte skulle ha gjorts.

Låneutgifter hänförliga till inköp eller uppförande av så kallade kvalificerade tillgångar ska aktiveras i koncernredovisningen som en del av tillgångens anskaffningsvärde. En kvalificerad tillgång är en tillgång som tar en betydande tid i anspråk att färdigställas och är för koncernen aktuellt vid betydande investeringsprojekt.

LEASING

Leasing klassificeras i koncernredovisningen antingen som finansiell eller operationell leasing. Leasade anläggningstillgångar där koncernen i allt väsentligt står för samma risker och förmåner som vid direkt ägande klassificeras som finansiell leasing. Leasing av tillgångar där uthyraren i allt väsentligt kvarstår som ägare till tillgången klassificeras som operationell leasing. Kostnader avseende operationella leasingavtal redovisas i årets resultat linjärt över leasingavtalets löptid. Variabla avgifter kostnadsförs i de perioder de uppkommer. Koncernens leasingavtal är samtliga klassificerade som operationella.

BIOLOGISKA TILLGÅNGAR

Koncernen redovisar sina skogstillgångar uppdelat på växande skog, vilken redovisas som biologisk tillgång till verkligt värde, och mark, vilken redovisas till anskaffningskostnad. Förändringar i verkligt värde för den växande skogen redovisas i resultaträkningen. Holmens bedömning är att det saknas relevanta marknadspriser för att värdera skogsinnehav av Holmens storlek. Värderingen görs därför genom att beräkna nuvärdet av framtida förväntade kassaflöden (efter avdrag för försäljningskostnader) från den växande skogen. Se även not 11.

I moderbolaget redovisas biologiska tillgångar enligt RFR 2. Det innebär att biologiska tillgångar klassificerade som anläggningstillgångar redovisas till anskaffningsvärde justerat för uppskrivningar med beaktande av eventuellt nedskrivningsbehov.

Avverkningsrätter redovisas som varulager. Dessa förväras med syfte att genom avverkning säkerställa Holmens behov av råvara. Någon mätbar biologisk omvandling sker inte från förvärs-tidpunkt till avverkningstillfälle.

VARULAGER

Varulager värderas till den lägsta av anskaffnings- och tillverkningskostnad, efter avdrag för erforderlig inkurans, eller nettoförsäljningsvärde. Anskaffningsvärdet för varulager beräknas genom tillämpning av först in-först ut-principen (FIFU). Nettoförsäljningsvärdet är det uppskattade försäljningspriset i den löpande verksamheten, efter avdrag för uppskattade kostnader för färdigställande och för att åstadkomma en försäljning. För egentillverkade färdigvaror består anskaffningsvärdet av direkta tillverkningskostnader och skälig andel av indirekta kostnader.

Erhållna utsläppsrätter redovisas initialt till marknadspris vid tilldelning som varulager och förutbetalad intäkt. Under året intäktsförs tilldelningen samtidigt som en interimsskuld, motsvarande gjorda utsläpp, kostnadsförs.

ERSÄTTNINGAR TILL ANSTÄLLDA

Pensionskostnader och pensionsåtaganden

Förpliktelse avseende avgifter till avgiftsbestämda planer redovisas som en kostnad i resultaträkningen när de intjänas.

Koncernens nettoförpliktelse avseende förmånsbestämda planer beräknas separat för varje plan genom en uppskattning av den framtida ersättning som de anställda intjänat genom sin anställning i både innevarande och tidigare perioder. Denna ersättning diskonteras till ett nuvärde och oredovisade kostnader avseende tjänstgöring under tidigare perioder och det verkliga värdet på eventuella förvaltningstillgångar dras av. Diskonteringsräntan är räntan på balansdagen på en förstklassig företagsobligation med en löptid som motsvarar koncernens pensionsförpliktelser. När det inte finns en aktiv marknad för sådana företagsobligationer används istället marknadsräntan på statsobligationer med en motsvarande löptid. Beräkningen görs genom den så kallade "projected unit credit method" och utförs av en kvalificerad aktuarie för den del av pensionsåtagandena som är förmånsbestämd.

Vid fastställande av förpliktelsens nuvärde och verkligt värde på förvaltningstillgångarna kan det uppstå aktuariella vinster och förluster. Dessa uppkommer antingen genom att det verkliga utfallet avviker från tidigare gjorda antaganden eller genom att antagandena ändras. Aktuariella vinster och förluster redovisas i övrigt totalresultat.

Om förmånerna i en plan förbättras, redovisas den andel av den ökade förmånen som hänför sig till de anställdas tjänstgöring under tidigare perioder som en kostnad i resultaträkningen linjärt fördelad över den genomsnittliga perioden tills förmånerna helt är intjänade. Om förmånen är fullt ut intjänade redovisas en kostnad i resultaträkningen direkt. Om det sker förändringar i en förmånsbestämd plan redovisas dessa när ändringen i planen inträffar. Om förändringen sker i samband med en omstrukturering redovisas dessa när företaget redovisar de relaterade omstruktureringskostnaderna. Ändringarna redovisas direkt i årets resultat.

Räntekostnaden på förmånsbestämda förpliktelser redovisas i årets resultat under finansnettot. Kostnaden beräknas som nettot av ränteuppräknig av pensionsåtagandet och förväntad intäkt på förvaltningstillgångar beräknat med samma räntefaktor (diskonteringsräntan). Övriga komponenter redovisas i rörelseresultatet. Omvärderingseffekter utgörs av aktuariella vinster och förluster samt skillnad mellan faktisk avkastning på förvaltningstillgångar och den summa som inkluderas i räntenettot. Omvärderingseffekterna redovisas i övrigt totalresultat.

Den särskilda löneskatten utgör en del av de aktuariella antagandena och redovisas därför som en del av nettoförpliktelserna.

Avkastningsskatt redovisas löpande i resultatet för den period skatten avser och ingår därmed inte i skuldberäkningen. Vid fonderade planer belastar skatten avkastningen på förvaltningstillgångar och redovisas i övrigt totalresultat. Vid ofonderade eller delvis ofonderade planer, belastar skatten årets resultat.

I moderbolaget tillämpas andra grunder för beräkning av förmånsbestämda planer än de som anges i IAS 19. Moderbolaget följer Tryggandelagens bestämmelser och Finansinspektionens föreskrifter eftersom detta är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. De väsentligaste skillnaderna jämfört med reglerna i IAS 19 är hur diskonteringsräntan fastställs, att beräkning av den förmånsbestämda förpliktelsen sker utifrån nuvarande lönenivå utan antagande om framtida löneökningar, och att alla aktuariella vinster och förluster redovisas i resultaträkningen då de uppstår.

När det finns en skillnad mellan hur pensionskostnaden fastställs i juridisk person och koncern, redovisas en avsättning eller fordran avseende särskild löneskatt i koncernen baserat på denna skillnad. Avsättningen eller fordran nuvärdesberäknas ej.

Ersättningar vid uppsägning

En kostnad för ersättningar i samband med uppsägningar av personal redovisas när koncernen är förpliktad, utan realistisk möjlighet till tillbakadragande, av en formell detaljerad plan att avsluta en anställning före den normala tidpunkten. När ersättningar lämnas som ett erbjudande för att uppmuntra frivillig avgång, redovisas en kostnad om det är sannolikt att erbjudandet kommer att accepteras och antalet anställda som kommer att acceptera erbjudandet tillförlitligt kan uppskattas.

Kortfristiga ersättningar

Kortfristiga ersättningar till anställda beräknas utan diskontering och redovisas som kostnad när de relaterade tjänsterna erhålls.

EGET KAPITAL

Koncernens eget kapital består av aktiekapital, övrigt tillskjutet kapital, omräknings- och säkringsreserv samt balanserade vinstmedel inklusive årets resultat. Med övrigt tillskjutet kapital avses överkurser som betalats i samband med emissioner. Omräkningsreserven innefattar alla valutakursdifferenser som uppstår vid omräkning av finansiella rapporter från utländska verksamheter som har upprättats i en annan valuta än svenska kronor. Vidare består omräkningsreserven av valutakursdifferenser som uppstår vid omvärdering av skulder och derivat som klassificerats som säkringsinstrument av en nettoinvestering i en utländsk verksamhet, inklusive skatt. Säkringsreserven innefattar den effektiva andelen av den ackumulerade nettoförändringen av verkligt värde på ett kassaflödessäkringsinstrument hänförbart till underliggande transaktioner som ännu inte har inträffat, inklusive skatt. Balanserade vinstmedel innefattar samtliga övriga delar av eget kapital inklusive årets resultat.

Innehav av återköpta aktier redovisas som en minskning av balanserade vinstmedel. Förvärv av egna aktier redovisas som en avdragspost och likvid från avyttring av egna aktier redovisas som en ökning. Transaktionskostnader redovisas direkt mot balanserade vinstmedel.

Moderbolagets eget kapital består av aktiekapital, reservfond, uppskrivningsfond samt balanserade vinstmedel och årets resultat. Reservfonden i moderbolaget avser tidigare obligatoriska avsättningar till reservfond samt belopp som före 1 januari 2006 tillförts överkursfonden. Uppskrivningsfonden i moderbolaget innehåller belopp avsatta i samband med uppskrivningar av materiella eller finansiella anläggningstillgångar. Balanserade vinstmedel innefattar samtliga övriga delar av eget kapital såsom säkringsreserv samt transaktioner till följd av återköp av egna aktier. Moderbolaget tillämpar samma redovisningsregler som koncernen avseende dessa poster, se ovan.

AVSÄTTNINGAR

En avsättning redovisas i balansräkningen när koncernen har en befintlig legal eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. En avsättning för omstrukturering redovisas när koncernen har fastställt en utförlig och formell omstruktureringsplan och omstruktureringen har antingen påbörjats eller blivit offentligt tillkännagiven.

Avsättningar görs för miljöinsatser som sammanhänger med tidigare verksamhet när föreningar uppkommer eller upptäcks, och det är troligt att betalningsansvar uppkommer och beloppet kan uppskattas med tillförlitlighet.

Reserver för framtida skogsvårdsutgifter beräknas utifrån tolkningar av gällande skogsvårds-lagstiftning och -regleringar, närhelst det är sannolikt att betalningsansvar uppkommer och när beloppet i rimlig utsträckning kan uppskattas.

EVENTUALFÖRPLIKTELSE

En eventualeförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

KONCERNBIDRAG OCH AKTIEÄGARTILLSKOTT FÖR JURIDISKA PERSONER

Koncernbidrag redovisas i moderbolaget i enlighet med RFR 2s alternativregel, det vill säga koncernbidrag som lämnats eller erhållits redovisas som bokslutsdisposition.

Lämnade aktieägartillskott redovisas som en ökning av posten Andelar i koncernföretag. Samtidigt provas om en nedskrivning av aktiernas värde är erforderlig. Denna prövning följer normala regler för värdering av tillgångsposten. Erhållna aktieägartillskott redovisas direkt mot fritt eget kapital.

ÖVRIGT

De siffror som presenteras har avrundats till närmaste heltal eller motsvarande. Saknas värde anges ett streck (-).

NOT 2. RAPPORTERING PER RÖRELSESEGMENT

2015	IGGESUND PAPERBOARD	HOLMEN PAPER	HOLMEN TIMBER	HOLMEN SKOG	HOLMEN ENERGI	KONCERN- GEMENSAMT OCH ÖVRIGT	ELIMI- NERINGAR	TOTALT KONCERNEN
Nettoomsättning								
Extern	5 472	6 148	1 314	2 814	268	-3	-	16 014
Intern	-	-	-	2 667	91	-	-2 757	-
Övriga rörelseintäkter	739	238	251	179	32	196	-434	1 203
Rörelsens kostnader	-4 866	-6 312	-1 479	-4 992	-196	-219	3 191	-14 872
Avskrivningar enligt plan	-499	-588	-77	-29	-22	-25	-	-1 240
Nedskrivningar	-	-555	-	-	-	-	-	-555
Värdeförändring biologiska tillgångar	-	-	-	267	-	-	-	267
Andelar i intresseföretags resultat	-	-45	-1	-	2	-3	-	-46
Rörelseresultat	847	-1 115	9	905	176	-53	-	769
<i>Rörelseresultat exkl. jämförelsestörande poster*</i>	<i>847</i>	<i>-74</i>	<i>9</i>	<i>905</i>	<i>176</i>	<i>-163</i>	<i>-</i>	<i>1 700</i>
Rörelsemarginal exkl. jämförelsestörande poster, %	15	-1	1	17	49	-	-	11
Avkastning på operativt kapital exkl. jämförelsestörande poster, %	12	-2	1	5	5	-	-	5
Operativa tillgångar	7 409	4 459	1 081	18 790	3 462	254	-330	35 126
Operativa skulder	787	901	157	1 202	111	1 142	-330	3 971
Operativt kapital	6 622	3 558	924	17 589	3 351	-888	-	31 155
Investeringar	324	347	103	31	18	8	-	832

* Jämförelsestörande poster avser nedskrivning av anläggningstillgångar, avsättning för kostnader samt effekter av brand om -931 Mkr.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR PER LAND	2015	2014	2015	2014
Sverige	26 817	26 779	14 948	15 066
Storbritannien	2 044	2 021	-	-
Spanien	648	1 410	-	-
Övrigt	6	6	-	-
Summa	29 515	30 216	14 948	15 066

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
NETTOOMSÄTTNING PER PRODUKTOMRÅDE	2015	2014	2015	2014
Kartong	5 248	4 890	3 340	3 076
Tryckpapper	5 956	6 079	5 925	6 053
Massa	211	212	326	325
Trävaror	1 311	1 352	1 313	1 352
Virke	2 812	2 957	2 806	2 940
Energi	268	320	268	320
Övrigt	206	184	12	11
Summa	16 014	15 994	13 989	14 077

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
NETTOOMSÄTTNING PER MARKNAD	2015	2014	2015	2014
Sverige	3 598	3 822	3 575	3 802
Storbritannien	2 223	2 110	1 431	1 474
Tyskland	1 981	2 066	1 774	1 756
Spanien	1 109	979	911	806
Italien	846	898	795	851
Frankrike	710	648	621	572
Nederländerna	626	642	542	556
Övriga Europa	2 753	2 765	2 264	2 316
Övriga världen	2 167	2 063	2 076	1 944
Summa	16 014	15 994	13 989	14 077

NOT 2. RAPPORTERING PER RÖRELSESEGMENT

2014	IGGESUND PAPERBOARD	HOLMEN PAPER	HOLMEN TIMBER	HOLMEN SKOG	HOLMEN ENERGI	KONCERN- GEMENSAMT OCH ÖVRIGT	ELIMI- NERINGAR	TOTALT KONCERNEN
Nettoomsättning								
Extern	5 113	6 247	1 352	2 957	320	4	-	15 994
Intern	-	-	-	2 683	69	-	-2 752	-
Övriga rörelseintäkter	697	166	265	150	17	147	-421	1 021
Rörelsens kostnader	-4 648	-5 677	-1 457	-5 228	-178	-276	3 173	-14 291
Avskrivningar enligt plan	-487	-584	-123	-29	-21	-21	-	-1 265
Nedskrivningar	-	-	-450	-	-	-	-	-450
Värdeförändring biologiska tillgångar	-	-	-	282	-	-	-	282
Andelar i intresseföretags resultat	-	-12	-	-	5	-1	-	-7
Rörelseresultat	674	141	-413	817	212	-146	-	1 284
<i>Rörelseresultat exkl. jämförelsestörande poster*</i>	<i>674</i>	<i>141</i>	<i>37</i>	<i>817</i>	<i>212</i>	<i>-146</i>	<i>-</i>	<i>1 734</i>
Rörelsemarginal exkl. jämförelsestörande poster, %	13	2	3	14	54	-	-	11
Avkastning på operativt kapital exkl. jämförelsestörande poster, %	10	3	3	5	6	-	-	5
Operativa tillgångar	7 521	5 634	1 040	18 580	3 493	294	-379	36 183
Operativa skulder	731	968	138	1 240	91	1 038	-379	3 829
Operativt kapital	6 790	4 666	901	17 340	3 401	-744	-	32 354
Investeringar	288	331	55	86	32	57	-	849

* Jämförelsestörande poster avser nedskrivning av anläggningstillgångar om -450 Mkr.

Affärsområdet Iggesund Paperboard producerar kartong för konsumentförpackningar och grafiska ändamål vid ett svenskt och ett engelskt bruk. Holmen Paper tillverkar tryckpapper för magasin, produktkataloger, direktreklam, böcker och dagstidningar vid två svenska och ett spanskt bruk. Holmen Timber tillverkar trävaror vid två svenska sågverk. Under 2015 producerades 0,5 miljoner ton kartong, 1,3 miljoner ton tryckpapper samt 0,7 miljoner m³ sågade trävaror.

Holmen Skog ansvarar för koncernens skogar på drygt en miljon hektar. Den årliga avverkningen i egen skog är normalt cirka 3,1 miljoner m³fub. Holmen Energi ansvarar för koncernens vatten- och vindkraftstillgångar och för att utveckla koncernens verksamhet inom energiområdet. Produktionen uppgick 2015 till 1,4 TWh el. Holmen Skog och Holmen Energi ansvarar även för koncernens virkes- respektive elförsörjning i Sverige.

I Holmen-koncernen ansvarar affärsområdena för förvaltningen av de operativa tillgångarna och skulderna. Koncernledningen följer upp verksamheten på rörelseresultatnivå och hur avkastningen förhåller sig till operativt kapital. Det operativa kapitalet i respektive segment inkluderar alla tillgångar och skulder som nyttjas av affärsområdet såsom anläggningstillgångar, varulager och rörelsefordringar och rörelseskulder. Finansiering och skattefrågor hanteras på koncernnivå. Följaktligen fördelas inte finansiella tillgångar och skulder, inklusive pensionsskuld, samt aktuella och uppskjutna skattefordringar och skatteskulder på affärsområdena.

Den koncerninterna försäljningen mellan segmenten baseras på ett marknadsmässigt internpris. Segmentet "Koncerngemensamt och övrigt" omfattar koncernstabler och koncerngemensamma funktioner som inte fördelas på övriga segment. Inga resultatposter efter rörelseresultatet allokteras till respektive affärsområde.

Intäkter från externa kunder har hänförs till enskilda länder efter det land kunden har sin hemvist.

NOT 3. ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Försäljning biprodukter	358	394	194	262
Certifikat, förnybar energi	435	323	130	144
Utsläppsätter	48	53	44	44
Försäljning anläggningstillgångar	37	13	28	317
Hyses- och arrendeintäkter	42	31	25	25
Skogsvårdsupdrag	67	71	67	71
Övrigt	215	137	208	151
Totalt	1 203	1 021	696	1 013

Av försäljning biprodukter i koncernen avser 123 (161) Mkr utskott från produktion, 104 (77) Mkr spån, bark och flis med mera samt 130 (156) Mkr extern försäljning av energi.

Intäkter från certifikat för förnybar energi som erhållits från produktion av förnybar energi vid koncernens anläggningar uppgick till 435 (323) Mkr.

Koncernen har tilldelats utsläppsätter, vilka delvis använts i den egna produktionen. Överskottet har medfört ett redovisat resultat på 48 (53) Mkr.

NOT 4. ANSTÄLLDA, PERSONALKOSTNADER OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARES ERSÄTTNINGAR

LÖNEKOSTNADER OCH SOCIALA AVGIFTER	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Löner och ersättningar	1 665	1 600	1 233	1 221
Sociala kostnader	633	596	534	482

ÅRSSTÄMMANS RIKTLINJER FÖR BESTÄMMANDE AV LÖN OCH ANNAN ERSÄTTNING TILL LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Årsstämman 2015 fattade beslut om följande riktlinjer för bestämmande av lön och annan ersättning till verkställande direktören och övriga ledande befattningshavare, det vill säga de affärsområdes- och stabschefer som rapporterar direkt till verkställande direktören.

Lön och övriga förmåner

Ersättningen till verkställande direktören och övriga ledande befattningshavare ska utgöras av en fast, marknadsmässig lön. Övriga förmåner, i huvudsak bil- och bostadsförmån, ska där de förekommer utgöra en begränsad del av ersättningarna. Någon rörlig ersättning ska inte förekomma.

Pension

Ordinarie pensionsålder ska vara 65 år. Bolaget eller befattningshavaren ska åga ömsesidig rätt att begära pensionsuttag tidigast från 60 år. Pension före 65 år ska vara förmånsbestämd eller avgiftsbestämd. Pension från 65 år ska följa ITP-planen. Därutöver ska befattningshavaren kunna erhålla en kompletterande ålderspension. För sådan kompletterande pension ska en successiv övergång ske från den tidigare tillämpade ordningen med en förmånsbestämd pension till en ordning där pensionen är avgiftsbestämd.

Uppsägningstid och avgångsvederlag

Uppsägningstiden bör normalt vara ett år, om uppsägningen sker på initiativ av bolaget, och sex månader, om uppsägningen sker på initiativ av befattningshavaren. Vid uppsägning från bolagets sida ska avgångsvederlag kunna utgå med belopp motsvarande högst 24 månadslöner. För nya avtal ska gälla att lön under uppsägningstid och avgångsvederlag sammanlagt inte ska överstiga ett belopp motsvarande lönen för två år.

Incitamentsprogram

Beslut om aktie- och aktiekursrelaterade incitamentsprogram riktade till ledande befattningshavare ska fattas av bolagsstämman.

Ersättningsutskott

Ett inom styrelsen utsett ersättningsutskott ska bereda frågor om lön och övriga anställningsvillkor för verkställande direktören och förelägga styrelsen förslag till beslut i sådana frågor. De närmare principerna för lönesättning, pensioner och andra förmåner avseende övriga ledande befattningshavare ska återfinnas i av ersättningsutskottet fastlagd lönepolicy.

Avvikelse i enskilt fall

Styrelsen ska ha rätt att frånga dessa riktlinjer om det i ett enskilt fall finns särskilda skäl för det. Om sådan avvikelse sker ska information om detta, och skälet till avvikelsen, redovisas vid närmast följande årsstämma.

ERSÄTTNINGAR TILL STYRELSE OCH LEDANDE BEFATTNINGSHAVARE

Styrelsen

Till den av årsstämman valda styrelsen utgår fast styrelsearvode. VD erhåller dock inget arvode. För 2015 uppgick arvodet till 2 925 000 (2 600 000) kronor. Arvodet till styrelsens ordförande var 650 000 (650 000) kronor och till övriga sju (sex) ledamöter 325 000 (325 000) kronor vardera.

Ledande befattningshavare

Lön och övriga förmåner till VD under 2015 uppgick till 7 198 063 (9 925 651) kronor. Den totala pensionskostnaden för VD, beräknad enligt IAS 19, uppgick till 3 616 009 (4 449 375) kronor. Inga rörliga ersättningar har utgått.

För övriga ledande befattningshavare, det vill säga de fyra (fem) affärsområdeschefer och fyra (sex) stabschefer som rapporterar direkt till VD, uppgick löner och övriga förmåner under 2015 till sammanlagt 18 883 727 (26 947 050) kronor.

Den totala pensionskostnaden, beräknad enligt IAS 19, för denna grupp uppgick under 2015 till 9 856 250 (12 821 925) kronor. Inga rörliga ersättningar har utgått.

För ledande befattningshavare, anställda från och med 2011, är den ömsesidiga uppsägningstiden sex månader. Vid uppsägning från bolagets sida utgår ett avräkningsbart avgångsvederlag motsvarande 18 månadslöner. Dessa villkor gäller för fem personer. För fyra chefsavtal, tecknade före 2011, gäller en uppsägningstid om sex månader från den anställdes sida och tolv månader från bolagets sida. Vid uppsägning från bolagets sida utgår ett avgångsvederlag med motsvarande en till två årslöner beroende på befattningshavarens ålder.

Samtliga ledande befattningshavare är anställda av moderbolaget.

Pensionsförpliktelser för styrelse och ledande befattningshavare

Holmens pensionsåtagande utöver ITP-planen avseende VD uppgick per 2015-12-31 till 9 (8) Mkr och avseende övriga ledande befattningshavare till 24 (45) Mkr, beräknat enligt IAS 19. Koncernen har även åtagande avseende en medlem av styrelsen som tidigare varit bolagets VD; Göran Lundin 7 (7) Mkr. Pensionsåtagandena tryggs av förvaltningstillgångar i fristående pensionsstiftelse.

	MEDEL- ANTAL ÅRS- ANSTÄLLDA	VARAV KVINNOR	MEDEL- ANTAL ÅRS- ANSTÄLLDA	VARAV KVINNOR
	2015		2014	
Moderbolaget				
Sverige	2 422	467	2 487	486
Spanien	11	6	11	7
Koncernföretag				
Estland	8	2	9	3
Frankrike	13	5	11	5
Hongkong	6	1	5	1
Italien	7	3	7	3
Nederländerna	104	37	94	32
Polen	7	4	7	5
Portugal	1	-	1	-
Ryssland	1	1	-	-
Schweiz	3	1	5	1
Singapore	6	3	5	3
Spanien	268	50	278	50
Storbritannien	429	50	412	41
Tyskland	20	10	20	8
USA	9	3	7	2
Totalt koncernföretag	882	170	861	153
Totalt koncernen	3 315	643	3 359	645

Årets minskning av antalet anställda i moderbolaget förklaras främst av utförda omstruktureringar.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
ANDEL KVINNOR, %	2015	2014	2015	2014
Styrelse (exkl. suppleanter)	17	18	17	18
Ledande befattningshavare	22	25	22	25
Övriga anställda	19	19	19	19
Totalt	19	19	19	19

NOT 5. ARVODE OCH KOSTNADSERSÄTTNING TILL REVISORER

Revisionsbolaget KPMG valdes av årsstämman 2015 till revisorer för en tid av ett år. KPMG genomför revisionen i Holmen AB samt i nästan samtliga dotterbolag.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
ERSÄTTNINGAR TILL KPMG	2015	2014	2015	2014
Revisionsuppdrag	6	7	4	4
Skatterådgivning	3	1	1	1
Övriga tjänster	0	0	-	0
Summa	10	8	5	5
Övriga revisorer	1	0	-	-
Totalt	11	9	5	5

Med revisionsuppdrag avses lagstadgad revision av årsredovisningen och bokföringen samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning samt revision utförd i enlighet med överenskommelse eller avtal. Detta inkluderar övriga arbetsuppgifter som det ankommer på bolagets revisor att utföra samt rådgivning eller annat biträde som föranleds av iakttagelser vid sådan granskning eller genomförandet av sådana övriga arbetsuppgifter. Skatterådgivning avser samtliga konsultationer inom skatteområdet. Med övriga tjänster avses rådgivning avseende redovisningsfrågor, rådgivning vid avyttring och förvärv av verksamheter samt rådgivning kring processer och intern kontroll.

NOT 6. FINANSNETTO OCH RESULTAT FRÅN FINANSIELLA INSTRUMENT

FINANSIELLA INTÄKTER	KONCERNEN		MODERBOLAGET			KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014		2015	2014	2015	2014
Utdelning från koncernföretag	-	-	8	546	Valutakursvinst/förlust på kundfordringar och leverantörsskulder	99	191	69	164
Nettovinst/förlust					Nettovinst/förlust avseende derivat som redovisas i rörelsekapitalet	-67	-116	-82	-81
Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via årets resultat					Ränteintäkter avseende kundfordringar	1	1	1	1
- Innehas för hantering av finansiella risker*	-	-33	15	-33	Räntekostnader avseende leverantörsskulder	-1	-4	-1	-4
Likvida medel	-	-5	-	-5					
Övriga finansiella fordringar	-	38	7	41					
Ränteintäkter	1	1	16	15					
Summa finansiella intäkter	1	1	46	565					
FINANSIELLA KOSTNADER									
Nedskrivning av aktier i koncernföretag	-	-	-126	-351					
Nedskrivning av övriga aktier och andelar	-	-5	-	-					
Nettovinst/förlust									
Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde via årets resultat									
- Innehas för hantering av finansiella risker*	-10	-	-12	-67					
Likvida medel	5	-	5	-					
Övriga finansiella skulder	3	0	3	-34					
Summa nettovinst/förlust	-2	-6	-130	-452					
Räntekostnader**	-89	-143	-79	-139					
Finansiella kostnader	-91	-149	-209	-591					
Finansnetto	-90	-147	-163	-26					

* Tillhör kategorin "Innehas för handel" enligt IAS 39.

** -38 (-27) Mkr i koncernen avser räntekostnader på derivat som är värderade till verkligt värde via årets resultat. För moderbolaget uppgår motsvarande belopp till -38 (-27) Mkr. Övriga ränteintäkter och räntekostnader hänförs till finansiella poster som inte värderas till verkligt värde.

De nettovinster och förluster som redovisas i finansnettot avser främst valutaomvärdering avseende intern utlåning, säkring av intern utlåning samt valutaomvärdering av likvida medel och säkring av likvida medel. Vidare ingår omvärdering av ränteswappar som säkrar lån med fast ränta. I moderbolagets finansnetto ingår dessutom valutaomvärdering av externa lån och terminer som säkras nettoinvestering i utlandsverksamhet. Dessa poster redovisas i koncernen i övrigt totalresultat. Marknadsvärdet på räntekomponenten i valutaterminer samt värdeförändringar i upplupen ränta och realiserad ränta i fastränteswappar redovisas löpande i räntenettet.

I moderbolaget ingår inga värdeförändringar gällande lån.

Upplysningar avseende finansiella risker återfinns i förvaltningsberättelsen på sid. 42–45.

Resultat från finansiella instrument som redovisas i rörelseresultatet framgår av följande tabell:

NOT 7. SKATT

SKATT I RESULTATRÄKNINGEN	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Aktuell skatt	-134	-485	-252	-403
Uppskjuten skatt	14	255	9	-80
Totalt	-120	-230	-244	-483

Redovisad skatt uppgick till -120 Mkr vilket motsvarar 18 procent av resultatet före skatt.

	KONCERNEN				MODERBOLAGET			
	2015		2014		2015		2014	
	MKR	%	MKR	%	MKR	%	MKR	%
Redovisat resultat före skatt	679		1 137		982		2 353	
Skatt enligt gällande skattesats	-149	22,0	-250	22,0	-216	22,0	-518	22,0
Skillnad i skattesats i utländsk verksamhet	4	-0,5	4	-0,4	0	0,0	0	0,0
Ej skattepliktiga intäkter och ej avdragsgilla kostnader	-16	2,3	4	-0,3	-25	2,5	38	-1,6
Schablonränta på periodiseringsfond	-3	0,4	-6	0,5	-3	0,3	-5	0,2
Effekt av ej uppbokade underskottsavdrag och temporära skillnader	4	-0,6	22	-2,0	0	0,0	0	0,0
Skatt hänförlig till tidigare perioder	19	-2,8	-4	0,3	0	0,0	2	-0,1
Ändrad skattesats på uppskjuten skattefordran/skatteskuld	21	-3,1	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Övrigt	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Effektiv skatt	-120	17,7	-230	20,2	-244	24,8	-484	20,6

SKATT HÄNFÖRLIG TILL ÖVRIGT TOTALRESULTAT

	KONCERNEN						MODERBOLAGET					
	FÖRE SKATT	SKATT	EFTER SKATT	FÖRE SKATT	SKATT	EFTER SKATT	FÖRE SKATT	SKATT	EFTER SKATT	FÖRE SKATT	SKATT	EFTER SKATT
	2015			2014			2015			2014		
Kassaflödessäkringar	-31	7	-24	-226	50	-177	-30	7	-23	-155	34	-121
Omräkningsdifferens på utländsk verksamhet	8	-	8	355	-	355	-	-	-	-	-	-
Säkring av valutarisk i utlandsverksamhet	22	-5	17	-101	22	-79	-	-	-	-	-	-
Omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner	208	-43	165	-170	34	-137	-	-	-	-	-	-
Övrigt totalresultat	207	-41	166	-143	106	-37	-30	7	-23	-155	34	-121

SKATTER I BALANSRÄKNINGEN

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Uppskjuten skattefordran	6	1	-	-
Aktuell skattefordran	12	44	-	-
Summa skattefordringar	18	46	-	-

UPPSKJUTNA SKATTESKULDER	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Anläggningstillgångar				
Biologiska tillgångar*	3 788	3 718	634	632
Materiella anläggningstillgångar	1 363	1 361	-1	-2
Periodiseringsfond	438	512	-	-
Säkringsredovisade transaktioner	-81	-74	-81	-74
Övrigt, inkl. uppskjutna skattefordringar netto-redovisade bland uppskjutna skatteskulder	0	-38	17	29
Totalt uppskjutna skatteskulder	5 508	5 480	569	585
Aktuell skatteskuld	53	248	53	221
Summa skatteskulder	5 561	5 728	622	806

* För moderbolaget avses skogsmark.

NOT 7. SKATT, FORTS.

FÖRÄNDRING I NETTOT AV UPPSKJUTEN SKATTEFORDRAN OCH UPPSKJUTEN SKATTESKULD

2015	KONCERNEN					MODERBOLAGET			
	REDOVISAT					REDOVISAT I			
	INGÅENDE BALANS	REDOVISAT I RESULTAT- RÅKNINGEN	I ÖVRIGT TOTAL- RESULTAT	OMRÄKNINGS- DIFFERENSER OCH ÖVRIGT	UTGÅENDE BALANS	INGÅENDE BALANS	REDOVISAT I RESULTAT- RÅKNINGEN	ÖVRIGT TOTAL- RESULTAT	UTGÅENDE BALANS
Biologiska tillgångar*	-3 718	-69	-	-	-3 788	-632	-2	-	-634
Materiella anläggningstillgångar	-1 361	8	-	-10	-1 363	2	-1	-	1
Avsättningar för pensioner	77	-15	-43	4	22	-	-	-	-
Periodiseringsfond	-512	74	-	-	-438	-	-	-	-
Övrigt	35	16	7	5	64	45	12	7	64
Uppskjuten nettoskatteskuld	- 5 479	14	-36	-1	-5 502	-585	9	7	-569

2014	KONCERNEN					MODERBOLAGET			
	REDOVISAT					REDOVISAT I			
	INGÅENDE BALANS	REDOVISAT I RESULTAT- RÅKNINGEN	I ÖVRIGT TOTAL- RESULTAT	OMRÄKNINGS- DIFFERENSER OCH ÖVRIGT	UTGÅENDE BALANS	INGÅENDE BALANS	REDOVISAT I RESULTAT- RÅKNINGEN	ÖVRIGT TOTAL- RESULTAT	UTGÅENDE BALANS
Biologiska tillgångar*	-3 654	-64	-	-	-3 718	-542	-90	-	-632
Materiella anläggningstillgångar	-1 760	421	-	-22	-1 361	2	0	-	2
Avsättningar för pensioner	40	-2	34	7	77	-	-	-	-
Periodiseringsfond	-389	-123	-	-	-512	-	-	-	-
Övrigt	-38	23	50	0	35	1	10	34	45
Uppskjuten nettoskatteskuld	-5 802	255	84	-15	-5 479	-538	-80	34	-585

*För moderbolaget avses skogsmark.

För information avseende biologiska tillgångar se not 11. Uppskjuten skatteskuld avseende materiella anläggningstillgångar är framförallt hänförlig till avskrivningar över plan.

För information avseende avsättningar för skatter se not 18.

Den uppskjutna skattekostnad som redovisas i koncernens resultaträkning avser främst förändring av temporära skillnader. Redovisat i övrigt totalresultat inkluderar uppskjuten skatt avseende förändring i såringsreserv 7 (50) Mkr och omvärderingar av förmånsbestämda pensionsplaner -43 (34) Mkr.

Vid årsskiftet fanns skattemässiga underskottsavdrag och temporära skillnader motsvarande cirka 790 Mkr i skatt för vilka uppskjutna skattefordringar inte har redovisats i resultat- och balansräkningen. Av dessa avser 460 Mkr underskottsavdrag, hänförligt till den spanska verksamheten. Ingen tidsgräns för utnyttjande finns. Koncernens bedömning är att det inte är sannolikt att de skattemässiga underskottsavdragen, för vilka uppskjuten skattefordran inte redovisats, kommer kunna utnyttjas mot framtida vinster inom överskådlig tid.

NOT 8. RESULTAT PER AKTIE

	KONCERNEN	
	2015	2014
Totalt antal utestående aktier 1 januari	83 996 162	83 996 162
Återköp av egna aktier under året	-	-
Totalt antal utestående aktier 31 december	83 996 162	83 996 162
Aktieägarnas andel av årets resultat, Mkr	559	907
Genomsnittligt antal aktier	83 996 162	83 996 162
Årets resultat per aktie, kr	6,7	10,8

Tidigare år har 760 000 aktier av serie B återköpts, vilket motsvarar cirka 0,9 procent av det totala antalet utestående aktier och cirka 0,3 procent av det totala antalet röster.

NOT 9. IMMATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN				
Vid årets ingång	215	151	26	26
Investeringar	12	73	-	-
Avyttringar och utrangeringar	-1	-12	-	-
Omräkningsdifferenser	-1	3	-	-
Summa	225	215	26	26
ACKUMULERADE AV- OCH NEDSKRIVNINGAR				
Vid årets ingång	101	92	17	16
Årets avskrivningar	19	18	1	1
Årets nedskrivningar	-	-	-	-
Avyttringar och utrangeringar	-1	-12	-	-
Omräkningsdifferenser	-1	3	-	-
Summa	118	101	18	17
Planenligt restvärde vid årets utgång	107	114	8	9

Immateriella anläggningstillgångar består huvudsakligen av IT-system 80 (91) Mkr. Tillgångarna är i huvudsak externt förvärvade. De har en bestämbar nyttjandeperiod och skrivs av under 5–20 år. Ingen goodwill finns i koncernen.

NOT 10. MATERIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

	SKOGSMARK		BYGGNADER, ÖVRIG MARK OCH MARKANLÄGGNINGAR		MASKINER OCH INVENTARIER		PÅGÅENDE ARBETEN OCH FÖRSKOTT TILL LEVERANTÖRER		TOTALT	
KONCERNEN	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Ackumulerade anskaffningsvärden										
Vid årets ingång	165	137	6 970	6 758	30 964	29 918	153	108	38 252	36 921
Investeringar	-	22	60	61	811	417	-17	62	854	561
Omklassificeringar	-	-	-	-	4	17	-4	-17	-	0
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-5	-5	-526	-93	-3	-	-533	-98
Omräkningsdifferenser	2	7	-22	156	8	705	0	1	-13	868
Summa	167	165	7 003	6 970	31 260	30 964	130	153	38 560	38 252
Ackumulerade av- och nedskrivningar										
Vid årets ingång	-	-	3 822	3 454	23 166	21 363	-	-	26 988	24 817
Årets avskrivningar enligt plan	-	-	142	140	1 080	1 106	-	-	1 222	1 246
Årets nedskrivningar	-	-	306	148	249	302	-	-	555	450
Avyttringar och utrangeringar	-	-	-4	-4	-477	-90	-	-	-481	-94
Omräkningsdifferenser	-	-	-19	84	-25	484	-	-	-45	569
Summa	-	-	4 247	3 822	23 992	23 166	-	-	28 239	26 988
Planenligt restvärde vid årets utgång	167	165	2 756	3 148	7 268	7 798	130	153	10 321	11 265

	SKOGSMARK		BYGGNADER, ÖVRIG MARK OCH MARKANLÄGGNINGAR		MASKINER OCH INVENTARIER		TOTALT	
MODERBOLAGET	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Ackumulerade anskaffningsvärden								
Vid årets ingång	434	90	139	140	248	245	822	475
Investeringar	26	344	-	0	23	21	49	365
Omklassificeringar	-	-	-	-	-	-	-	-
Avyttringar och utrangeringar	0	0	0	-1	-39	-18	-39	-19
Summa	461	434	139	139	232	248	832	822
Ackumulerade avskrivningar enligt plan								
Vid årets ingång	-	-	128	127	184	175	312	302
Årets avskrivningar enligt plan	-	-	1	1	24	25	25	26
Avyttringar och utrangeringar	-	-	0	0	-36	-16	-36	-17
Summa	-	-	129	128	172	184	301	312
Ackumulerade uppskrivningar								
Vid årets ingång	2 401	2 415	1	1	-	-	2 402	2 416
Avyttringar och utrangeringar	-12	-14	-	-	-	-	-12	-14
Summa	2 390	2 401	1	1	-	-	2 391	2 402
Planenligt restvärde vid årets utgång	2 850	2 835	11	12	60	65	2 922	2 912

Koncernens nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar redovisas i resultaträkningen på raden Nedskrivningar. Det beräknade återvinningsvärdet för koncernens tryckpapperstillgångar har under 2015 minskat till följd av svag lönsamhet att producera standard tidningspapper och understeg vid årsskiftet redovisade värden. Detta har medfört en nedskrivning av materiella anläggningstillgångar med -555 Mkr. Under 2014 gjordes nedskrivningar av materiella anläggningstillgångar med -450 Mkr avseende koncernens sågverkstillgångar.

Koncernens investeringsåtaganden avseende beslutade och pågående projekt uppgick per 2015-12-31 till 776 (710) Mkr. Bolagets aktiverade låneutgifter uppgick under 2015 till 3 (1) Mkr. För att fastställa beloppet har en räntesats på 1,8 (2,5) procent använts.

I november 2015 drabbades massafabriken vid Hallsta pappersbruk av en brand vilket stoppade produktionen på brukets två pappersmaskiner. Brukets ena pappersmaskin, PM12, kunde återstartas efter tolv dagar. Den andra pappersmaskinen, PM11, väntas kunna återstartas i mars 2016 efter återuppbyggnad av brandskadade delar i massafabriken. Brandskadade delar har utrangrats. Planenligt restvärde för dessa var 41 Mkr. Kostnaden för återuppbyggnad täcks av försäkring. Ackumulerade kostnader för återuppbyggnad vid årsskiftet, 50 Mkr, har aktiverats och förväntad försäkringsersättning för detta har intäktsförts. Större delen av återuppbyggnad väntas ske 2016.

NOT 11. BIOLOGISKA TILLGÅNGAR

I koncernen redovisas skogstillgångar uppdelat på växande skog, som redovisas som biologisk tillgång till verkligt värde, och mark, som redovisas till anskaffningskostnad. Holmens bedömning är att det saknas relevanta marknadspriser som kan användas för att värdera skogsinnehav av Holmens storlek. Värderingen görs därför genom att beräkna nuvärdet av framtida förväntade kassaflöden från den växande skogen. Värdering till verkligt värde görs utifrån värderingsnivå tre. Beräkning av kassaflöden görs för kommande 100 år, vilket bedöms vara skogens avverkningscykel. Kassaflödena beräknas utifrån avverkningsvolymen enligt Holmens aktuella avverkningsplan samt bedömningar om framtida pris- och kostnadsutveckling. Kostnader för återplantering har beaktats då återplantering efter avverkning är en skyldighet enligt lag. Kassaflödena diskonteras med en ränta om 5,5 procent.

Totalt innehar Holmen 1 042 000 hektar produktiv skogsmark med en volym stående skog om 119 miljoner m³sk. Enligt gällande avverkningsplan, som är från 2011, kommer avverkningen att uppgå till 3,1 miljoner m³fub per år, varav 0,1 miljoner m³fub biobränsle i form av grenar och toppar. Denna nivå bedöms vara i stort oförändrad till 2030. Därefter beräknas den successivt kunna ökas till drygt 4 miljoner m³fub år 2110. Cirka 45 procent av avverkningen utgörs av massaved som säljs till massa- och pappersindustrin, 50 procent utgörs av timmer som säljs till sågverk och resterande andel utgörs av bränsleved.

Värderingen baseras på ett långsiktigt trendpris som årligen räknas upp med 2 procent inflation. Trendpriset för 2015 var 435 kr/m³fub, vilket är i nivå med snittet för de senaste tio åren men något högre än gällande marknadspriser. Kostnadsprognosen utgår ifrån aktuell kostnadsnivå och räknas upp med drygt 2 procent per år.

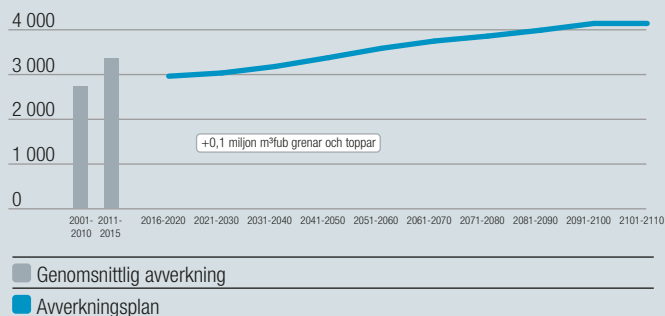
Holmens skogsinnehav är redovisat till 17 173 (16 867) Mkr före skatt. En uppskjuten skatteskuld om 3 788 (3 718) Mkr redovisas relaterat till detta, vilket motsvarar den skatteskuld som uppstår vid den framtida avverkningen. Detta innebär att den växande skogen netto efter skatt redovisas till 13 385 (13 149) Mkr.

Förändringen av värdet på den växande skogen kan delas upp på:

KONCERNEN	2015	2014
Redovisat värde vid årets ingång	16 867	16 517
Köp av växande skog	36	49
Försäljning av växande skog	-2	0
Erhållen växande skog vid byte	-	640
Lämnad växande skog vid byte	-	-641
Förändring till följd av avverkning	-540	-471
Orealiserad förändring av verkligt värde	807	753
Övriga förändringar	5	20
Redovisat värde vid årets utgång	17 173	16 867

SKÖRD

1 000 m³fub/år

Nettot av förändring av verkligt värde och förändring till följd av avverkning redovisas i resultat-räkningen som värdeförändring i biologiska tillgångar. För 2015 uppgick den till 267 (282) Mkr. Erhållen och lämnad skog för jämförelseåret avser fastighetsbyte med Naturvårdsverket. Bytet medförde att Holmen lämnade 10 000 hektar mark och erhöll 18 000 hektar mark till motsvarande värde, baserat på externa oberoende värderingar.

Nedan visas hur värdet på skogstillgångarna skulle påverkas av förändringar i de mest väsentliga värderingsantagandena.

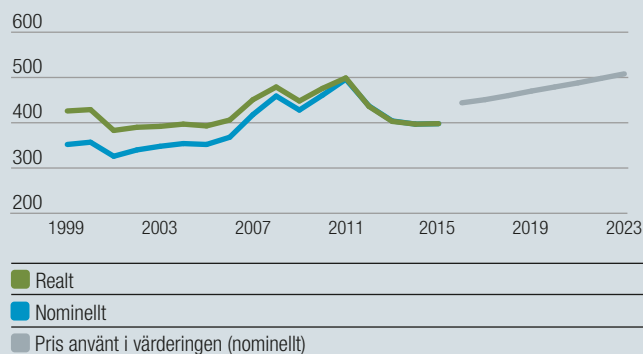
Värdeförändring

KONCERNEN	FÖRE SKATT	EFTER SKATT
Årlig förändring, +0,1% per år		
Avverkningstakt	750	590
Prisinflation	1 150	900
Kostnadsinflation	-650	-510
Nivåförändring, +1%		
Avverkning	250	200
Priser	380	300
Kostnader	-230	-180
Diskonteringsränta, +0,1%	-460	-360

Med årlig förändring avses den årliga förändringstakten som används i värderingen för respektive parameter. Exempelvis innebär en ökning med 0,1 procent att den årliga prisinflationen ökas från 2,0 procent till 2,1 procent i beräkningarna. Med nivåförändring avses att den nivå som ligger för respektive parameter och år förändras. Exempelvis innebär 1 procent prisökning att de virkespriser som ligger i beräkningarna höjs med 1 procent för samtliga år (ett nivåskift).

PRISER

Kr/m³fub

Prisserien Nominellt visar genomsnittligt försäljningspris för Holmen. Realt är nominella priser omräknade till 2015 års penningvärde med användning av historisk svensk KPI.

NOT 12. ANDELAR I INTRESSEFÖRETAG, JOINT VENTURES SAMT ÖVRIGA AKTIER OCH ANDELAR

INTRESSEFÖRETAG	KONCERNEN		MODERBOLAGET		JOINT VENTURES	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014		2015	2014	2015	2014
Redovisat värde vid årets ingång	1 828	1 825	125	125	Redovisat värde vid årets ingång	142	136	82	82
Investeringar	-	17	-	-	Investeringar	-	-	-	-
Resultatandel	-46	-17	-	-	Resultatandel	-1	10	-	-
Erhållen utdelning	-	-2	-	-	Övrigt	-	-3	-	-
Omräkningsdifferens	-3	10	-	-	Redovisat värde vid årets utgång	141	142	82	82
Nedskrivningar	-7	-5	-	-					
Redovisat värde vid årets utgång	1 772	1 828	125	125					
ÖVRIGA AKTIER OCH ANDELAR	KONCERNEN		MODERBOLAGET		JOINT VENTURES	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014		2015	2014	2015	2014
Redovisat värde vid årets ingång	4	9	1	1	Redovisat värde vid årets ingång	4	9	1	1
Investeringar	-	-	-	-	Investeringar	-	-	-	-
Avyttringar	0	-	0	-	Avyttringar	0	-	0	-
Omräkningsdifferens	0	-	-	-	Omräkningsdifferens	0	-	-	-
Nedskrivningar	-	-5	-	-	Nedskrivningar	-	-5	-	-
Redovisat värde vid årets utgång	4	4	1	1	Redovisat värde vid årets utgång	4	4	1	1

Ågandet i Brännälvens Kraft AB, Gidekraft AB, Harrsele AB samt Vattenfall Tuggen AB avser vattenkrafttillgångar medan ågandet i VindIn AB avser vindkrafttillgångar. Ågarandelen ger koncernen rätt att köpa producerad elkraft till självkostnadspris, vilket innebär att endast ett mycket begränsat resultat uppstår i intresseföretaget. Inköpt elkraft säljs externt till marknadspris och resultatet redovisas i koncernen inom affärsområdet Holmen Energi.

Innehavet i intresseföretaget Harrsele AB är i koncernen bokfört till 1 467 Mkr. Holmen köpte 564 (426) GWh elkraft från Harrsele AB under 2015 vilket gav Holmen ett rörelseresultat på 95 (98) Mkr vid försäljning på marknaden. Harrsele AB äger krafttillgångar som ett normalt år producerar 950 GWh elkraft. Tillgångarna är ursprungligen uppförda åren 1957-58 och bokfört värde på anläggningsstillgångarna i Harrsele AB uppgår till 115 (119) Mkr. Bolaget har långfristiga skulder till dess ägare om 25 (25) Mkr.

Ågandet i resterande intresseföretag avser verksamhet inom områdena logistik, försäljning, forskning och utveckling samt återvinning och hantering av returpapper.

Innehavet i Brännälvens Kraft AB, Gidekraft AB, Vattenfall Tuggen AB och VindIn AB klassificeras som intresseföretag trots att ågarandelen understiger 20 procent på grund av att aktieägaravtal ger ett betydande inflytande över bolagets verksamhet.

Ågandet i joint ventures, Varsvik AB, avser verksamhet inom vindkraft.

Det sammanlagda värdet av Holmens andel i intresseföretags totalresultat uppgick i koncernen till 10 (-13) Mkr och i moderbolaget till 4 (2) Mkr.

Det sammanlagda värdet av Holmens andel i joint ventures totalresultat uppgick i koncernen till -3 (3) Mkr och i moderbolaget till -3 (3) Mkr.

MODERBOLAGETS OCH KONCERNENS INNEHAV AV AKTIER OCH ANDELAR I INTRESSEFÖRETAG OCH JOINT VENTURES

					ANDELENS VÄRDE	BOKFÖRT VÄRDE		ANDELENS VÄRDE	BOKFÖRT VÄRDE	
	ORG. NR.	SÅTE	ANTAL ANDELAR	ANDEL %*	I KONCERN- REDOVISNING	MODER- BOLAGET		ANDEL %*	I KONCERN- REDOVISNING	MODER- BOLAGET
				2015				2014		
INTRESSEFÖRETAG										
Brännälvens Kraft AB	556017-6678	Arbrå	5 556	13,9	36	-		13,9	36	-
Gidekraft AB	556016-0953	Örnsköldsvik	990	9,9	0	0		9,9	0	0
Harrsele AB	556036-9398	Vännäs	9 886	49,4	1 467	-		49,4	1 469	-
Uni4 Marketing AB	556594-6984	Stockholm	1 800	36,0	21	2		36,0	21	2
Vattenfall Tuggen AB	556504-2826	Lycksele	683	6,8	75	75		6,8	75	75
VindIn AB	556713-5172	Stockholm	200	17,7	57	46		17,7	51	46
Melodea Ltd, Israel		Tel Aviv	119	42,4	2	-		37,6	12	-
Baluarte Sociedade de Recolha e Recuperação de Desperdícios, Lda, Portugal		Alcochete	2	50,0	37	-		50,0	37	-
SAS Saica Natur sud, Frankrike		Lorp-Sentaraille	678	24,0	20	-		24,0	19	-
Peninsular Cogeneración S.A., Spanien		Madrid	4 500	50,0	55	-		50,0	105	-
Övriga intresseföretag					2	2			3	2
					1 772	125			1 828	125
JOINT VENTURE										
Varsvik AB	556914-9833	Stockholm	250	50,0	141	82		50,0	142	82
Totalt					1 914	208			1 970	208

* Ågarandel överensstämmer med andel av rösterna för totalt antal aktier.

MODERBOLAGETS OCH KONCERNENS INNEHAV AV AKTIER OCH ANDELAR I ÖVRIGA FÖRETAG

	ORG. NR.	SÄTE	ANTAL ANDELAR	ANDEL %*	ANDELENS VÄRDE I KONCERN- REDOVISNING	BOKFÖRT VÄRDE MODER- BOLAGET	ANDEL %*	ANDELENS VÄRDE I KONCERN- REDOVISNING	BOKFÖRT VÄRDE MODER- BOLAGET
					2015			2014	
Moderbolaget									
Industrikraft i Sverige AB	556761-5371	Stockholm	100 000	20,0	0	0	20,0	0	0
Övriga aktier ägda av moderbolaget					1	1		1	1
Totalt					1	1		1	1
Koncernen									
SweTree Technologies AB	556573-9587	Umeå	79 391	2,6	2	-	2,6	2	-
Övriga aktier					0	-		0	-
Totalt					4	1		4	1

* Ågarandel överensstämmer med andel av rösterna för totalt antal aktier.

NOT 13. FINANSIELLA INSTRUMENT

Långfristiga finansiella fordringar består av räntebärande långa depositioner hos kreditinstitut, finansiella fordringar på andra företag som i allt väsentligt är räntebärande samt förutbetalda kostnader för lånelöften. Därutöver ingår marknadsvärden på långfristiga derivat. Moderbolagets fordringar hos koncernföretag innehåller en betydande del räntefria fordringar mellan svenska helägda koncernföretag.

Som **kortfristiga finansiella fordringar** redovisas räntebärande placeringar och utlåning med löptid upp till ett år, upplupna ränteintäkter och realiserade kursvinster. Kortfristiga finansiella fordringar har i allt väsentligt en räntebindning understigande tre månader och bär därmed mycket begränsad ränterisk.

Likvida medel består av banktillgodohavanden och placeringar som lätt kan omvandlas till kassa-medel till ett känt belopp och med en löptid om högst tre månader från anskaffningstidpunkten, vilket även innebär att ränterisken är obetydlig. Likviditet är placerad på bankkonto eller som korta depositioner hos banker.

Som **finansiella skulder** redovisas låneskulder, upplupna räntekostnader, realiserade kursförluster och marknadsvärden på derivat.

Finansiella skulder är i allt väsentligt räntebärande. Moderbolagets skulder till koncernföretag innehåller en betydande del räntefria skulder mellan svenska helägda koncernföretag.

Förfallostruktur och snittrenta för koncernens skulder framgår av förvaltningsberättelsen sid. 43. Av moderbolagets skulder förfaller 2 703 Mkr inom ett år. Utöver ovan identifierade finansiella tillgångar och skulder ingår även pensionsskulden (se not 17) i den finansiella nettoskulden.

Koncernens samtliga derivat omfattas av ISDA eller FEMA-avtal, vilket innebär att Holmen har kvittningsrätt för tillgångar och skulder mot samma motpart vid en kredithändelse. Kvittning av tillgångar och skulder tillämpas ej i redovisningen. Redovisade derivat på tillgångssidan uppgick till 138 (18) Mkr och på skuldsidan till -466 (-433) Mkr.

Poster värderade till verkligt värde tillhör värderingsnivå två enligt IFRS 13. Verkligt värde i tabellerna beräknas genom diskonterade kassaflöden och samtliga variabler, såsom diskonteringsräntor och valutakurser, hämtas från marknadsnoteringar för beräkningar. Skillnaden mellan verkligt värde och redovisat värde beror på att vissa skulder inte marknadsvärderas i balansräkningen utan redovisas till upplupet anskaffningsvärde. För de lån som redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas verkligt värde genom diskonterade kassaflöden och tillhör värderingsnivå två. Samtliga variabler hämtas från marknadsnoteringar för beräkningar. Koncernen har inga lån som redovisas till verkligt värde via resultatet. För kundfordringar, leverantörsskulder samt övriga poster som ej berörs ovan har som verkligt värde angetts det redovisade värdet vilket bedöms återspegla det verkliga värdet väl. Då något tillförlitligt marknadsvärde avseende aktier och andelar ej har kunnat fastställas har dessa utelämnats i tabellerna. För vidare information om finansiering se riskavsnittet sid. 44.

FÖRFALLOSTRUKTUR, ODISKONTERADE BELOPP*

	2016	2017	2018	2019	2020-
FINANSIELLA SKULDER					
Derivat	-45	-27	-17	-11	-12
Övriga finansiella skulder	-2 703	-1 421	-304	-502	-
FINANSIELLA FORDRINGAR					
Derivat	37	-	-	-	-
Övriga finansiella fordringar	233	4	3	3	3

* Avser finansiella instrument som ingår i den finansiella nettoskulden ovan, exklusive avsättningar för pensioner.

NOT 13. FINANSIELLA INSTRUMENT, FORTS.

Koncernen	DERIVAT REDOVISADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATET		DERIVAT SOM SÄKRINGS- REDOVISAS		KUND- OCH LÅNE- FORDRINGAR		TILLGÅNGAR SOM KAN SÄLJAS		ÖVRIGA SKULDER		SUMMA REDOVISAT VÄRDE		VERKLIGT VÄRDE	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
FINANSIELLA INSTRUMENT SOM INGÅR I DEN FINANSIELLA NETTOSKULDEN														
LÅNGFRISTIGA FINANSIELLA FORDRINGAR														
Derivat	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	0	-
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	43	40	-	-	-	-	43	40	43	40
	0	-	-	-	43	40	-	-	-	-	43	40	43	40
KORTFRISTIGA FINANSIELLA FORDRINGAR														
Upplupen ränta	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	0	0	-	0
Derivat	37	5	-	-	-	-	-	-	-	-	37	5	37	5
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	24	17	-	-	-	-	24	17	24	17
	37	5	-	-	24	17	-	-	-	-	61	22	61	22
LIKVIDA MEDEL														
Kortfristig likviddeposition	-	-	-	-	0	11	-	-	-	-	0	11	0	11
Banktillgodohavanden	-	-	-	-	221	176	-	-	-	-	221	176	221	176
	-	-	-	-	221	187	-	-	-	-	221	187	221	187
LÅNGFRISTIGA SKULDER														
MTN-lån	-	-	-	-	-	-	-	-	-700	-1 200	-700	-1 200	-700	-1 200
Lån från banker och övriga kreditinstitut	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 500	-1 200	-1 500	-1 200	-1 500	-1 200
Derivat	-	-	-83	-80	-	-	-	-	-	-	-83	-80	-83	-80
Övriga långfristiga skulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-13	-8	-13	-8	-13	-8
	-	-	-83	-80	-	-	-	-	-2 213	-2 408	-2 295	-2 488	-2 295	-2 488
KORTFRISTIGA SKULDER														
Certifikatsprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 144	-2 747	-2 144	-2 747	-2 144	-2 747
Bankkontoskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-27	-94	-27	-94	-27	-94
Derivat	-8	-11	-	-56	-	-	-	-	-	-	-8	-67	-8	-67
Upplupen ränta	-	-	-	-	-	-	-	-	-13	-18	-13	-18	-13	-18
MTN-lån	-	-	-	-	-	-	-	-	-500	-331	-500	-331	-500	-338
Övriga kortfristiga skulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-7	-11	-7	-11	-7	-11
	-8	-11	-	-56	-	-	-	-	-2 691	-3 201	-2 698	-3 269	-2 698	-3 275
FINANSIELLA INSTRUMENT SOM EJ INGÅR I DEN FINANSIELLA NETTOSKULDEN														
Övriga aktier och andelar	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-	4	4	-	-
Kundfordringar	-	-	-	-	1 987	2 328	-	-	-	-	1 987	2 328	1 987	2 328
Derivat (redovisade bland rörelsefordringar)	11	3	89	10	-	-	-	-	-	-	100	13	100	13
Leverantörsskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 916	-1 882	-1 916	-1 882	-1 916	-1 882
Derivat (redovisade bland rörelseskulder)	-2	-38	-375	-247	-	-	-	-	-	-	-377	-286	-377	-286
Finansiella instrument totalt	39	-41	-368	-374	2 275	2 572	4	4	-6 820	-7 491	-4 871	-5 330	-4 875	-5 340

Moderbolaget	DERIVAT REDOVISADE TILL VERKLIGT VÄRDE VIA RESULTATET		DERIVAT SOM SÄKRINGS- REDOVISAS		KUND- OCH LÅNE- FORDRINGAR		TILLGÅNGAR SOM KAN SÄLJAS		ÖVRIGA SKULDER		SUMMA REDOVISAT VÄRDE		VERKLIGT VÄRDE	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
FINANSIELLA INSTRUMENT SOM INGÅR I DEN FINANSIELLA NETTOSKULDEN														
LÅNGFRISTIGA FINANSIELLA FORDRINGAR														
Derivat	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	-	0	-
Fordringar på koncernföretag	-	-	-	-	3 119	3 234	-	-	-	-	3 119	3 234	3 119	3 234
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	95	96	-	-	-	-	95	96	95	96
	0	-	-	-	3 214	3 329	-	-	-	-	3 214	3 329	3 214	3 329
KORTFRISTIGA FINANSIELLA FORDRINGAR														
Upplupen ränta	-	-	-	-	0	0	-	-	-	-	0	0	0	0
Derivat	37	5	-	-	-	-	-	-	-	-	37	5	37	5
Övriga finansiella fordringar	-	-	-	-	24	17	-	-	-	-	24	17	24	17
	37	5	-	-	24	17	-	-	-	-	61	22	61	22
LIKVIDA MEDEL														
Banktillgodohavanden	-	-	-	-	155	115	-	-	-	-	155	115	155	115
	-	-	-	-	155	115	-	-	-	-	155	115	155	115
LÅNGFRISTIGA SKULDER														
MTN-lån	-	-	-	-	-	-	-	-	-700	-1 200	-700	-1 200	-700	-1 200
Lån från banker och övriga kreditinstitut	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 500	-1 200	-1 500	-1 200	-1 500	-1 200
Skulder till koncernföretag	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 013	-418	-1 013	-418	-1 013	-418
Derivat	-	-	-83	-80	-	-	-	-	-	-	-83	-80	-83	-80
	-	-	-83	-80	-	-	-	-	-3 213	-2 818	-3 295	-2 898	-3 295	-2 898
KORTFRISTIGA SKULDER														
Certifikatsprogram	-	-	-	-	-	-	-	-	-2 144	-2 747	-2 144	-2 747	-2 144	-2 747
Bankkontoskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-27	-93	-27	-93	-27	-93
Derivat	-8	-11	-	-56	-	-	-	-	-	-	-8	-67	-8	-67
Upplupen ränta	-	-	-	-	-	-	-	-	-13	-18	-13	-18	-13	-18
MTN-lån	-	-	-	-	-	-	-	-	-500	-331	-500	-331	-500	-338
Övriga kortfristiga skulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-6	-6	-6	-6	-6	-6
	-8	-11	-	-56	-	-	-	-	-2 690	-3 196	-2 698	-3 263	-2 698	-3 269
FINANSIELLA INSTRUMENT SOM EJ INGÅR I DEN FINANSIELLA NETTOSKULDEN														
Övriga aktier och andelar	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-
Kundfordringar	-	-	-	-	1 645	1 921	-	-	-	-	1 645	1 921	1 645	1 921
Derivat (redovisade bland rörelsefordringar)	12	3	90	10	-	-	-	-	-	-	102	13	102	13
Leverantörsskulder	-	-	-	-	-	-	-	-	-1 845	-1 855	-1 845	-1 855	-1 845	-1 855
Derivat (redovisade bland rörelseskulder)	-3	-41	-376	-251	-	-	-	-	-	-	-379	-292	-379	-292
Finansiella instrument totalt	39	-44	-368	-377	5 039	5 382	1	1	-7 748	-7 868	-3 038	-2 906	-3 039	-2 913

NOT 14. VARULAGER

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Råvaror och förnödenheter	971	906	645	613
Timmer och massaved	299	277	272	259
Färdiga varor och produkter i arbete	1 237	1 405	858	1 037
Avverkningsrätter	526	530	508	516
Elcertifikat och utsläppsrätter	56	79	52	69
Totalt	3 089	3 198	2 336	2 494

Under året har nedskrivningar av varulager påverkat resultatet positivt till följd av återföring av tidigare års nedskrivningar och uppgår för koncernen till 18 (2) Mkr och för moderbolaget till 9 (4) Mkr.

NOT 15. RÖRELSEFORDRINGAR

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Kundfordringar				
Koncernföretag	-	-	83	80
Intresseföretag	52	65	51	61
Övriga	1 935	2 263	1 511	1 780
Summa kundfordringar	1 987	2 328	1 645	1 921
Kortfristiga fordringar				
Koncernföretag	-	-	-	-
Intresseföretag	4	15	4	5
Övriga	219	167	191	126
Derivat	100	13	102	13
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	196	199	84	97
Summa övriga rörelsefordringar	519	394	381	241
Totala rörelsefordringar	2 505	2 721	2 026	2 162

Kundfordringar redovisas till det belopp som förväntas bli inbetalt utifrån en individuell bedömning av respektive kund. Koncernens kundfordringar är främst mot europeiska kunder. Kundfordringarna i utländsk valuta har värderats till balansdagkurs. Avsättning för befarade kreditförluster på kundfordringar uppgick per 2015-12-31 till 38 (33) Mkr och har netto redovisats med kundfordringar. Avsättningen har under året förändrats -6 (-7) Mkr till följd av konstaterade kreditförluster samt 12 (-8) Mkr till följd av förändring av avsättning för befarade kreditförluster.

Marknadsvärden på derivat avser säkringar av framtida kassaflöden.

Kundkreditrisk gentemot koncernens kunder hanteras av respektive affärsområde och beskrivs i förvaltningsberättelsen sid. 44.

NOT 16. EGET KAPITAL MODERBOLAGET

AKTIEKAPITAL	2015-12-31		
	ANTAL	KVOTVÄRDE	MKR
Registrerat aktiekapital			
Serie A	22 623 234	50	1 131,2
Serie B	62 132 928	50	3 106,6
Totalt antal aktier	84 756 162		4 237,8
Återköpta B-aktier	-760 000		
Totalt antal utestående aktier	83 996 162		

AKTIEKAPITAL	2014-12-31		
	ANTAL	KVOTVÄRDE	MKR
Registrerat aktiekapital			
Serie A	22 623 234	50	1 131,2
Serie B	62 132 928	50	3 106,6
Totalt antal aktier	84 756 162		4 237,8
Återköpta B-aktier	-760 000		
Totalt antal utestående aktier	83 996 162		

Bolagets aktiekapital utgörs av aktier utgivna i två serier, serie A med 10 röster per aktie och serie B med 1 röst per aktie. I övrigt finns inga restriktioner mellan aktieslagen.

Per den 31 december 2015 uppgick koncernens innehav av egna aktier till 760 000 (760 000). Inga avyttringar av egna aktier har skett under året.

Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde enligt ÅRL 4 kap 14a§ har påverkat moderbolagets egna kapital med -330 (-421) Mkr. I koncernen har värdering av derivat och andra finansiella instrument påverkat det egna kapitalet med -330 (-415) Mkr.

Holmens lönsamhetsmål är att avkastningen uthålligt ska överstiga marknadsmässig kapitalkostnad. Utdelning grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, framtida investeringsplaner och finansiella ställning. Målet är att ha en stark finansiell ställning med en skuldsättningsgrad för koncernen som inte överstiger 0,5.

Styrelsen föreslår årsstämman den 13 april 2016 att besluta om utdelning om 10,5 kronor per aktie. Den föreslagna utdelningen uppgår till sammanlagt 882 Mkr.

Föregående år lämnades en utdelning om 10 kronor per aktie (840 Mkr).

Skuldsättningsgraden uppgick till 0,23 (0,28).

Varken moderbolaget eller något av dotterbolagen står under externa kapitalkrav. För ytterligare redogörelse över koncernens kapital- och riskhantering, se förvaltningsberättelsen sid. 42–45.

NOT 17. AVSÄTTNINGAR FÖR PENSIONER

Holmen har förmånsbaserad pensionsplan för vissa tjänstemän i Sverige som tillhandahåller förmåner baserat på slutlön och tjänstetid. Merparten av dessa åtaganden tryggas genom försäkring i Alecta. Då Alecta inte kan tillhandahålla tillräckliga uppgifter för att redovisa ITP-planen som förmånsbestämd redovisas den i enlighet med UFR 10 som avgiftsbestämd. Förmånsbestämda åtaganden utöver ITP-planen för koncernledningen tryggas via stiftelse. Tjänstepension för kollektivanställda i Sverige är avgiftsbestämd. I England finns förmånsbestämda planer som sedan 2015 är stängd för nyintäning. Dessa åtaganden redovisas i koncernen som förmånsbestämda planer enligt IAS 19.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
KOSTNAD REDOVISAD I ÅRETS RESULTAT	2015	2014	2015	2014
Förmånsbestämda planer				
Personalkostnad	-23	-24	-12	9
Finansiella kostnader	-12	-5	1	3
Effekter av regleringar	36	-	-	-
Summa förmånsbestämda planer i årets resultat	2	-29	-10	11
Avgiftsbestämda planer				
Personalkostnad	-129	-119	-110	-107
Summa redovisat i årets resultat	-127	-148	-120	-96

KOSTNAD REDOVISAD I ÖVRIGT TOTALRESULTAT	2015	2014
Avkastning på förvaltningstillgångar exkl redovisad ränteintäkt	-43	84
Aktuariella vinster och förluster från ändringar i demografiska antaganden	45	3
Aktuariella vinster och förluster från ändringar i finansiella antaganden	47	-272
Aktuariella vinster och förluster från erfarenhetsbaserade justeringar	157	12
Särskild löneskatt	2	3
Summa redovisat i övrigt totalresultat	208	-170

I sammanställningarna nedan specificeras förändringen av den förmånsbestämda förpliktelsen samt förändringen av förvaltningstillgångarna. Drygt 90 procent av åtagandena avser pensionsplanerna i England. Åtagandena från pensionsplanerna i England ligger i så kallade "trusts". Dessa styrs av en styrelse bestående av representanter från Holmen och förmånstagarna. Holmens engelska dotterbolag har åtagande att täcka upp det underskott som finns under en tidsperiod som fastställs mellan trusten och bolaget i samråd med dess aktuarie. För närvarande är denna period cirka 4 år och är föremål för översyn vart tredje år.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
FÖRPLIKTELSE	2015	2014	2015	2014
Förpliktelse per den 1 januari	-2 565	-2 016	-159	-183
Kostnad för tjänstgöring aktuell period	-23	-24	-9	-5
Särskild löneskatt	3	-2	-	-
Räntekostnader	-93	-89	-1	3
Aktuariella vinster och förluster	249	-258	-	-
Inbetalningar från anställda	-3	-5	-	-
Utbetalda pensioner	101	93	17	27
Överfört från avsättningar	-1	-1	-1	-1
Regleringar	36	-	-	-
Valutakursdifferenser	-79	-265	-	-
Förpliktelse per den 31 december	-2 374	-2 565	-153	-159

Av koncernens totala förpliktelser avser 14 (22) Mkr sådana som ej är fonderade medan resten är helt eller delvis fonderade förpliktelser. Av moderbolagets förpliktelser var 5 (11) Mkr tryggade enligt trygghandelagen.

Den viktade genomsnittliga durationen uppgår till 18 år.

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
FÖRVALTNINGSTILLGÅNGAR	2015	2014	2015	2014
Tillgångarnas verkliga värde den 1 januari	2 165	1 777	148	144
Redovisade ränteintäkter	82	84	-	-
Avkastning exkl. redovisade ränteintäkter	-43	84	-	-
Verklig avkastning (moderbolaget)	-	-	3	14
Administrationsavgifter	-4	-4	-	-
Inbetalningar från arbetsgivaren	65	62	-	-
Inbetalningar från anställda	3	5	-	-
Utbetalda pensioner	-84	-75	-3	-10
Valutakursdifferenser	59	232	-	-
Tillgångarnas verkliga värde den 31 december	2 244	2 165	148	148
Avsättning för pensioner, netto	-130	-400	-5	-11

Förvaltningstillgångarna fördelar sig enligt nedan:

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
FÖRVALTNINGSTILLGÅNGAR	2015	2014	2015	2014
Aktier	1 127	1 075	57	58
Obligationer	1 101	1 080	90	86
Korta räntebärande placeringar	17	10	1	4
2 244	2 165	148	148	

I förvaltningstillgångarna ingår inga finansiella instrument utgivna av koncernbolag och inga tillgångar som används av koncernen. Av aktier avser 51 procent England, 46 procent övriga Europa och USA samt 4 procent övriga världen. Av obligationer avser 42 procent statsobligationer och 58 procent företagsobligationer.

VÄSENTLIGA AKTUIERELLA ANTAGANDEN, KONCERNEN (VIKTADE GENOMSNIITT), %	2015, 31 dec	2014, 31 dec
Diskonteringsränta	3,7	3,6
Framtida löneökning	3,0	3,7
Framtida inflation	2,9	2,9

Diskonteringsräntan för pensionsförpliktelserna har fastställts utifrån förstklassiga företagsobligationer. Vid beräkning av pensionsåtagandets storlek för moderbolaget har diskonteringsränta om 1,9 (2,6) procent och lönenivån per balansdagen använts.

Nedan tabell visar hur förpliktelsen skulle påverkas vid en förändring av väsentliga aktuariella antaganden (- minskar skulden, + ökar skulden).

KÄNSLIGHETSANALYS	2015, 31 dec	2014, 31 dec
Diskonteringsränta (+ 0,5 %)	-188	-221
Framtida löneökning (+ 0,5 %)	2	38
Framtida inflation (+ 0,5 %)	164	195
Mortalitet (+ 1 år i förväntad livslängd)	72	77

Under 2016 förväntas koncernens inbetalningar till de fonderade förmånsbestämda planerna uppgå till 58 Mkr.

Planer som omfattar flera arbetsgivare

Årets avgifter för pensionsförsäkring som är tecknade i Alectas ITP 2-plan uppgick till 33 (30) Mkr och ingår i resultatposten personalkostnader. Holmens andel av det totala antalet aktiva medlemmar i planen uppgick till 0,16 procent, vilket motsvarar 815 aktiva medlemmar. Förväntade avgifter till Alecta år 2016 uppgår till 32 Mkr. Alectas överskott kan fördelas till försäkringstagarna och/eller de försäkrade. Vid utgången av 2015 uppgick Alectas kollektiva konsolideringsnivå till 153 (144) procent.

NOT 18. ÖVRIGA AVSÄTTNINGAR

	AVSÄTTNING FÖR SKATTER		ANDRA AVSÄTTNINGAR		TOTALT	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
KONCERNEN						
Redovisat värde vid årets ingång	140	155	463	461	603	616
Avsättningar som gjorts under året	-	-	410	30	410	30
Belopp som tagits i anspråk under året	-	-	-59	-29	-59	-29
Outnyttjat belopp som återförts under året	-95	-15	-117	-	-212	-15
Omräkningsdifferenser	0	0	0	0	0	0
Redovisat värde vid årets utgång	45	140	697	463	742	603
Varav total långfristig del av avsättningarna	45	140	540	393	585	533
Varav total kortfristig del av avsättningarna	-	-	157	69	157	69
MODERBOLAGET						
Redovisat värde vid årets ingång	45	45	630	651	676	696
Avsättningar som gjorts under året	-	-	524	127	524	127
Belopp som tagits i anspråk under året	-	-	-147	-148	-147	-148
Outnyttjat belopp som återförts under året	-	-	-115	-	-115	-
Redovisat värde vid årets utgång	45	45	892	630	937	676
Varav total långfristig del av avsättningarna	45	45	608	466	653	511
Varav total kortfristig del av avsättningarna	-	-	284	164	284	164

Övriga avsättningar avser förpliktelser att återställa miljö, bolagsskatterisker, förlustkontrakt, personal- och omstruktureringskostnader.

Årets förändring avser främst avsättning för elleveransavtal med fast pris som gör produktion av standard tidningspapper olönsam.

NOT 19. RÖRELSESKULDER

	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Leverantörsskulder				
Koncernföretag	-	-	265	320
Intresseföretag	14	32	-	-
Övriga	1 903	1 850	1 579	1 535
Summa leverantörsskulder	1 916	1 882	1 845	1 855
Kortfristiga skulder				
Koncernföretag	-	-	0	0
Intresseföretag	7	9	7	9
Övriga	199	136	165	109
Derivat	377	286	379	292
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	676	665	441	466
Summa övriga rörelseskulder	1 259	1 096	993	875
Totala rörelseskulder	3 176	2 978	2 837	2 730

Samtliga leverantörsskulder förfaller inom ett år.

Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter i moderbolaget består främst av personalkostnader 195 (200) Mkr, rabatter 48 (36) Mkr samt inlevererat men ej fakturerat 38 (76) Mkr. Därav avser 1 Mkr intresseföretag.

Marknadsvärden på derivat avser i allt väsentligt säkringar av framtida kassaflöden. Se not 13.

NOT 20. OPERATIONELL LEASING

Leasingavgifterna uppgick under 2015 till 70 (67) Mkr för koncernen och till 37 (37) Mkr för moderbolaget. Koncernens leasingavtal avser främst truckar och bilar samt hyresavtal. Under räkenskapsåret 2015 ingicks inte några leasingavtal av betydelse för verksamheten. Ingen vidare-uthyrning har skett.

Framtida leasingavgifter fördelar sig enligt följande:

	KONCERNEN			MODERBOLAGET		
	2016	2017 –2021	2022–	2016	2017 –2021	2022–
Framtida leasingavgifter	51	64	4	29	35	1
Nuvärdet av framtida leasingavgifter	51	64	4	29	35	1

Avtalen har en återstående löptid mellan 1 och 10 år. Koncernens framtida leasingavgifter för befintliga leasingavtal uppgick vid utgången av föregående år till 137 Mkr. För moderbolaget var motsvarande belopp 77 Mkr.

Utöver leasingavtal har Holmen två tidsbefraktningssavtal avseende fartyg, vilka används för transport av företagets produkter. De två avtalen förlängdes under 2015 och har en återstående löptid om två år från 1 januari 2016.

NOT 21. STÄLLDA SÄKERHETER OCH EVENTUALFÖRPLIKTELSE

	FASTIGHETS- INTECK- NINGAR	ÖVRIGA SÄKERHETER	TOTALT STÄLLD SÄKERHET	TOTALT STÄLLD SÄKERHET		KONCERNEN		MODERBOLAGET	
						2015	2014	2015	2014
KONCERNEN									
För egna skulder	-	-	-	-	Borgen till förmån för koncernföretag	-	-	34	29
Finansiella skulder	6	141	148	149	Övriga eventualförpliktelser	122	118	55	65
Summa	6	141	148	149	Summa	122	118	89	95
MODERBOLAGET									
För egna skulder	-	-	-	-	Med stöd av Miljöbalkens bestämmelser aktualiserar de svenska miljömyndigheterna frågor om markundersökningar och efterbehandling vid nedlagda verksamheter. Ansvaret för efterbehandling avgörs i det enskilda fallet ofta med hjälp av skälighetsbedömning. Holmen har miljörelaterade eventualförpliktelser som idag inte kan kvantifieras men som i framtiden kan komma att innebära kostnader. Övriga eventualförpliktelser för koncernen består till övervägande del av pågående rättsliga processer och garantiåtaganden för tredje part. Den spanska konkurrensmyndigheten har genomfört en omfattande utredning avseende avfalls- och återvinningsbranschen i landet och i januari 2015 ålagt ett mycket stort antal företag att betala konkurrensskadeavgift. Holmens spanska dotterbolag ingår bland dessa företag och har ålagts att betala 4,8 MEUR. Holmens spanska dotterbolag har överklagat beslutet. Händelsen redovisas som eventualförpliktelse då sannolikheten bedöms som hög att överklagan bifalls.				
Finansiella skulder	6	141	148	149					
Summa	6	141	148	149					
Ägandet i ett samägt bolag, Varsvik AB, är pantsatt och uppgick vid årsskiftet till 141 (142) Mkr.									

NOT 22. NÄRSTÅENDE

Av moderbolagets nettoomsättning 13 989 (14 077) Mkr avser 0,8 (0,8) procent leveranser till koncernföretag. Moderbolagets inköp från koncernföretag uppgick till 1 630 (1 604) Mkr.

Mellan moderbolaget och svenska dotterföretag finns betydande finansiella skulder och fordringar som löper utan ränta.

Moderbolaget har en närstående relation med sina dotterföretag, se not 23.

Enligt avtal har Holmen Paper AB förbundit sig att löpande köpa produkter från Holmen Paper Madrid SL till ett pris baserat på produktionskostnad och kapitalbindning för vidare försäljning till slutkund. Syftet är att optimera verksamheten inom tidningspapper. Holmen Paper ABs köp från Holmen Paper Madrid SL uppgick under 2015 till 1 510 (1 355) Mkr. Då Holmen Paper AB agerar i kommission för Holmen AB redovisas dessa affärer i Holmen AB.

L E Lundbergföretagen AB är en stor aktieägare i Holmen (se sid. 55). Holmen hyr kontorslokaler för 7 (7) Mkr av Fastighets AB L E Lundberg, som är ett koncernföretag till L E Lundbergföretagen AB. Fredrik Lundberg, som är VD och huvudägare i L E Lundbergföretagen, erhöll 2015 ett arvode som styrelseordförande i Holmen om 650 000 kronor.

Transaktioner med närstående är prissatta på marknadsmässiga villkor. Ägarandel i intresseföretag som producerar vatten- och vindkraft ger koncernen rätt att köpa producerad elkraft till självkostnad i förhållande till ägandel, vilket innebär att endast ett begränsat resultat uppstår i intresseföretaget. Inköpt elkraft säljs externt till marknadspris och resultatet redovisas i koncernen inom affärsområdet Holmen Energi.

I Spanien köps energi och returpapper från intresseföretag.

Transaktioner med närstående

	FÖRSÄLJNING AV VAROR TILL NÄRSTÅENDE		INKÖP AV VAROR FRÅN NÄRSTÅENDE		ÖVRIGT (T EX RÄNTA, UTDELNING)		SKULD TILL NÄRSTÅENDE		FORDRAN PÅ NÄRSTÅENDE	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
KONCERNEN										
Intresseföretag	208	283	242	200	0	3	91	118	89	119
Joint venture	-	4	-	-	0	0	-	-	12	8
MODERBOLAGET										
Dotterföretag	115	113	1 630	1 604	18	555	1 280	744	3 203	3 314
Intresseföretag	208	283	112	115	0	0	77	79	88	98
Joint venture	-	4	-	-	0	4	-	-	68	63

För ersättningar till styrelseledamöter, se not 4.

NOT 23. ANDELAR I KONCERNFÖRETAG

ACKUMULERADE ANSKAFFNINGSVÄRDEN	MODERBOLAGET		ACKUMULERADE NEDSKRIVNINGAR	MODERBOLAGET	
	2015	2014		2015	2014
Redovisat värde vid årets ingång	17 141	17 144	Redovisat värde vid årets ingång	5 204	4 853
Ågartillskott	0	-4	Årets nedskrivning	126	351
Försäljningar	-	0	Utgående balans 31 december	5 330	5 204
Utgående balans 31 december	17 141	17 141	Redovisat värde vid årets utgång	11 810	11 936

Moderbolagets nedskrivningar av andelar i koncernföretag redovisas i resultaträkningen på raden Resultat från andelar i koncernföretag och avser för 2015 innehav i Spanien och Holland.

Moderbolagets direkta innehav av andelar i dotterföretag

	ORG. NR.	SÄTE	ANTAL ANDELAR	ANDEL %*	BOKFÖRT VÄRDE HOS MODERBOLAGET	ANDEL %*	BOKFÖRT VÄRDE HOS MODERBOLAGET
					2015		2014
Iggesund Paperboard AB	556088-5294	Hudiksvall	1 000	100	0	100	0
Holmen Paper AB	556005-6383	Norrköping	100	100	0	100	0
Holmen Timber AB	556099-0672	Hudiksvall	1 000	100	0	100	0
Holmen Skog AB	556220-0658	Örnsköldsvik	1 000	100	0	100	0
Holmen Energi AB	556524-8456	Örnsköldsvik	1 000	100	0	100	0
Holmens Bruk AB	556537-4286	Stockholm	1 000	100	8 868	100	8 868
Holmen Holding AB	516406-0062	Stockholm	10 000	100	45	100	45
MoDo Capital AB	556499-1668	Stockholm	1 000	100	72	100	72
Holmen Energi Elnät AB	556878-3905	Örnsköldsvik	500	100	0	100	0
Stavro Vind AB	556953-6153	Stockholm	500	100	7	100	7
Övriga svenska koncernföretag					1		1
Totalt svenska innehav					8 993		8 993
Holmen France S.A.S., Frankrike		Paris	10 000	100	0	100	0
Holmen UK Ltd, Storbritannien		Workington	1 197 100	100	1 519	100	1 519
Holmen Paper Ltd**		London	-	100	-	100	-
Iggesund Paperboard (Workington) Ltd**		Workington	-	100	-	100	-
Holmen GmbH, Tyskland		Hamburg	-	100	1	100	1
Holmen Suecia Holding S.L., Spanien		Madrid	9 448 557	100	1 270	100	1 381
Holmen Paper Madrid S.L.**		Madrid	-	100	-	100	-
Cartón y Papel Reciclado S.A. (Carpa), Spanien**		Madrid	-	100	-	100	-
Iggesund Paperboard Asia Pte Ltd, Singapore		Singapore	800 000	100	4	100	4
Holmen B.V., Holland		Amsterdam	35	100	9	100	24
AS Holmen Mets, Estland		Tallinn	500	100	-	100	-
Iggesund Paperboard Inc, USA		Lyndhurst	1 000	100	7	100	7
Iggesund Paperboard Asia (HK) Ltd, Kina		Hong Kong	4 000 000	100	5	100	5
Övriga utländska koncernföretag					2		1
Totalt utländska innehav					2 817		2 943
Totalt					11 810		11 936

* Ågarandel överensstämmer med andel av rösterna för totalt antal aktier. ** Indirekta innehav.

NOT 24. OBESKATTADE RESERVER

ACKUMULERADE AVSKRIVNINGAR UTÖVER PLAN	MODERBOLAGET		
	2015-12-31	BOKSLUTS- DISPOSITIONER	2014-12-31
Immateriella anläggningstillgångar	1	0	1
Materiella anläggningstillgångar	4	2	2
Totalt	4	2	3
PERIODISERINGSFONDER			
Taxering 2010	-	-707	707
Taxering 2011	170		170
Taxering 2012	560		560
Taxering 2013	0		0
Taxering 2014	280		280
Taxering 2015	610		610
Taxering 2016	370	370	-
	1 990	-337	2 327
Totalt	1 994	-335	2 330

Erhålla koncernbidrag uppgick till 493 (1 777) Mkr och lämnade koncernbidrag uppgick till 7 (0) Mkr. Totala bokslutsdispositioner i resultatet uppgick till 821 Mkr.

NOT 25. KASSAFLÖDESANALYS

BETALDA RÄNTOR OCH ERHÅLLEN UTDELNING	KONCERNEN		MODERBOLAGET	
	2015	2014	2015	2014
Erhållen utdelning	0	0	8	546
Erhållen ränta	1	1	35	15
Betald ränta	-70	-130	-72	-127
Totalt	-70	-129	-30	433

FÖRÄNDRING AV KORTFRISTIGA SKULDER

Förändring av kortfristiga skulder avser till största delen upplåning inom koncernens certifikatprogram. Inom koncernens certifikatprogram lånades det kortfristig under 2015 sammanlagt 8 737 (9 435) Mkr uppdelat på flera olika lån, och återbetalades 9 339 (10 071) Mkr. För sammansättning av likvida medel, se not 13.

NOT 26. VIKTIGA BEDÖMNINGAR OCH UPPSKATTNINGAR

Upprättande av finansiella rapporter kräver att företagsledningen gör bedömningar och uppskattningar som påverkar de redovisade beloppen. De bedömningar och uppskattningar som enligt företagsledningen är väsentliga för redovisade belopp i årsredovisningen, och där det finns en betydande risk att framtida händelser och ny information kan förändra dessa bedömningar och uppskattningar, inkluderar främst:

BIOLOGISKA TILLGÅNGAR

Holmens bedömning är att det saknas relevanta marknadspriser som kan användas för att värdera skogsinnehav av Holmens storlek. Värderingen görs därför genom att beräkna nuvärdet av framtida förväntade kassaflöden från den växande skogen. De mest väsentliga uppskattningar som görs vid värderingen är hur mycket avverkingen kan ökas i framtiden, hur priserna på massaved och timmer kommer att utvecklas, hur stor kostnadsinflationen kommer att bli samt vilken diskonteringsränta som används. I not 11 redogörs för känsligheten i värdering av förändringar av dessa uppskattningar. Per 2015-12-31 uppgick det redovisade värdet av biologiska tillgångar till 17 173 Mkr och den tillhörande uppskjutna skatteskulden till 3 788 Mkr, netto 13 385 Mkr.

SKATT

Vid årsskiftet fanns skattemässiga underskottsavdrag och temporära skillnader motsvarande cirka 790 Mkr i skatt som inte redovisats i koncernen utifrån bedömningsgrunden att utnyttjandet med vara troligt. Koncernens bedömning är att det inte är sannolikt att de skattemässiga underskottsavdragen, för vilka uppskjuten skattefordran inte redovisats, kommer kunna utnyttjas mot framtida vinster inom överskådlig tid.

PENSIONER

Koncernens avsättning för pensioner uppgår till 130 Mkr baserat på förmånsbaserade pensionsförpliktelser värderade till 2 374 Mkr och förvaltningstillgångar avsatta för att täcka dessa om 2 244 Mkr. Värdet av pensionsförpliktelser beräknas utifrån antaganden om diskonteringsränta, inflation, framtida löneökningar och demografiska faktorer. Dessa antaganden uppdateras normalt årsvis vilket påverkar den redovisade pensionsskuldens storlek och eget kapital samt det kommande årets redovisade pensionskostnad. Se not 17.

MILJÖ

Avsättningar för kostnader för miljörelaterade insatser som sammanhänger med tidigare verksamhet har gjorts utifrån bedömningar över framtida återställandekostnad samt hur stor del Holmen skall svara för. Se not 18. Därutöver bedöms det finnas ett ansvar för miljörelaterade insatser som idag inte kan kvantifieras men som i framtiden kan komma att innebära kostnader. Se not 21.

NEDSKRIVNINGSPRÖVNING

Nedskrivningsprövningar utförs årligen. Under 2015 har nedskrivning av materiella anläggningstillgångar om 555 Mkr genomförts. Nedskrivningen hänförs till koncernens tryckpappersverksamhet och baseras på bedömningen av återvinningsvärdet baserat på gällande marknadsförutsättningar. Förändringar av förutsättningarna kan komma att påverka det beräknade återvinningsvärdet vid kommande nedskrivningsprövningar.

FÖRSLAG TILL VINSTDISPOSITION

	Kronor
Till årsstämman förfogande står hos moderbolaget följande vinstmedel:	
Nettoresultat för räkenskapsåret 2015	738 283 128
Balanserade vinstmedel	3 697 626 034
	4 435 909 162
Styrelsen föreslår att till aktieägarna utdelas 10,5 kronor per aktie (83 996 162 aktier)	881 959 701
samt att återstående belopp balanseras	3 553 949 461

Styrelsen för Holmen AB har föreslagit att årsstämman 2016 beslutar om en utdelning om 10,5 kronor per aktie, totalt 882 Mkr, vilket är 0,5 kronor per aktie högre än föregående år. Förslaget följer styrelsens policy som innebär att beslut om aktieutdelning ska grundas på en sammanvägning av koncernens lönsamhetssituation, framtida investeringsplaner och finansiella ställning.

Den föreslagna utdelningen motsvarar 158 procent av 2015 års resultat för koncernen och innebär att 4,2 procent av det egna kapitalet i koncernen per 2015-12-31 delas ut.

Styrelsen har fastställt att koncernen ska ha en stark finansiell ställning med en skuldsättningsgrad, beräknad som den finansiella nettoskuden i relation till det egna kapitalet, som inte skall överstiga 0,5. Skuldsättningsgraden uppgick per 2015-12-31 till 0,23. Den föreslagna utdelningen skulle öka skuldsättningsgraden med cirka 0,05.

Det egna kapitalet i Holmen AB uppgick per 2015-12-31 till 10 351 Mkr, varav fritt eget kapital 4 436 Mkr. Tillgångar och skulder värderade till verkligt värde enligt 4 kap 14a § årsredovisningslagen har påverkat det egna kapitalet med -330 Mkr. Koncernens egna kapital uppgick per 2015-12-31 till 20 853 Mkr. I enlighet med IFRS finns ingen uppdelning av koncernens egna kapital i bundet respektive fritt.

Styrelsen bedömer att utdelning till aktieägarna med föreslaget belopp är försvarlig med hänsyn

till de krav på både bolag och koncern som verksamhetens art, omfattning och risker ställer på storleken av eget kapital och med hänsyn också till konsolideringsbehov, likviditet och ställning i övrigt. Den finansiella ställningen förblir fortsatt stark efter den föreslagna utdelningen och bedöms vara fullt tillräcklig för att bolaget ska ha förmåga att fullgöra sina förpliktelser på såväl kort som lång sikt, och möjlighet att göra eventuella nödvändiga investeringar.

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen har upprättats i enlighet med god redovisningssed i Sverige och koncernredovisningen har upprättats i enlighet med de internationella redovisningsstandarder som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1606/2002 av den 19 juli 2002 om tillämpning av internationella redovisningsstandarder. Årsredovisningen respektive koncernredovisningen ger en rättvisande bild av moderbolagets och koncernens ställning och resultat. Förvaltningsberättelsen för moderbolaget respektive koncernen ger en rättvisande översikt över utvecklingen av moderbolagets och koncernens verksamhet, ställning och resultat samt beskriver väsentliga risker och osäkerhetsfaktorer som moderbolaget och de företag som ingår i koncernen står inför.

Årsredovisningen och koncernredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 22 februari 2016. Koncernens resultat- och balansräkning och moderbolagets resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på årsstämman den 13 april 2016.

Stockholm den 22 februari 2016

Fredrik Lundberg
Ordförande

Lars G Josefsson
Styrelseledamot

Ulf Lundahl
Styrelseledamot

Carl Bennet
Styrelseledamot

Carl Kempe
Vice ordförande

Göran Lundin
Styrelseledamot

Steewe Björklundh
Styrelseledamot

Louise Lindh
Styrelseledamot

Henriette Zeuchner
Styrelseledamot

Kenneth Johansson
Styrelseledamot

Tommy Åsenbrygg
Styrelseledamot

Henrik Sjölund
Styrelseledamot och
Verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den 24 februari 2016.

KPMG AB

Joakim Thilstedt
Auktoriserad revisor

REVISIONSBERÄTTELSE

Till årsstämman i Holmen Aktiebolag (publ), org. nr 556001-3301

Rapport om årsredovisningen och koncernredovisningen

Vi har utfört en revision av årsredovisningen och koncernredovisningen för Holmen Aktiebolag (publ) för år 2015. Bolagets årsredovisning och koncernredovisning ingår i den tryckta versionen av detta dokument på sidorna 4–88.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar för årsredovisningen och koncernredovisningen

Det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för att upprätta en årsredovisning som ger en rättvisande bild enligt årsredovisningslagen och en koncernredovisning som ger en rättvisande bild enligt International Financial Reporting Standards, såsom de antagits av EU, och årsredovisningslagen, och för den interna kontroll som styrelsen och verkställande direktören bedömer är nödvändig för att upprätta en årsredovisning och koncernredovisning som inte innehåller väsentliga felaktigheter, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att uttala oss om årsredovisningen och koncernredovisningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt International Standards on Auditing och god revisionssed i Sverige. Dessa standarder kräver att vi följer yrkesetiska krav samt planerar och utför revisionen för att uppnå rimlig säkerhet att årsredovisningen och koncernredovisningen inte innehåller väsentliga felaktigheter.

En revision innefattar att genom olika åtgärder inhämta revisionsbevis om belopp och annan information i årsredovisningen och koncernredovisningen. Revisorn väljer vilka åtgärder som ska utföras, bland annat genom att bedöma riskerna för väsentliga felaktigheter i årsredovisningen och koncernredovisningen, vare sig dessa beror på oegentligheter eller på fel. Vid denna riskbedömning beaktar revisorn de delar av den interna kontrollen som är relevanta för hur bolaget upprättar årsredovisningen och koncernredovisningen för att ge en rättvisande bild i syfte att utforma granskningsåtgärder som är ändamålsenliga med hänsyn till omständigheterna, men inte i syfte att göra ett uttalande om effektiviteten i bolagets interna kontroll. En revision innefattar också en utvärdering av ändamålsenligheten i de redovisningsprinciper som har använts och av rimligheten i styrelsens och verkställande direktörens uppskattningar i redovisningen, liksom en utvärdering av den övergripande presentationen i årsredovisningen och koncernredovisningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Enligt vår uppfattning har årsredovisningen upprättats i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av moderbolagets finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt årsredovisningslagen. Koncernredovisningen har upprättats

i enlighet med årsredovisningslagen och ger en i alla väsentliga avseenden rättvisande bild av koncernens finansiella ställning per den 31 december 2015 och av dess finansiella resultat och kassaflöden för året enligt International Financial Reporting Standards, såsom de antagits av EU, och årsredovisningslagen. En bolagsstyrningsrapport har upprättats. Förvaltningsberättelsen och bolagsstyrningsrapporten är förenliga med årsredovisningens och koncernredovisningens övriga delar.

Vi tillstyrker därför att årsstämman fastställer resultaträkningen och balansräkningen för moderbolaget och för koncernen.

Rapport om andra krav enligt lagar och andra författningar

Utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen har vi även utfört en revision av förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust samt styrelsens och verkställande direktörens förvaltning för Holmen Aktiebolag (publ) för år 2015.

Styrelsens och verkställande direktörens ansvar

Det är styrelsen som har ansvaret för förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust, och det är styrelsen och verkställande direktören som har ansvaret för förvaltningen enligt aktiebolagslagen.

Revisorns ansvar

Vårt ansvar är att med rimlig säkerhet uttala oss om förslaget till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust och om förvaltningen på grundval av vår revision. Vi har utfört revisionen enligt god revisionssed i Sverige.

Som underlag för vårt uttalande om styrelsens förslag till dispositioner beträffande bolagets vinst eller förlust har vi granskat styrelsens motiverade yttrande samt ett urval av underlagen för detta för att kunna bedöma om förslaget är förenligt med aktiebolagslagen.

Som underlag för vårt uttalande om ansvarsfrihet har vi utöver vår revision av årsredovisningen och koncernredovisningen granskat väsentliga beslut, åtgärder och förhållanden i bolaget för att kunna bedöma om någon styrelseledamot eller verkställande direktören är ersättningskyldig mot bolaget. Vi har även granskat om någon styrelseledamot eller verkställande direktören på annat sätt har handlat i strid med aktiebolagslagen, årsredovisningslagen eller bolagsordningen.

Vi anser att de revisionsbevis vi har inhämtat är tillräckliga och ändamålsenliga som grund för våra uttalanden.

Uttalanden

Vi tillstyrker att årsstämman disponerar vinsten enligt förslaget i förvaltningsberättelsen och beviljar styrelsens ledamöter och verkställande direktören ansvarsfrihet för räkenskapsåret.

Stockholm den 24 februari 2016

KPMG AB

Joakim Thilstedt

Auktoriserad revisor

GRANSKNING AV HÅLLBARHETSREDOVISNING

Holmens hållbarhetsredovisning, som den definieras på sidan 3 i Holmen Årsredovisning 2015, har varit föremål för separat översiktlig granskning enligt RevR 6 Bestyrkande av hållbarhetsredovisning utgiven av FAR.

Fullständig bestyrkanderapport för hållbarhetsredovisningen återfinns på Holmens webbplats. Där framgår följande slutsats:

Grundat på vår översiktliga granskning har det inte kommit fram några omständigheter som ger oss anledning att anse att hållbarhetsredovisningen inte, i allt väsentligt, är upprättad i enlighet med de av styrelsen och koncernledningen angivna kriterierna.

Stockholm den 24 februari 2016

KPMG AB

Joakim Thilstedt
Auktoriserad revisor

Jenny Fransson
Specialistmedlem i FAR

FEMÅRSÖVERSIKT HÅLLBARHET

Uppgifter om miljö och medarbetare motsvarar de som bedöms vara de mest väsentliga sett till myndigheternas krav och intern uppföljning. Nyckeltalen är gångse inom branschen.

Uppgifter från alla delar av koncernen samlas in, kvalitetssäkras och utvärderas. Jämfört med 2014 har inga väsentliga förändringar gjorts i principerna för redovisningen.

Holmen rapporterar miljödata till tillsynsmyndigheterna månads- och årsvis. Rapporteringen

till de svenska myndigheterna är allmänt tillgänglig genom den så kallade offentlighetsprincipen. Data från samtliga bruk rapporteras årligen till EU. Miljöskyddskostnader redovisas i enlighet med Statistiska Centralbyråns riktlinjer.

En del av uppgifterna i denna redovisning tas fram redan i slutet av det år de beskriver och kan därför avvika något från de slutliga som rapporteras till myndigheterna.

PRODUKTION OCH MILJÖ	2015	2014	2013	2012	2011
<i>INTERN RÅVARUANSKAFFNING</i>					
Skörd av egen skog, 1 000 m ³ fub	3 213	3 297	3 465	3 211	2 988
<i>PRODUKTION, 1 000 TON</i>					
Kartong	502	500	478	492	480
Marknadsmassa	56	67	50	35	42
Tryckpapper	1 287	1 325	1 545	1 658	1 673
Trävaror, 1 000 m ³	734	742	710	651	560
<i>RÅVAROR, 1 000 TON</i>					
Virke, milj m ³ fub ¹⁾	5,10	5,16	5,25	5,19	4,94
Returfiber	394	439	543	630	683
Inköpt massa	79	75	99	108	118
Värmeenergi, GWh	6 288	6 230 ²⁾	6 451	5 833	5 602
Elenergi, GWh	3 994	4 067	4 420	4 603	4 588
Vattenanvändning, milj m ³	69	74	77	77	82
Plastgranulat/folieringsmaterial	2,5	2,1	2,6	2,3	2,1
Kemikalier ³⁾	138	146	146	145	140
Fyllmedel, pigment ³⁾	146	147	178	175	177
<i>VÄRMEENERGI, GWh</i>					
Produktion vid bruk från returlutar, bark och vedrester	4 289	4 532	4 156	2 880	2 874
Återvunnet i TMP-processen ⁴⁾	1 083	1 068	1 117	1 171	1 201
Naturgas, olja och inköpt ⁵⁾	916	630 ²⁾	1 178	1 783	1 527
<i>ELENERGI, GWh</i>					
Egen vattenkraft	1 302	1 048	1 008	1 343	1 230
Egen vindkraft	138	65	33	10	5
Produktion vid bruk	781	740	769	563	440
Inköpt, (netto) ⁶⁾	1 773	2 214	2 610	2 687	2 913
<i>UTSLÄPP TILL LUFT, TON</i>					
Svaveldioxid (räknat som svavel, S)	52	57	91	116	132
Kväveoxider	891	1 181	1 557	1 664	1 468
Stoft	48	29	52	84	120
Fossil koldioxid, 1 000 ton	180	126	254	330	259
Biogen koldioxid, 1 000 ton	1 441	1 551	1 449	1 064	1 073
<i>UTSLÄPP TILL VATTEN, TON</i>					
COD (organisk substans), 1 000 ton	21,0	20,4	20,4	18,9	19,8
Suspenderande ämnen, 1 000 ton	3,3	3,6	4,3	3,2	3,7
AOX (klorerad organisk substans)	56,7	54,3	46,5	47,7	54,3
Kväve	226	203	215	242	250
Fosfor	19,0	19,0	15,0	15,7	15,7
<i>BIPRODUKTER, 1 000 TON</i>					
Till energiproduktion, internt/externt	823	824 ²⁾	885	865	747
Tallolja ⁷⁾	11,9	13,2	13,0	12,3	8,4
<i>AVFALL, 1 000 TON</i>					
Nyttiggjorda eller till återvinning ⁸⁾	303	296	367	380	398
Farligt ⁹⁾	1,8	1,6	2,4	2,4	2,0
Deponerat (vått)	13	5,6	12	16	18
<i>ENERGILEVERANSER</i>					
GROT och torv, GWh ¹⁰⁾	230	275	294	297	305
El- och värmeenergi, GWh ¹¹⁾	348	305	199	202	182

1) För koncernen är virkesförbrukningen beräknad netto med hänsyn till interna leveranser av flis från sågverken till de närliggande bruken.

2) Korrigerad uppgift.

3) 100 procent aktiv substans. Total mängd handelsvara var för kemikalier 213 000 ton och för fyllmedel och pigment 204 000 ton.

4) Av använd el vid TMP-tillverkningen vid Bravikens pappersbruk och Hallsta pappersbruk bildas värmeenergi som återvinns och används i produktionen.

5) Redovisningen inkluderar data för gasförbrukningen och tillhörande utsläpp kopplade till Holmens andel av det hälftenägda gaskombikraftverket (COGEN) vid Holmen Paper Madrid. Uppgiften inkluderar också naturgas och olja som använts vid bruken.

6) Utsläppen av fossil koldioxid från produktion av inköpt elenergi (netto) uppgick för 2015 till cirka 60 ton. Beräknat för utsläpp från årets drift av Vattenfalls kraftverk för elproduktion. Motsvarande utsläpp för driften av Holmens kraftverk var cirka 120 ton.

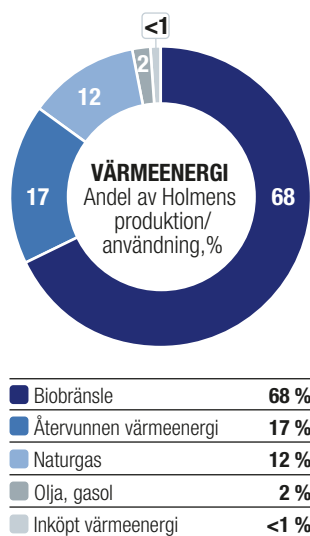
7) För leverans till kemikalieindustrin.

8) Biprodukter nyttjade bland annat som anläggningsmaterial, konstruktionsmaterial eller för tillverkning av jordprodukter.

9) Farligt avfall tas om hand av auktoriserade återvinningsföretag. Vissa fraktioner av avfallet återvinns. I hamnar vid tre av Holmens bruk omhändertogs oljehaltigt avfall från båtar som angör hamnarna. I uppgiften för farligt avfall finns sådant avfall inkluderat. För 2015 uppgick mängden av detta avfall till 631 ton.

10) GROT (grenar och toppar) och torv som levererats från Holmens marker till extern energiproduktion.

11) För 2015; 125 GWh elenergi, som levererades från bruket i Workington till närsamhället, 5 GWh elenergi från Holmen Paper Madrid till gaskombikraftverket COGEN. 201 GWh värmeenergi från Iggesunds bruk och Bravikens pappersbruk till Iggesunds sågverk respektive Bravikens sågverk, 17 GWh värmeenergi från Hallsta pappersbruk och Iggesunds bruk till närliggande samhällens fjärrvärmesät.

1) De höga kostnader som anges för 2011–2014 utgörs huvudsakligen av miljörelaterade delar för uppförandet av biobränslepannor inom Iggesund Paperboard samt för vindkraftverket i Varsvik, Nontälje kommun.

2) I angivet belopp ingår kostnader för avfallshandling, energiskatt som finns i Sverige på användningen av fossila bränslen, kväveoxidavgift och tillsynsavgifter.

3) Här inkluderas kostnader för miljöpersonal, drift av reningsutrustning, avfallshandling, ledningssystem, miljöutbildning, tillståndsansökningar, miljökonserter samt kostnader för utredningar och åtgärder vid avslutade verksamheter.

4) Skogsbrukets miljökostnader beräknas som värdet på det virke som av miljöskäl inte skördas. Miljöåtgärderna i Holmens skogsbruk innebär att 11 procent av den produktiva skogsmarksarealen undantas brukande och att således cirka 11 procent av den möjliga volymen inte tas ut. Det årliga bortfallet av intäkter värderas till 101 Mkr.

5) Avser tillsvidareanställda.

6) Avser tillsvidare- samt visstidsanställda.

ELENERGI	2015	2014	2013	2012	2011
<i>HOLMENS PRODUKTION RELATIVT TOTAL ANVÄNDNING, %</i>					
Egen vattenkraft/vindkraft	36	27	24	30	27
Elproduktion vid bruk	20	18	17	12	10
Inköpt elenergi (netto)	44	55	59	58	63
VÄRMEENERGI	2015	2014	2013	2012	2011
<i>ANDEL AV HOLMENS PRODUKTION/ANVÄNDNING, %</i>					
Biobränsle	68	73	64	49	51
Återvunnen värmeenergi	17	17	17	20	21
Naturgas	12	8	12	18	12
Olja, gasol	2	2	6	9	8
Inköpt värmeenergi	<1	<1	<1	4	8
MILJÖSKYDDSKOSTNADER	2015	2014	2013	2012	2011
<i>MKR</i>					
Investeringar (behandlande och förebyggande)	12	26	122	60	91
El- och värmebesparande investeringar	18 ¹⁾	320	300	576	211
Miljöskatter och avgifter ²⁾	12	10	14	22	23
Interna och externa miljökostnader ³⁾	208	169	178	196	202
Skogsbrukets miljökostnader ⁴⁾	101	70	84	93	90
MEDARBETARE	2015	2014	2013	2012	2011
<i>ANSTÄLLDA</i>					
Medelantal	3 315	3 359	3 718	3 945	4 041
varav kvinnor, %	19,4	19,2	19,3	19,3	19,2
varav tillfälligt anställda, %	9,0	7,9	7,7	6,9	6,6
Medellålder ⁵⁾	46,8	46,8	46,8	45,9	46,1
<i>SJUKFRÅNVARO⁶⁾, %</i>					
Totalt	4,2	3,9	3,6	3,4	3,5
varav frånvaro längre än 60 dagar	1,8	1,7	1,3	1,1	1,2
Friskhetsindex (andel medarbetare utan någon sjukdag under året)	48	50	47	48	48
<i>JÄMSTÄLLDHET⁵⁾, %</i>					
Kvinnliga chefer av totalt antal chefer	20,5	20,9	20,3	20,3	19,1
Rekryterade kvinnor av totalt antal rekryterade	24	31	37	24	26
<i>PERSONALOMSÄTTNING⁵⁾, %</i>					
Personalomsättning	7,6	7,2	11,5	8,5	8,9
varav uppsagda	2,8	2,0	6,2	2,7	3,5
varav pensionering	2,4	2,2	1,7	2,6	1,9
varav eget val	2,5	3,0	3,6	2,9	3,5
Rekrytering	5,3	5,1	3,4	3,6	4,4
<i>ARBETSOLYCKOR, ANTAL</i>					
Arbetsolyckor med mer än 8 timmars frånvaro, per miljon arbetade timmar	8,8	6,5	8,4	11,6	11,3
<i>FACKLIG SAMVERKAN⁶⁾, %</i>					
Andel enheter som omfattas av kollektivavtal	97	97	98	95	96
Facklig anslutningsgrad	68	70	72	72	71

EKONOMISK TIOÅRSÖVERSIKT

MKR	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
RESULTATRÄKNING										
Nettoomsättning	16 014	15 994	16 231	17 852	18 656	17 581	18 071	19 334	19 159	18 592
Rörelsens kostnader	-13 294	-13 270	-13 919	-15 224	-15 501	-15 077	-15 191	-16 614	-15 637	-15 069
Resultat från andelar i intresseföretag och joint ventures	7	-7	3	47	84	28	45	50	12	11
Avskrivningar enligt plan	-1 240	-1 265	-1 370	-1 313	-1 260	-1 251	-1 320	-1 343	-1 337	-1 346
Värdeförändring skog	267	282	264	350	-	52	16	-16	89	115
Rörelseresultat före jämförelsestörande poster	1 700	1 734	1 209	1 713	1 980	1 332	1 620	1 412	2 286	2 303
Jämförelsestörande poster	-931	-450	-140	-193	3 593	264	-	-361	557	-
Rörelseresultat	769	1 284	1 069	1 520	5 573	1 596	1 620	1 051	2 843	2 303
Finansnetto	-90	-147	-198	-227	-244	-208	-255	-311	-261	-247
Resultat före skatt	679	1 137	871	1 294	5 328	1 388	1 366	740	2 582	2 056
Skatt	-120	-230	-160	559	-1 374	-684	-360	-98	-1 077	-597
Årets resultat	559	907	711	1 853	3 955	704	1 006	642	1 505	1 459
Resultat per aktie, efter utspädning, kr	6,7	10,8	8,5	22,1	47,1	8,4	12,0	7,6	17,8	17,2
NETTOOMSÄTTNING										
Iggesund Paperboard	5 472	5 113	4 618	4 967	5 109	4 849	5 023	4 860	5 100	5 240
Holmen Paper	6 148	6 247	7 148	8 144	8 631	8 142	9 303	10 443	10 345	10 140
Holmen Timber	1 314	1 352	1 175	1 129	875	586	553	499	589	465
Holmen Skog	5 481	5 641	5 694	6 061	6 348	5 585	4 799	5 443	4 775	4 042
Holmen Energi	359	389	450	522	552	626	527	434	377	289
Eliminering av intern nettoomsättning	-2 760	-2 748	-2 853	-2 972	-2 858	-2 207	-2 135	-2 345	-2 026	-1 584
Koncernen	16 014	15 994	16 231	17 852	18 656	17 581	18 071	19 334	19 159	18 592
RÖRELSERESULTAT										
Iggesund Paperboard	847	674	433	596	863	817	419	320	599	752
Holmen Paper	-74	141	-309	94	228	-618	340	280	623	754
Holmen Timber	9	37	-75	-130	-136	20	21	13	146	80
Holmen Skog	905	817	924	931	739	818	605	632	702	643
Holmen Energi	176	212	371	355	406	495	414	327	272	197
Koncerngemensamt och elimineringar	-163	-146	-136	-132	-120	-200	-178	-159	-56	-123
Koncernen	1 700	1 734	1 209	1 713	1 980	1 332	1 620	1 412	2 286	2 303
Jämförelsestörande poster	-931	-450	-140	-193	3 593	264	-	-361	557	-
Koncernen	769	1 284	1 069	1 520	5 573	1 596	1 620	1 051	2 843	2 303
KASSAFLÖDE										
Resultat före skatt	679	1 137	871	1 294	5 328	1 388	1 366	740	2 582	2 056
Justeringsposter	1 802	1 448	1 056	1 057	-2 561	811	1 163	1 797	629	1 225
Betalda inkomstskatter	-398	-191	210	-434	-557	-704	-334	-192	-390	-664
Förändringar i rörelsekapital	443	-217	-127	338	-109	28	678	-686	-345	-259
Kassaflöde från den löpande verksamheten	2 526	2 176	2 011	2 254	2 101	1 523	2 873	1 660	2 476	2 358
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-832	-834	-869	-1 920	-1 733	-1 597	-818	-1 124	-1 315	-947
Kassaflöde efter investeringar	1 694	1 342	1 142	334	368	-74	2 054	536	1 161	1 411
Aktieåterköp	-	-	-	-	-	-	-	-138	-	-
Utbetald utdelning	-840	-756	-756	-672	-588	-588	-756	-1 017	-1 017	-932

* Exkl. jämförelsestörande poster:

År 2015: Nedskrivning av anläggningstillgångar, avsättning för kostnader samt effekter av brand om -931 Mkr.

År 2014: Nedskrivning av anläggningstillgångar om -450 Mkr.

År 2013: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader om -140 Mkr.

År 2012: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader om -193 Mkr.

År 2011: Omvärdering av skog om 3 593 Mkr.

År 2010: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader om -786 Mkr samt omvärdering av skog om 1 050 Mkr.

År 2008: Nedskrivning av anläggningstillgångar och omstrukturingskostnader samt effekter av brand om -361 Mkr.

År 2007: Nedskrivning av goodwill och anläggningstillgångar om -1 543 Mkr samt omvärdering av skog om 2 100 Mkr.

För en tioårsöversikt med data per aktie, se sidan 54.

MKR	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006
BALANSRÄKNING										
Anläggningstillgångar	29 524	30 221	30 652	30 664	30 335	26 028	25 694	26 507	26 153	25 354
Omsättningstillgångar	5 607	5 964	5 774	6 005	6 642	6 950	6 075	7 268	6 549	6 138
Finansiella fordringar	104	62	52	69	128	262	225	175	147	165
Likvida medel	221	187	275	308	112	193	182	653	394	484
Summa tillgångar	35 456	36 434	36 753	37 046	37 217	33 432	32 176	34 602	33 243	32 141
Eget kapital	20 853	20 969	20 854	20 813	19 773	16 913	16 504	15 641	16 932	16 636
Uppskjuten skatteskuld	5 508	5 480	5 804	5 504	6 630	5 910	5 045	4 819	5 482	5 030
Finansiella skulder och räntebärande avsättningar	5 124	6 156	6 443	6 967	6 499	6 227	6 091	8 332	6 518	6 634
Rörelseskulder	3 971	3 829	3 653	3 762	4 313	4 383	4 536	5 809	4 311	3 841
Summa eget kapital och skulder	35 456	36 434	36 753	37 046	37 217	33 432	32 176	34 602	33 243	32 141
OPERATIVT KAPITAL										
Iggesund Paperboard	6 622	6 790	6 863	6 177	5 041	4 313	4 114	4 254	4 180	3 935
Holmen Paper	3 558	4 666	4 810	5 608	6 606	6 954	8 789	10 237	9 971	11 541
Holmen Timber	924	901	1 361	1 416	1 507	1 192	396	366	345	208
Holmen Skog	17 589	17 340	16 813	16 663	16 278	12 597	11 384	11 415	11 264	9 001
Holmen Energi	3 351	3 401	3 357	3 261	3 253	3 235	3 207	3 006	2 960	2 965
Koncerngemensamt och övrigt	-888	-744	-433	-220	-217	93	-963	-1 654	-630	-354
Operativt kapital	31 155	32 354	32 772	32 905	32 469	28 385	26 929	27 623	28 090	27 297
Uppskjuten skatteskuld, netto	-5 502	-5 478	-5 802	-5 502	-6 436	-5 700	-4 741	-4 477	-5 181	-4 676
Sysselsatt kapital	25 653	26 876	26 970	27 403	26 032	22 684	22 188	23 146	22 909	22 621
NYCKELTAL										
RÖRELSEMARGINAL, %*										
Iggesund Paperboard	15	13	9	12	17	17	8	7	12	14
Holmen Paper	-1	2	-4	1	3	-8	4	3	6	7
Holmen Timber	1	3	-6	-12	-16	4	4	3	24	17
Koncernen	11	11	7	10	11	8	9	7	12	12
AVKASTNING OPERATIVT KAPITAL, %*										
Iggesund Paperboard	12	10	7	10	19	20	10	8	15	19
Holmen Paper	neg	3	neg	2	3	neg	4	3	5	6
Holmen Timber	1	3	neg	neg	neg	3	6	4	64	38
Holmen Skog	5	5	6	6	6	7	5	6	8	7
Holmen Energi	5	6	11	11	13	15	13	11	9	7
Koncernen	5	5	4	5	7	5	6	5	8	8
NYCKELTAL										
Avkastning på sysselsatt kapital, %*	6	6	4	7	9	6	7	6	10	10
Avkastning på eget kapital, %	3	4	3	9	23	4	6	4	9	9
Skuldsättningsgrad	0,23	0,28	0,29	0,32	0,32	0,34	0,34	0,48	0,35	0,36
LEVERANSER										
Kartong, 1 000 ton	499	493	469	485	474	464	477	494	516	536
Tryckpapper, 1 000 ton	1 325	1 305	1 574	1 651	1 668	1 732	1 745	2 044	2 025	2 021
Trävaror, 1 000 m ³	730	725	686	660	487	285	313	266	262	248
Skörd av egen skog, 1 000 m ³	3 213	3 297	3 465	3 211	2 988	2 999	2 897	2 649	2 575	2 618
Egen vatten- och vindkraft, GWh	1 441	1 113	1 041	1 353	1 235	1 149	1 090	1 128	1 193	934

DEFINITIONER OCH ORDLISTA

DEFINITIONER

Avkastning på operativt kapital

Rörelseresultat (exkl. jämförelsestörande poster) uttryckt i procent av genomsnittligt operativt kapital.

Avkastning på sysselsatt kapital

Rörelseresultat (exkl. jämförelsestörande poster) uttryckt i procent av genomsnittligt sysselsatt kapital.

Avkastning på eget kapital

Årets resultat uttryckt i procent av genomsnittligt eget kapital beräknat utifrån kvartalsdata.

Finansiella tillgångar

Långfristiga och kortfristiga finansiella fordringar samt likvida medel.

Finansiell nettoskuld

Långfristiga och kortfristiga finansiella skulder och avsättningar för pensioner reducerat med finansiella tillgångar.

Kassaflöde efter investeringar

Kassaflöde från den löpande verksamheten minskat med kassaflöde från investeringsverksamheten.

Operativt kapital

Balansomslutningen reducerad med finansiella fordringar, likvida medel, uppskjuten skattefordran, rörelseskulder, avsättning för skatt samt övriga avsättningar. Genomsnittsvärden beräknas utifrån kvartalsdata.

Resultat före avskrivningar

Resultat före finansnetto, skatt, ned- och avskrivningar samt värdeförändring skog, exklusive jämförelsestörande poster.

Resultat per aktie

Årets resultat dividerat med vägt genomsnitt av antalet utestående aktier justerat för eventuellt återköp av aktier under året. Resultat per aktie efter utspädning innebär att eventuell utspädningseffekt från utestående köpoptioner har beaktats.

Rörelsemarginal

Rörelseresultat (exkl. jämförelsestörande poster) uttryckt i procent av nettoomsättning.

Rörelseresultat

Resultat före finansnetto och skatt.

Skuldsättningsgrad

Finansiell nettoskuld dividerad med summan av eget kapital.

Soliditet

Eget kapital uttryckt i procent av balansomslutningen.

Sysselsatt kapital

Balansomslutningen reducerad med finansiella fordringar, likvida medel, nettot av uppskjuten skattefordran och uppskjuten skatteskuld, rörelseskulder, avsättning för skatt samt övriga avsättningar. Genomsnittsvärden beräknas utifrån kvartalsdata.

ORDLISTA

Biobränsle

Förnybara bränslen, exempelvis ved, returlutar, bark och tallolja. Bränslen som inte orsakar något nettotillskott av koldioxid till atmosfären, eftersom den mängd koldioxid som bildas vid förbränning är en del av kolcykeln.

Biokombinat

Samlökalisering av olika verksamheter för bland annat effektivare utnyttjande av råvaror och energi.

Bulk

Mått på papperets volym. Papper med samma ytvikt kan ha olika tjocklek beroende av papperets bulk. Hög bulk innebär tjockt, men förhållandevis lätt papper.

COD (Chemical Oxygen Demand)

Kemiskt syreförbrukande ämnen. Ett mått på den mängd syre som behövs för fullständig nedbrytning av organiskt material i vatten.

DIP (De-Inked Pulp)

Massa tillverkad av avsvärtat returpapper.

FBB (Folding Box Board)

Flerskiktsskartong av mekanisk och kemisk massa.

Fosfor (P)

Ett grundämne som ingår i ved. För stor mängd fosfor i vattnet kan orsaka övergödning (eutrofiering) och syretärning.

Fossila bränslen

Bränslen baserade på kol- och väteföreningar från sediment eller sedimenterad berggrund – främst kol, olja och naturgas.

FSC®

Forest Stewardship Council®. FSC® är en organisation som verkar för att världens skogar brukas på ett sätt som är acceptabelt miljömässigt, socialt och ekonomiskt.

Fyllmedel

Fyllmedel, till exempel mald marmor och kaolinlera, används för att fylla ut papperet och göra det jämnare och ljusare.

GRI

Global Reporting Initiative. Internationellt samarbetsorgan där olika intressegrupper arbetat fram globala riktlinjer för hur företag ska redovisa det som rymmer under begreppet hållbar utveckling.

GROT

Spill som uppstår när skördaren apterat trädstockarna, till exempel grenar och toppar.

IPPC

Integrated Pollution Prevention and Control. EU:s miljölagstiftning om integrerad, individuell prövning och tillsyn av större industriföretag.

ISO 5001

En internationell standard för energiledningssystem som ger ett ramverk för energieffektiviseringsåtgärder.

ISO 9001

En internationell standard gällande ledningssystem för kvalitet. Riktat sig i första hand till företag och organisationer som vill förbättra sin verksamhet utifrån aspekterna nöjdare kunder och minskade kostnader.

ISO 14001

En internationell standard för miljöstyrning. Viktiga principer i ISO 14001 är regelbundna miljörevisioner och gradvis höjning av kraven.

Koldioxid (CO₂)

Kol är livets byggsten och ingår i allt levande. Biogen koldioxid frigörs när biologiskt material mulnar eller när ved eldas. Fossil koldioxid frigörs när kol, olja eller naturgas eldas.

Kväve (N)

Ett grundämne som ingår i ved. Utsläpp av kväve till vatten kan orsaka övergödning.

Kväveoxider (NO_x)

Gaser vilka består av kväve och syre som bildas vid förbränning. I fuktig luft omvandlas kväveoxider till salpetersyra som försurar nederbörden. Kväveoxider har också en gödslande effekt.

LWC (Light Weight Coated)

Bestruket trähaltigt papper. Används främst till magasin och kataloger.

LWU (Light Weight Uncoated)

Obestruket trähaltigt magasinpapper med låg ytvikt. Används främst till magasin, bilagor, kataloger och direktreklam.

m³fub

Kubikmeter fast mått under bark, det vill säga verklig volym (inget tomrum mellan stockarna) av helstam eller stamved exklusive bark och trädtopp. Används vanligen som mått på skördat virke.

m³sk

Skogskubikmeter. Volymen av trädstammar, inklusive bark, från stubben till toppen. Används vanligen som mått på växande skog.

MWC (Medium Weight Coated)

Bestruket trähaltigt papper. Används till magasin, kataloger och direktreklam.

OHSAS 18001

En internationell serie av standarder för ett ledningssystem för arbetsmiljö. Ledningssystemet innehåller uppföljning, utvärdering och redovisning av arbetsmiljöarbetet.

PEFC™

Programme for the Endorsement of Forest Certification är en internationell skogsstandard.

RMP (Refiner Mechanical Pulp)

Massa framställd genom raffinering av flis med eller utan kemisk eller termisk behandling.

SBB (Solid Bleached Board)

Flerskiktsskartong av blekt kemisk massa.

SC-papper (Super Calender)

Obestruket superkalanderat papper med höggångs yta. Används till magasin, kataloger och direktreklam.

Slipmassa

Mekanisk massa framställd genom slipning av ved mot slipsten.

Stoft

Askpartiklar som bildas vid förbränning av exempelvis bark eller lut.

Suspenderande ämnen (SÅ)

Vattenburna ämnen som består av fibrer och partiklar som till stor del kan avlägsnas med ett finmaskigt filter.

Sulfatmassa

Kemisk massa som tillverkas genom att ved kokas under högt tryck och vid hög temperatur med så kallad vitlut (natriumhydroxid och natriumsulfid).

Svaveldioxid (SO₂)

En gas bestående av svavel och syre som bildas vid förbränning av svavelhaltiga bränslen, till exempel olja. I kontakt med fuktig luft omvandlas svaveldioxid till svavelsyra som försurar nederbörden.

Tallosja

Biprodukt från sulfatmassaprocessen som används för tillverkning av bland annat såpa, färger och biodiesel.

TMP (Thermo Mechanical Pulp)

Termomekanisk massa. Erhålls genom att granflis värms och därefter mals i raffinörer.

INFORMATION

I samband med delårs- och bokslutsrapporterna anordnas press- och telefonkonferens på engelska. Konferensen kan även följas i direktsändning på Holmens webbplats. Årsredovisning samt boksluts- och delårsrapporter publiceras på svenska och engelska och sänds automatiskt till de aktieägare som anmält att de så önskar. De finns även tillgängliga på Holmens webbplats www.holmen.com

Beställning av tryckt information kan ske via

- www.holmen.com
- Holmen AB,
Koncernstab Kommunikation,
Box 5407, 114 84 Stockholm
- epost info@holmen.com
- telefon 08-666 21 00

KALENDARIUM

Holmen offentliggör för år 2016 följande ekonomiska rapporter:

26/4

Delår januari–mars

17/8

Delår januari–juni

26/10

Delår januari–september

2017

8/2

Bokslut

Omslaget är tryckt på Invercote® Creato 260 g/m². Omslaget är mattlaminerat, delvis lackerat ochpräglat. **Inlagan** är tryckt på Holmen TRND, 2,0 – 80 g/m².
Layout: BYN Kommunikationsbyrå AB.
Grafisk produktion: Gylling Produktion AB.
Foto: Ulla-Carin Ekblom, Cecilia Möller, Rolf Lavergren, Lasse Hejdenberg, m. fl.
Tryck: Åtta.45

HOLMEN

Holmen AB (publ)

Box 5407, 114 84 STOCKHOLM

Tel 08-666 21 00

E-post info@holmen.com • www.holmen.com

Orgnr 556001-3301 • Säte Stockholm

100% egenproducerad

Denna årsredovisning är rakt igenom producerad på Holmens produkter. Omslaget är tryckt på **Invercote Creato**, tillverkad vid Iggesund bruk. Det är en kartong med hög vithet och slät, matt yta. Båda sidor är fullbestrukna. Kartongen är uppbyggd av flera skikt vilket gör den idealisk för grafiska produkter där man vill designa och prägla ytan med ett förstklassigt resultat. Inlagan är tryckt på **Holmen TRND**, som produceras vid Hallsta pappersbruk. Det är ett obestruket, matt magasinpapper med flera valmöjligheter vad gäller såväl bulk, ytvikt och nyans. Både Holmen TRND och Invercote Creato är tillverkade av färska fibrer.